DİJİTAL KÜTÜPHANE KANALI

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

https://rantey.org

Yedek ve Duyuru Kanallarımız
Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

• Telegram: https://t.me/birkitapbir

• WhatsApp Kanalımız : https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4IvMoc0Y

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss Dº k¿man Arkivi

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://tarihev.org

KPSS GENEL KÜLTÜR

Coğrafya

ALTIN KİTAP

- Sınav Kapsamındaki Tüm Konu Alanları
- Kavram Haritalı Özel Anlatım Teknikleri
- Soru Çözümleme Teknikleri
- Deneme Sınavları

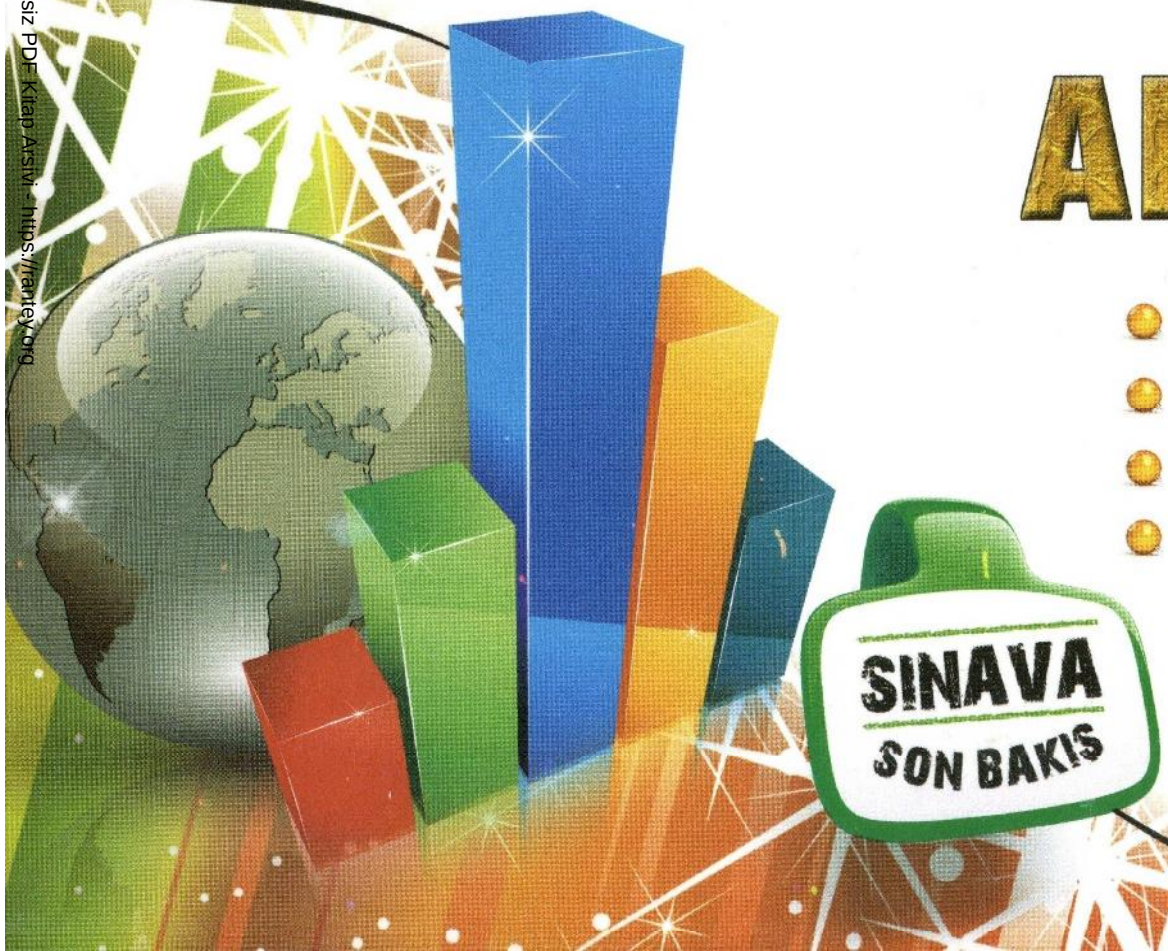

TÜRKİYE'NİN MATEMATİK KONUMU

Türkiye'nin enlem değerlerine (36°K-42°K) bağlı olarak ortaya çıkan matematik konum sonuçları;

- Türkiye Orta Kuşakta yer alır. Buna bağlı olarak;
  - Dört mevsim belirgin olarak yaşanır.
  - Cephesel yağışlar görülür.
  - Batı rüzgarlarının etkisi altındadır.
  - Buzulların oluşturduğu kıyı tiplerine rastlanmaz.
- Türkiye, Kuzey Yarımkürede Yengeç Dönencesi'nin kuzeyinde yer alır. Buna bağlı olarak;
  - Güneş ışınları hiçbir zaman dik açıyla gelmez.
  - Cisimlerin gölge boyları hiçbir zaman sıfır olmaz.
  - Gölge yönleri daima kuzey ve kuzeyin yönlerini gösterir.
  - Bakı (Güneş'e dönüklük) yönü daima güneydir.
  - Kuzeyden esen rüzgarlar sıcaklığı düşürürken, güneyden esen rüzgarlar sıcaklığı arttırır.
- Türkiye Akdeniz iklim kuşağında yer almaktadır. Buna bağlı olarak;
  - Akdeniz iklimi görülür.
  - Maki bitki örtüsü yaygındır.
  - Toprak çeşidi Terra-Rossa'dır.

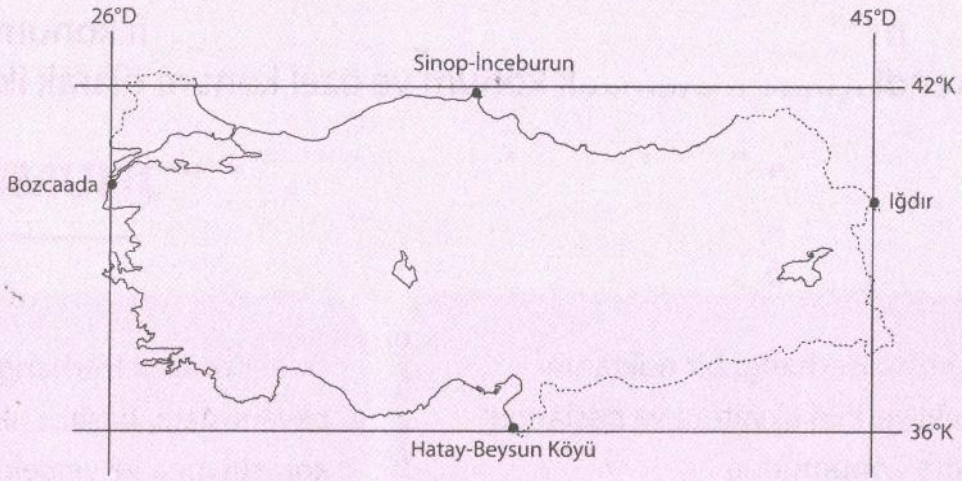

Sahip olduğu boylam derecelerinin ortaya çıkardığı sonuçlar (26°-45°D)

- En doğusu ile en batısı arasında 1 saat 16 dakikalık zaman farkı vardır.
- Yerel saati Başlangıç Meridyenine göre daima ileridir.
- 2. ve 3. saat dilimlerinde yer alır
- Yaz saati ve kış saati uygulaması yapılır.
- Tek ortak saat ayarı kullanılır.

UYARI

Aynı enlemdeki merkezlerde;

- Güneş ışınlarının gelme açısı
- Cisimlerin gölge boyları
- Gece-gündüz süreleri
- Yer çekimi
- Çizgisel hız
- Ekvatora olan uzaklık
- Gece-gündüz zaman farkları
- Gurup ve tan süreleri
- Meridyenler arası mesafe AYNIDIR.

Aynı boylamdaki merkezlerde;

- Yerel saat
- 21 Mart ve 23 Eylül'de güneşin doğuş ve batış saati
- Öğle vakitleri
- Gün içinde gölge boyunun en kısa olduğu an
- Başlangıç meridyeniyle aralarındaki zaman farkı AYNIDIR.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

TÜRKİYE'NİN ÖZEL KONUMU

- Türkiye'nin ortalama yükseltisi fazla ve yerşekillerinin engebe durumu kısa mesafede değişmektedir. Buna bağlı olarak;
  - Kısa mesafede farklı iklim ve bitki örtüsü görülmektedir.
  - Aynı anda birden fazla mevsim yaşanmaktadır.
  - Kısa mesafede ekonomik faaliyetlerde farklılaşma ortaya çıkar.
  - Nüfuslanma ve yerleşme özelliği değişkenlik gösterir.

- Türkiye üç tarafı denizlerle çevrili bir yarımada ülkesidir. Buna bağlı olarak;
  - Kıyılarda denizel iklim görülür.
  - Kıyılarda yıllık ve günlük sıcaklık farkı azdır.
  - Deniz ulaşımı (istenilen düzeyde olmasa da) yapılır.
  - Balıkçılık faaliyetleri yapılır.
  - Deniz turizmi gelişme göstermiştir.
  - Akarsu boyları kısadır.

- Türkiye genç oluşumlu bir jeolojik yapıya sahiptir. Buna bağlı olarak;
  - Ortalama yükseltisi fazladır.
  - Deprem riski fazladır.
  - Sıcak su kaynakları ve fay hatları ve kaplıcalar geniş yer tutar.
  - Yeraltı kaynakları çeşitliliği bakımından zengindir. (Taşkömürü, linyit, petrol gibi)
  - Hidroelektrik potansiyel fazladır.

- Türkiye'de dağların uzanış doğrultusu doğu-batı yönündedir. Buna bağlı olarak;
  - Denizel etki iç kısımlara yeteri kadar sokulamaz.
  - İç kesimlerde karasal iklim görülmektedir.
  - Ulaşım ağı genellikle doğu-batı doğrultusunda gelişmiştir.
  - Akdeniz ve Karadeniz bölgelerinde kıyı ile iç kesim arasındaki ulaşım geçitlerle sağlanır.

- Türkiye İstanbul ve Çanakkale Boğazlarına sahip olup üç kıtanın birbirine en çok yaklaştığı alanda bulunmaktadır. (Asya-Avrupa-Afrika) Buna bağlı olarak;
  - Asya ile Avrupa arasında köprü vazifesi görür.
  - Orta Asya ve Orta Doğu'daki petrol ve doğalgaz kaynakları ülkemiz üzerinden Avrupa'ya taşınmaktadır.
  - Ekonomik, kültürel ve siyasi açıdan farklı coğrafyalar arasında köprü durumundadır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss D° k¿man Arkivi

Ülkemizin Güneyinden Kuzeyine Doğru Gidildikçe;

Artış gösteren özellikler;

- Yerçekimi
- Gece-gündüz süre farkı
- Gölge boyları
- Alacakaranlık süreleri
- Güneş ışınlarının tutulma oranları
- Tarım ürünlerinin olgunlaşma süreleri

Azalış gösteren özellikler;

- Güneş ışınlarının geliş açısı
- Sıcaklık
- Buharlaşma
- Meridyen aralıkları
- Çizgisel hız
- Deniz suyu sıcaklığı
- Denizlerin tuzluluk oranları
- Kalıcı kar alt sınırı
- Orman üst sınırı
- Yerleşim üst sınırı
- Tarım üst sınırı

Ülkemizin Batısından Doğusuna Doğru Gidildikçe

Artış gösteren özellikler;

- Ortalama yükselti
- Karasallık şiddeti
- Karlı ve donlu gün sayısı
- Akarsuların akış hızı
- Hidroelektrik enerji potansiyeli
- Tarım ürünlerinin olgunlaşma süresi

Azalış gösteren özellikler;

- Ortalama sıcaklık
- Kış ılıklığı
- Nem oranı
- Tarımda makineleşme (G. D. Anadolu hariç)
- Tarım ürünü çeşitliliği

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Türkiye'nin Sahip Olduğu Matematik Konumu'nun Ortaya Çıkardığı Sonuçlardan Bazı Örnekler

- Akdeniz'in tuzluluk oranının Ege, Marmara ve Karadeniz'den fazla olması
- Yaz mevsiminde en uzun gündüzün Sinop'ta yaşanması
- Yaz başlangıcının ve en uzun gündüzün 21 Haziran'da yaşanması
- Tarım ürünlerinin olgunlaşma süresinin en kısa olduğu bölgenin Akdeniz Bölgesi olması
- Trabzon'da yer çekiminin Adana'dan fazla olması
- Güneş'in en erken Iğdır'da doğup, en geç Çanakkale'de batması
- İzmir'de çizgisel hızın İstanbul'dan daha fazla olması
- En soğuk ayların Aralık-Ocak-Şubat olması
- Antalya'da cisimlerin gölge boyunun Gümüşhane'deki cisimlerin gölge boyundan yıl boyunca kısa olması
- Akdeniz'deki illerde güneş ışınlarının düşme açısının Karadeniz'deki illere göre yıl boyunca daha büyük olması

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Türkiye'nin Sahip Olduğu Özel Konumu'nun Ortaya Çıkardığı Sonuçlardan Bazı Örnekler

- Iğdır'da pamuk, Rize'de turunçgil yetişmesi
- Marmara Bölgesi'nde sanayinin gelişmesi
- Karadeniz ve Akdeniz'de dağların kıyıya paralel uzanması
- En soğuk bölgenin Doğu Anadolu Bölgesi olması
- Heyelanın en fazla Doğu Karadeniz Bölümü'nde yaşanması
- Doğu Anadolu'daki bazı illerde kış turizminin gelişme göstermesi
- Kış aylarında Ankara'nın Trabzon'dan soğuk olması
- Karadeniz Bölgesi'nde kuzey yamaçların yerleşmeye daha uygun olması
- En fazla yağışın Rize'ye düşmesi
- Ege kıyılarında girinti, çıkıntı, doğal koy ve körfez sayısının fazla olması
- Yaz aylarında Şanlıurfa'nın Antalya'dan daha sıcak olması
- Zonguldak'ta taş kömürü yataklarının bulunması
- Marmara Bölgesi'nde iklim çeşitliliğinin fazla olması
- Bakü-Tiflis-Ceyhan petrol boru hattının Türkiye topraklarından geçmesi
- Erzurum'da karın yerde kalma süresi Çanakkale'den uzun olması
- İstanbul'da kültür ve tarih turizminin gelişme göstermesi
- Doğu-batı yönlü ulaşımın, kuzey-güney yönlü ulaşıma göre daha kolay olması

TÜRKİYE'DE MEVSİMLER VE ÖZELLİKLERİ

21 Mart (Ekinoks)

- Güneş ışınları Ekvatora dik gelir.
- Dünya'nın her yerinde gece-gündüz eşitliği yaşanır.
- Aynı boylam üzerindeki merkezlerde güneş aynı anda doğar, aynı anda batar.

Türkiye için;

- İlkbahar başlangıcıdır.
- Tüm merkezlerde gece-gündüz eşitliği yaşanır.
- Bu tarihten itibaren gündüz süresi gece süresinden daha uzun olur.

21 Haziran (Yaz Dönümü)

- Güneş ışınları Yengeç Dönencesi'ne dik gelir.
- Kuzey Yarım Küre'de yaz başlangıcıdır.
- Kuzey Yarım Küre'de en uzun gündüz, en kısa gece yaşanır.

Türkiye için;

- Güneş ışınları yıl içindeki en büyük açısıyla gelir.
- Yaz başlangıcıdır.
- En uzun gündüz en kısa gece yaşanır.
- Bu tarihten itibaren güneş ışınlarının düşme açısı küçülür ve gölge boyları uzamaya başlar.
- Bu tarihten itibaren gündüzler kısalmaya geceler uzamaya başlar.
- Bu tarihte herhangi bir noktadan kuzeye doğru gidildikçe gündüz süresi uzar, gece süresi kısalır.

23 Eylül (Ekinoks)

- Güneş ışınları ekvatora dik açıyla gelir.
- Dünya'nın her yerinde gece-gündüz eşitliği yaşanır.
- Aynı boylam üzerindeki merkezlerde güneş aynı anda doğar, aynı anda batar.

Türkiye için;

- Sonbahar başlangıcıdır.
- Bu tarihten itibaren geceler gündüzlerden daha uzun olur.
- Tüm merkezlerde gece-gündüz eşitliği yaşanır.

21 Aralık (Kış Dönümü)

- Güneş ışınları Oğlak Dönencesi'ne dik açıyla gelir.
- Kuzey Yarım Küre'de kış başlangıcıdır.
- Kuzey Yarım Küre'de en uzun gece, en kısa gündüz yaşanır.

Türkiye için;

- Güneş ışınları yıl içindeki en küçük açıyla gelir.
- Kış başlangıcıdır.
- En uzun gece, en kısa gündüz yaşanır.
- Cisimlerin gölge boyunun en uzun olduğu tarihtir.
- Bu tarihten itibaren gündüzler uzamaya, geceler kısalmaya başlar.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss Dº k¿man Arkivi

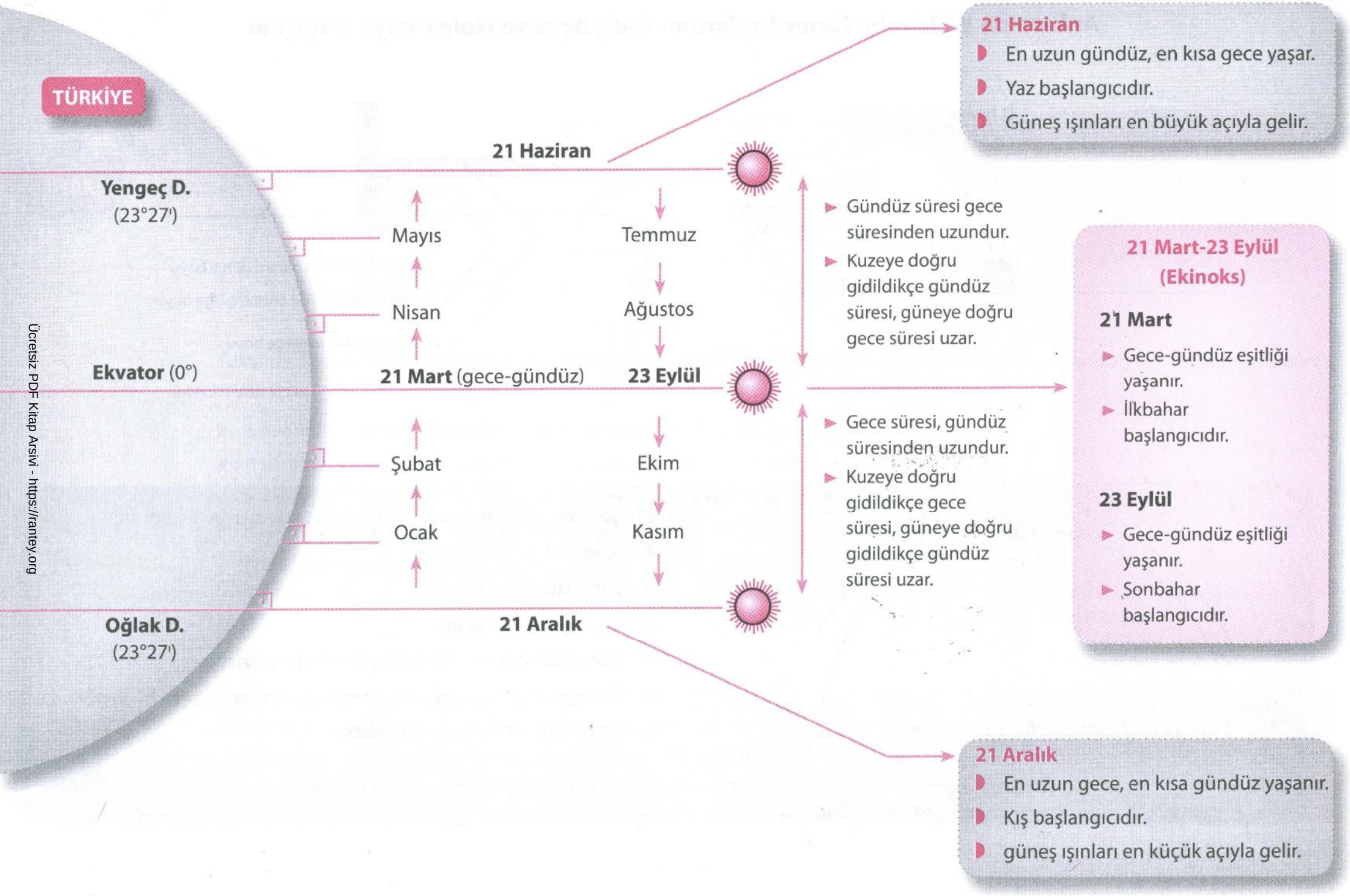

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ankara'da Yıl İçinde Güneş Işınlarının Geliş Açısı ve Gölge Boyu Değişimi

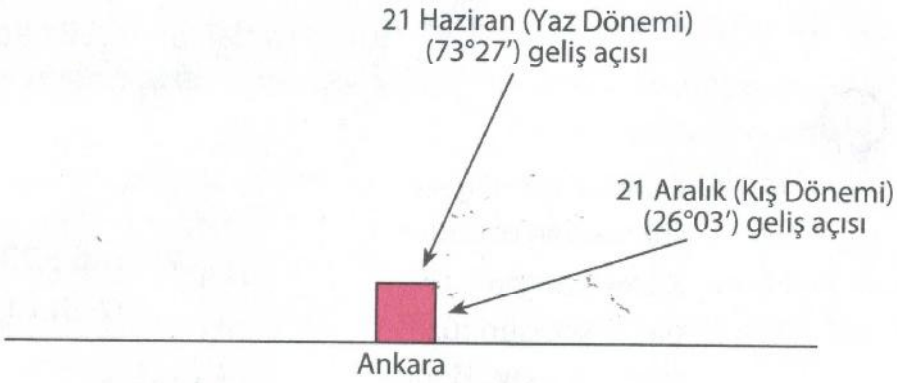

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss D⁰k¿man Arkivi

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

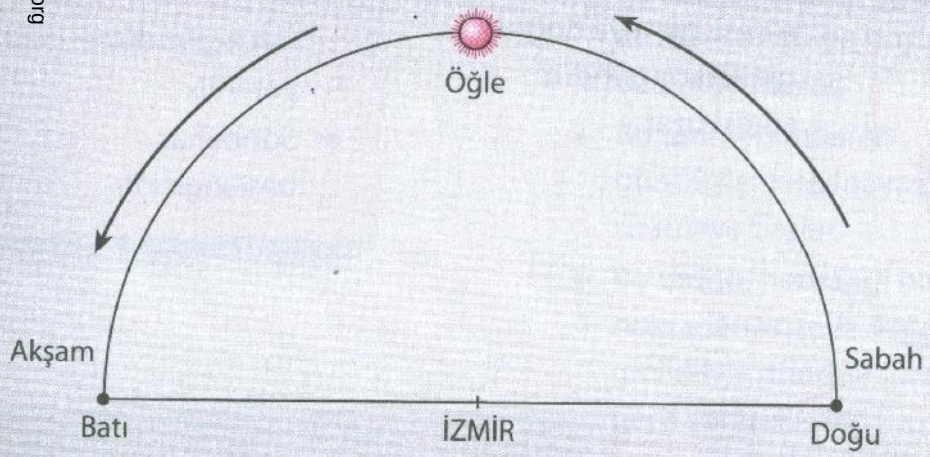

- Dünya üzerindeki bir merkez Güneş'in tam karşısına geldiği an;
  - Yerel saat 12:00 yi gösterir.
  - Gündüzün tam ortasıdır.
  - Tam öğle vakti yaşanır.
  - Gün içinde güneşin ufuktaki yükseltisi en fazladır.
  - Gün içinde güneş ışınlarının yeryüzüne gelme açısı en büyüktür.
  - Gün içinde gölge boyu en kısadır.

UYARI

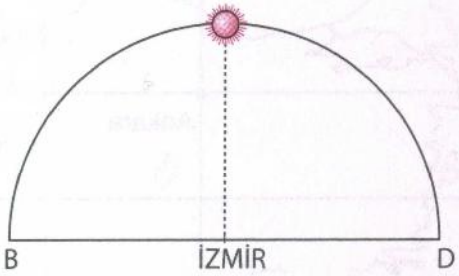

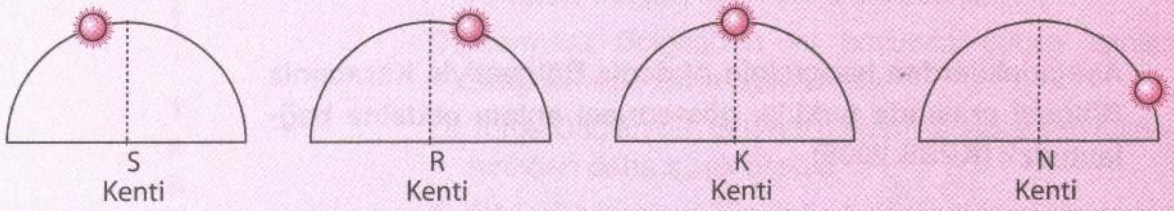

Yukarıda 5 merkeze ait yerel saatler gösterilmiştir. Şimdi S, R, K ve N kentlerinin yerel saatleri ve boylamları hakkında İzmir'e göre yorum yapalım;

- S kentinin yerel saati daha ileridir ve dolayısıyla İzmir'e göre daha doğudadır.
- R kentinin yerel saati daha geridir ve dolayısıyla İzmir'e göre daha batıdadır.
- K kentinin yerel saati İzmir ile aynıdır ve dolayısıyla İzmir ile aynı boylamdadır.
- S kentinde güneş erken doğar erken batar.
- N kentinde güneş geç doğar geç batar.

NOT

Türkiye'nin en doğusu ile en batısı arasında meridyen farkı 19 derece olduğundan, İzmir'de güneş tam tepe noktasında olduğu anda Türkiye'de yer alan herhangi bir merkezde güneşin gökyüzündeki konumu S, R ve K merkezlerindeki gibi olabilmektedir. Ancak N kendinde güneşin konumuna bakıldığında bu kentin Türkiye sınırları içinde bulunabilmesi olanaksızdır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Dağ Oluşumu (Orojenez)

Kırık Dağ Oluşumu

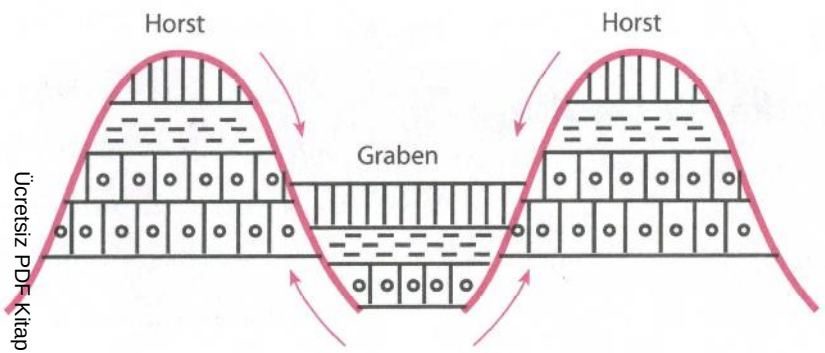

Yan basınçlara maruz kalan sert tabakanın kırılmasıyla oluşan dağlardır. Ülkemizde Ege Bölgesi'nde yaygındır.

Kıvrım Dağ Oluşumu

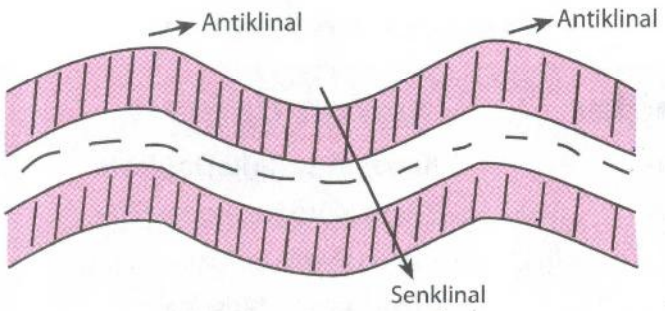

Yan basınca uğrayan yumuşak tabakanın kıvrılmasıyla oluşan dağlardır. Ülkemizde Alp-Himalaya Kıvrım Sistemi içerisinde yer alır.

Volkanik Dağ Oluşumu

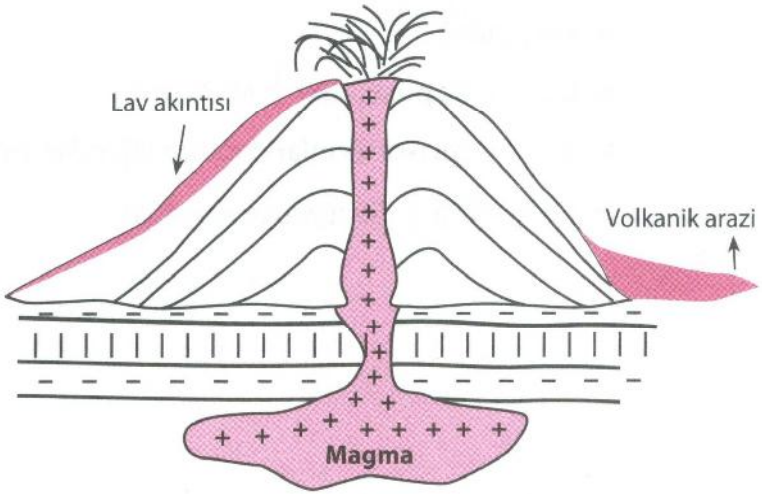

Magmanın sıcaklığın ve basıncın arttığı dönemlerde yerin ince ve kırıklı yapısından yeryüzüne çıkarak oluşturduğu dağlardır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

TÜRKİYE'NİN DAĞLARI

Kırık Dağlar

- Kaz Dağları
- Madra Dağı
- Yunt Dağı
- Bozdağlar
- Aydın Dağları
- Menteşe Dağları
- Amanos (Nur) Dağları (Akdeniz)

Kıvrım dağları

- **Kuzey Anadolu Dağları:** Yıldız, Köroğlu, Ilgaz, Küre, Canik, Giresun, Çamlıbel, Rize, Çimen, Mescit ve Yalnızçam Dağları
- **Toros Dağları:** Bey, Dedegöl, Geyik, Bolkar, Aladağlar, Tahtalı, Dibek ve Binboğa Dağları.

Volkanik Dağlar

- Ağrı
- Tendürek
- Süphan
- Nemrut

} *Doğu Anadolu*

- Erciyes
- Melendiz
- Hasan
- Karadağ
- Karacadağ

} *İç Anadolu*

- Uludağ (İç püskürük) } *Marmara*
- Kula ve çevresi (Bunlar dağ özelliği göstermeyen küçük tepelerdir.) } *Ege*
- Karacadağ } *Güneydoğu Anadolu*

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranley.org

TÜRKİYE'NİN OVALARI

Kıyı Ovaları

Delta Ovaları

- Bafra → Kızılırmak
- Çarşamba → Yeşilırmak

Karadeniz

- Çukurova → Seyhan ve Ceyhan

Akdeniz

- Dilifke → Göksu

Akdeniz

- Gediz → Bakırçay
- Menemen → Gediz
- Selçuk → Küçük Menderes
- Salat → Büyük Menderes

Ege

Graben Ovaları

- Bakırçay Ovası
- Gediz Ovası
- Küçük Menderes Ovası
- Büyük Menderes Ovası

Ege

- Amik Ovası

Akdeniz

NOT

- Graben ovaları aynı zamanta tektonik ovalardır.

İç Ovalar

Tektonik Ovalar

- Bursa, Gönen, Balıkesir, İnegöl, Karacabey, Yenişehir, Adapazarı, Susurluk (Marmara)
- Manisa, Akhisar, Ödemiş, Nazilli, Kütahya, Salihli, Turgutlu, Aydın, Sarayköy, Alaşehir, Torbalı, Afyon, Söke (Ege)
- Konya, Çubuk, Eskişehir, Kayseri, Aksaray (İç Anadolu)
- Suruç, Viranşehir, Ceylanpınar, Harran (Güneydoğu Anadolu)
- Kahramanmaraş (Akdeniz)
- Malatya, Tercan, Pasinler, Elazığ, Muş, Erzincan, Bingöl, Elbistan, Iğdır, Malazgirt (Doğu Anadolu)
- Bolu, Düzce, Merzifon, Taşova, Erbaa, Niksar, Suluova, Tosya (Karadeniz)

Karstik Ovalar

- Acıpayam
- Elmalı
- Tefenni
- Kestel
- Korkuteli
- Çeltikçi

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://kanteyorg

TÜRKİYE'NİN PLATOLARI

İç Anadolu'da
- Obruk
- Cihanbeyli
- Haymana
- Bozok
- Uzunyayla

Akdeniz'de
- Taşeli
- Teke

Güneydoğu Anadolu'da
- Gaziantep
- Şanlıurfa

Doğu Anadolu'da
- Erzurum-Kars

Ege'de
- Yazılıkaya

Marmara'da
- Çatalca-Kocaeli

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

UYARI

- Ülkemizde platoların geniş yer kaplamasının en büyük nedeni ülkemizin 3. jeolojik zamanda peneplenleşip 4. jeolojik zamanda toptan yükselmiş olmasıdır.
- Ülkemizde plato bakımından en zengin bölge İç Anadolu Bölgesi'dir.

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss Dº k¿man Arkivi

NOT

- Türkiye platolarında Çatalca-Kocaeli platoları dışında başlıca ekonomik faaliyetler tarım ve hayvancılıktır.

TÜRKİYE'NİN AKARSULARI

Akarsu Debisi: Bir akarsuyun belli bir kesitinden saniyede geçen su miktarıdır. m3 cinsinden belirtilir. Debiyi, yağış miktarı, buharlaşma, beslenme koşuları, arazinin geçirimliliği ve arazide bulunan bitki örtüsü etkilemektedir.

Akarsu Havzası: Akarsuyun bütün kollarıyla beslendiği alana denir. Eğer akarsu sularını denize ulaştırıyorsa açık havza, ulaştıramıyorsa kapalı havza özelliği taşır.

NOT

- Ülkemizdeki kapalı havzalar: Vangölü, Tuzgölü, Konya, Hazar (Aras ve Kura) ve Göller Yöresi

Akarsu Rejimi: Akarsuyun yıl içinde göstermiş olduğu değişikliklerdir. Rejimi; sıcaklık, yağış miktarı ve cinsi, eğim, bitki örtüsü, beslenme kaynakları ve arazinin geçirimliliği etkilemektedir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Türkiye Akarsuların Genel Özellikleri

- Boyları kısadır.
- Genellikle doğu-batı yönünde akarlar.
- Havzaları dardır.
- Rejimleri düzensizdir.
- Bol su taşımazlar.
- Akış hızları fazladır.
- Ulaşıma elverişsizdirler.
- Hidroelektrik potansiyelleri fazladır.
- Tarımda sulama, kullanma ve içme suyu olarak kullanılırlar.
- En fazla su miktarına ilkbahar aylarında ulaşırlar. Bu durumun nedeni kar erimeleridir.

Döküldükleri Yerlere Göre Akarsular

Karadeniz
- Çoruh
- Kızılırmak
- Yeşilırmak
- Bartın
- Filyos
- Sakarya

Marmara Denizi
- Susurluk

Ege Denizi
- Meriç
- Bakırçay
- Gediz
- Küçük Menderes
- Büyük Menderes

Akdeniz
- Dalaman
- Eşen çayı
- Aksu
- Manavgat
- Göksu
- Tarsus
- Seyhan
- Ceyhan
- Asi

Hazar Gölü
- Kura
- Aras

Basra Körfezi
- Fırat
- Dicle
- Zap

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

NOT

- Fırat, Dicle, Çoruh, Aras ve Kura nehirleri kaynağı ülkemiz sınırları içinde akıp, ülkemiz sınırları dışında denize veya göle dökülmektedirler.
- Meriç ve Asi nehirleri ise, kaynağını ülkemiz sınırları dışında alıp ülkemiz sınırları içinde denize dökülmektedirler.

UYARI

- İsmi Hazar Denizi olmasına rağmen Hazar bir göldür.

TÜRKİYE'NİN GÖLLERİ

Doğal Göller

Çanak Gölleri

- **Tektonik Göller**
  - Manyas, Ulubat, İznik, Tuz, Akşehir, Eber, Burdur, Acıgöl, Beyşehir, Eğridir, Sapanca, Hazar
- **Karstik Göller**
  - Salda, Suğla, Kestel, Avlan, Kızılören, Kovada
- **Volkanik Göller**
  - Nemrut, Meke, Acıgöl, Gölcük, Aygır
- **Buzul Göller (Sirk)**
  - Kaçkar, Bolkar, Karagöl, Aynalı, Bingöl, Munzur

Set Gölleri

- **Kıyı Set Gölleri (Lagün)**
  - Terkos (Durusu), Büyük ve Küçük Çekmece
- **Heyelan Set Gölleri**
  - Abant, Yedigöller, Zinav, Tortum, Sera
- **Alüvyon Set Gölleri**
  - Bafa (Çamiçi), Mogan, Eymir, Uzungöl, Köyceğiz
- **Volkanik Set Gölleri**
  - Van, Erçek, Nazik, Çıldır, Haçlı, Balık

Yapay Göller (Barajlar)

Baraj	Kurulduğu Nehir
Keban, Atatürk, Karakaya	→ Fırat
Kralkızı, Devegeçidi, Ilısu	→ Dicle
Hirfanlı, Kesikköprü, Altınkaya	→ Kızılırmak
Hasan Uğurlu, Suat Uğurlu, Almus	→ Yeşilırmak
Sarıyar, Gökçekaya	→ Sakarya
Adıgüzel, Kemer	→ Büyük Menderes
Demirköprü	→ Gediz
Oymapınar	→ Manavgat
Berke, Sır, Menzelet	→ Ceyhan
Seyhan	→ Seyhan
Borçka, Deriner	→ Çoruh

NOT

- Buzul gölleri ülkemizde yükselti ortalamaları fazla olan dağlar üzerinde görülmektedir (Enlemden dolayı)

NOT

- Set göllerinden biri de Moren Set Gölleri'dir. Ancak ülkemizde bu tür oluşumlu bir göl bulunmamaktadır. (Enlemden dolayı)

NOT

- Fazla sularını bir gideğen vasıtasıyla denize ulaştıran göllerin suları tatlı, ulaştıramayanların suları ise acı, tuzlu veya sodalı olmaktadır.

Suları tatlı göller: Çıldır, Beyşehir, Eber, Eğirdir, İznik, Manyas, Marmara, Sapanca, Tortum.

Suları tatlı olmayan göller: Acıgöl, Akşehir, Burdur, Hazar, Köyceğiz, Tuz, Van...

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://kantey.org

TÜRKİYE'DE DIŞ KUVVETLERİN OLUŞTURDUĞU ŞEKİLLER

Akarsuların Oluşturduğu Şekiller

Aşındırma

- Çentik Vadi
- Kanyon Vadi
- Boğaz Vadi
- Geniş Tabanlı Vadi
- Peribacaları
- Dev Kazanı
- Kırgıbayır
- Menderes
- Plato
- Peneplen

Biriktirme

- Birikinti Konisi
- Dağeteği Ovası
- Dağiçi Ovası
- Delta Ovası
- Irmak Adası

Karstik Şekiller

Aşındırma

- Lapya
- Dolin
- Uvala
- Obruk
- Polye
- Mağara
- Düden

Biriktirme

- Sarkıt
- Dikit
- Sütun
- Traverten

Rüzgarların Oluşturduğu Şekiller

Aşındırma

- Mantar Kaya
- Şahit Kaya
- Çöl kaldırımları

Biriktirme

- Lös
- Kum Tepeleri
- Barkan

Dalga ve Akıntıların Oluşturduğu Şekiller

Aşındırma

- Falez (Yalıyar)

Biriktirme

- Lagün (Deniz Kulağı)
- Tombolo
- Kıyı oku
- Kıyı kordonu

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rahtey.org

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss Dº k¿man Arkivi

Türkiye'deki Kıyı Tipleri

Enine
- Ege kıyıları

Boyuna
- Akdeniz ve Karadeniz kıyıları

Dalmaçya
- Finike ve Kaş arası

Ria
- İstanbul Boğazı
- Çanakkale Boğazı
- Muğla kıyıları

TÜRKİYE'NİN TOPRAK OLUŞUMU VE ÇEŞİTLERİ

Fiziksel (Mekanik) Çözünme (Ufalanma)
- Yıllık ve günlük sıcaklık farklarının fazla olduğu karasal iklim bölgelerinde görülür.
- Toprak oluşumu yavaştır.
- İç Anadolu, Doğu Anadolu, Ergene Bölümü, İçbatı Anadolu ve Güneydoğu Anadolu.

Kimyasal Çözünme
- Yıllık ve günlük sıcaklık farkının az yağış miktarının fazla olduğu iklim bölgelerinde görülür.
- Toprak oluşumu hızlıdır.
- Akdeniz, Ege, Marmara ve Karadeniz kıyıları.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Toprak Çeşitleri

Yerli (Zonal) Topraklar

- **Laterit** — Doğu Karadeniz kıyıları
- **Podzol** — Batı Karadeniz
- **Kahverengi Orman** — Karadeniz Akdeniz
- **Terra-Rossa** — Akdeniz
- **Çernozyom** — Erzurum-Kars (Dünya'nın en verimli toprakları)
- **Step** — Karasal iklim bölgelerinde

Taşınmış (Azonal) Topraklar

- **Alüvyon (Akarsular tarafından taşınmış)** — Delta ovaları
- **Lös (Rüzgarlar tarafından taşınmış)** — İç Anadolu Güneydoğu Anadolu
- **Moren (Buzullar tarafından taşınmış)** — Ülkemizde enlemden dolayı sadece yüksek dağlarda bulunur.

Erozyon

Toprağın üst kısmındaki verimli tabakanın dış kuvvetler tarafından taşınıp sürüklenmesine denir.

Nedenleri

- Eğim fazlalığı
- Yağış azlığı

Doğal nedenler

- Anız yakılması
- Aşırı otlatma
- Bitki örtüsü azlığı
- Toprağın eğime paralel sürülmesi
- Nadas alanlarının fazlalığı

Beşeri nedenler

► Ülkemizde en fazla İç Anadolu'da görülür.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Heyelan (Toprak Kayması)

Yamaçta bulunan toprağın herhangi bir sebeple eğim doğrultusunda kayarak yer değiştirmesine denir.

Nedenleri

- Tabakaların eğim yönünde uzanması
- Killi arazi (Geçirimsiz tabaka)
- Aşırı yağış
- Eğim fazlalığı

► Ülkemizde en fazla Karadeniz Bölgesi'nde görülür.

ÜNİTE 3 TÜRKİYE'NİN İKLİMİ VE BİTKİ ÖRTÜSÜ

Türkiye İklimini Etkileyen Faktörler

Matematik Konum

- Enlem
- Rüzgarların Etkisi
- Güneş ışınlarının düşme açısı
- Orta Kuşak'ta bulunması
- Bakı

Özel Konum

- Üç tarafının denizlerle çevrili olması
- Etrafındaki basınç merkezlerinin etkisi
- Etrafındaki kara kütlelerinin etkisi
- Yeryüzü şekillerinin etkisi
  - Yükselti
  - Dağların uzanış doğrultusu

Türkiye'nin İklim Elemanları

- Sıcaklık
- Basınç
- Rüzgar
- Nem
- Yağış

İklimin Etkileri

- Doğal bitki örtüsü
- Akarsu, debi ve rejimi
- Denizlerin tuzluluk oranı
- Hayvan türleri ve dağılışı
- Nüfusun coğrafi dağılışı
- Toprak oluşumu ve türleri
- Yerşekillerinin oluşumu
- Yerleşme ve mesken tipleri
- Ekonomik faaliyetler (Tarım, hayvancılık, turizm vb.)

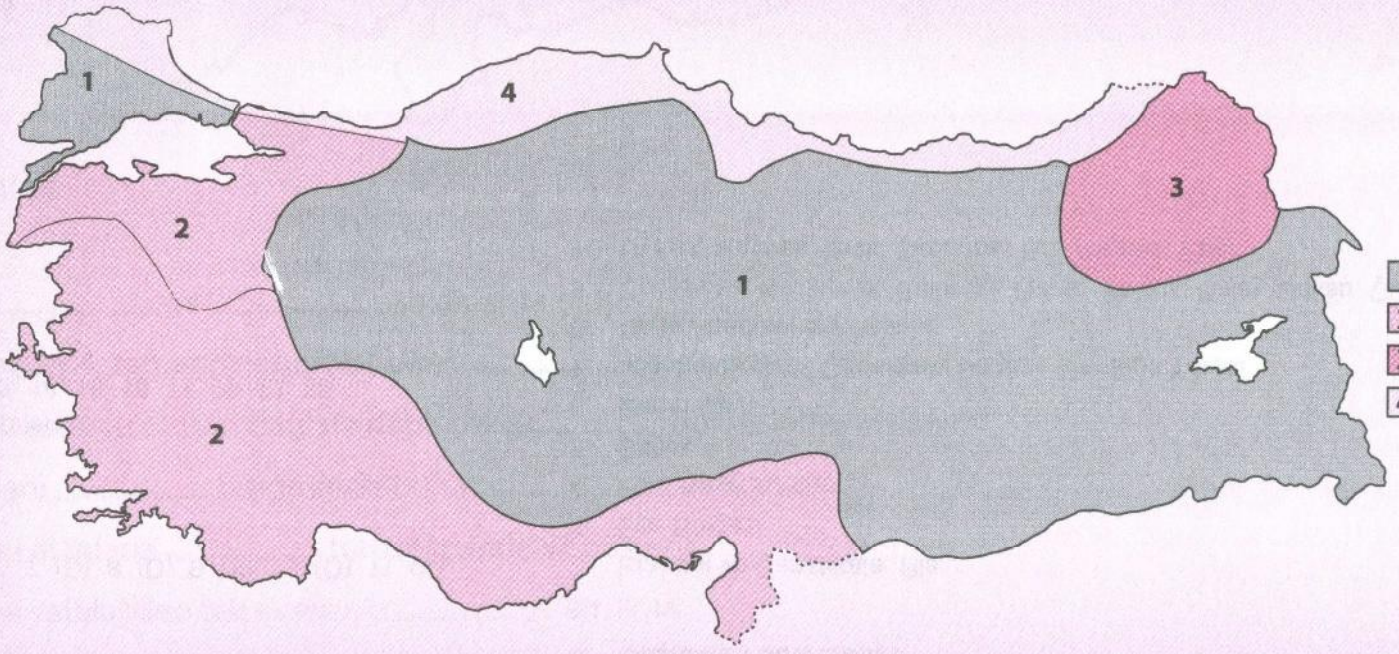

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://tanitex.org

TÜRKİYE'DE SICAKLIK

Türkiye'de Yıllık Ortalama Gerçek Sıcaklık Dağılışı

Gerçek sıcaklık: Bir yerin bulunduğu yükseltide hesaplanan sıcaklığıdır.

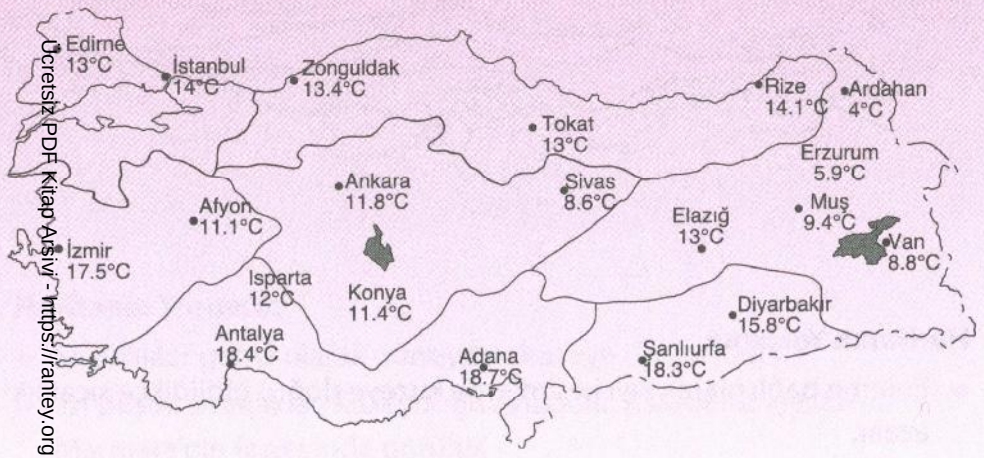

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://antey.org

Haritanın Yorumu:

- Denizelliğin etkisiyle kıyılar daha sıcaktır.
- Kıyı kesimlerde güneyden kuzeye doğru gidildikçe sıcaklık azalır. (Enlem etkisi)
- İç kesimlerde batıdan doğuya doğru gidildikçe sıcaklık azalır. (Yükselti-karasallık)
- En yüksek sıcaklıklar Akdeniz kıyı şeridi boyunca ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde ölçülmüştür.
- En düşük sıcaklıklar Kuzeydoğu Anadolu ölçülmüştür. (Yükselti)

Türkiye'de Yıllık Ortalama İndirgenmiş Sıcaklık Dağılışı

İndirgenmiş sıcaklık: Bir yerin deniz seviyesinde kabul edilerek hesaplanan sıcaklığıdır. Bu hesaplamada yükseltinin sıcaklık üzerindeki etkisi kaldırılmış ve enlem etkisi ortaya çıkarılmıştır.

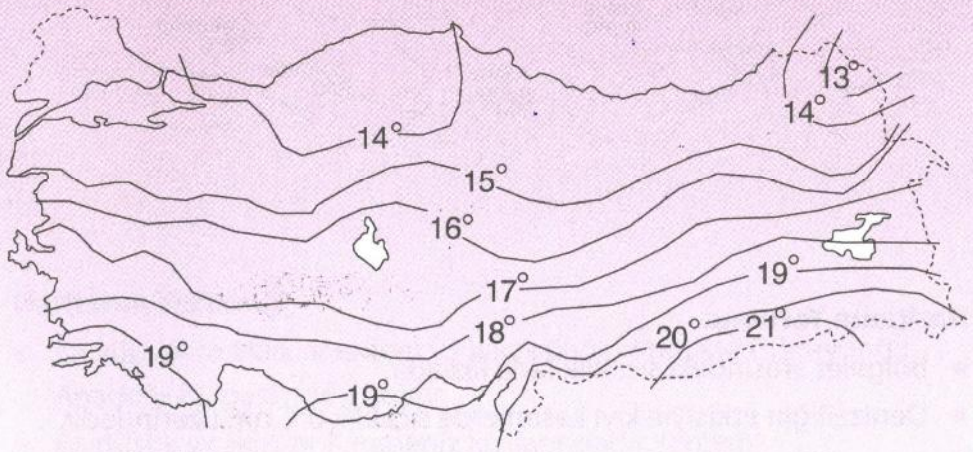

Haritanın Yorumu:

- İzoterm (eş sıcaklık) eğrileri genel olarak doğu-batı yönünde uzanır.
- Sıcaklık enleme bağlı olarak güneyden kuzeye doğru azalır.
- En düşük sıcaklıklar ülkemizin kuzeydoğusunda görülür.
- Enlem, sıcak rüzgarlar ve karasallığın etkisiyle en yüksek sıcaklıklar Güneydoğu Anadolu'dadır.

Türkiye'de Ocak Ayı Gerçek Sıcaklık Dağılışı

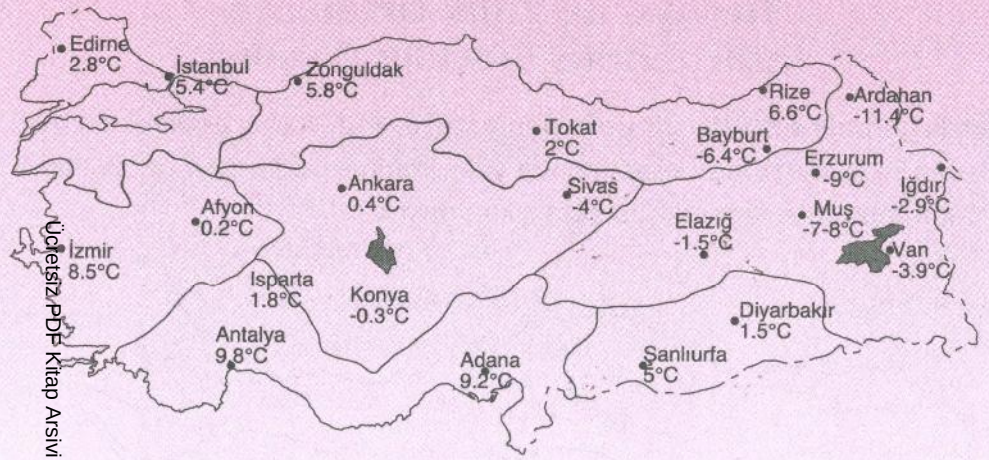

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Haritanın Yorumu:

- Bölgeler arasındaki sıcaklık farkı fazladır.
- Denizelliğin etkisiyle kıyı kesimlerde sıcaklık 0°C nin üzerindedir.
- Haritadaki sıcaklık dağılışındaki daha çok denize uzaklık ve yükselti etkilidir.
- En yüksek sıcaklıklar Akdeniz kıyılarındadır. (enlem-denizellik)
- En düşük sıcaklıklar Kuzeydoğu Anadolu'dadır. (Yükselti)
- Yükselti ve karasallığın etkisiyle iç bölgelerde sıcaklık kıyı bölgelere göre daha düşüktür.

Türkiye'de Ocak Ayı İndirgenmiş Sıcaklık Dağılışı

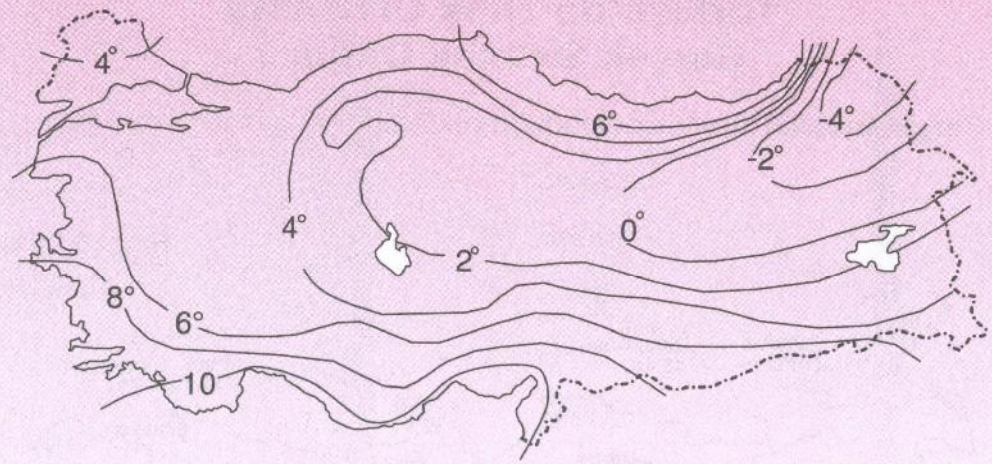

Haritanın Yorumu:

- Enleme bağlı olarak kıyı kesimlerde kuzeye doğru gidildikçe sıcaklık azalır.
- Karasallığın etkisiyle kıyıdan iç kesimlere gidildikçe sıcaklık azalır.
- En yüksek sıcaklıklar Akdeniz kıyılarında ölçülür. (enlem-denizellik)
- En düşük sıcaklık Kuzeydoğu Anadolu'da ölçülmüştür. (karasallık)

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss D°k¿man Arkivi

Türkiye'de Temmuz Ayı Gerçek Sıcaklık Dağılışı

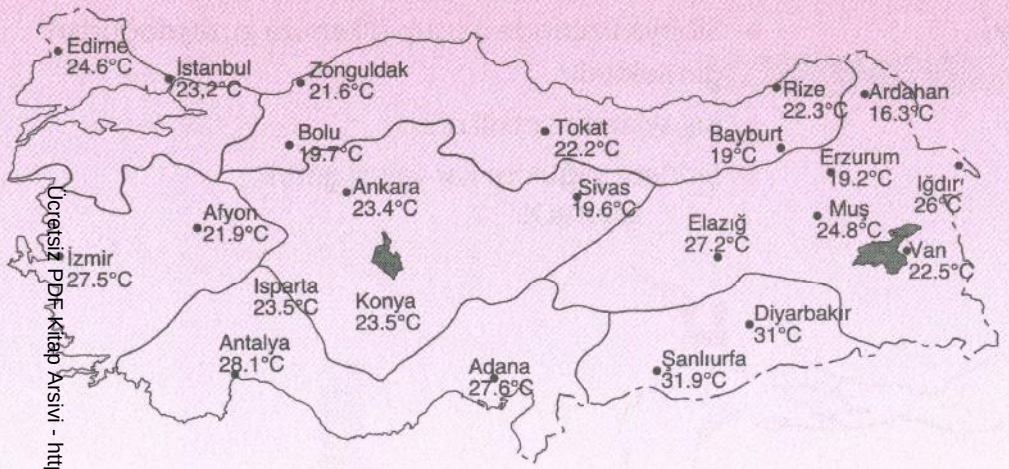

Haritanın Yorumu:

- Sıcaklıklar genel olarak güneyden kuzeye doğru azalır.
- En düşük sıcaklıklar, Kuzeydoğu Anadolu, Karadeniz kıyıları ve Marmara'nın kuzeyinde görülür.
- En yüksek sıcaklıklar Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde görülür. (enlem-karasallık)
- Aynı enlem üzerinde bulunan merkezler arasında farklı sıcaklıklar görülmektedir.

Türkiye'de Temmuz Ayı İndirgenmiş Sıcaklık Dağılışı

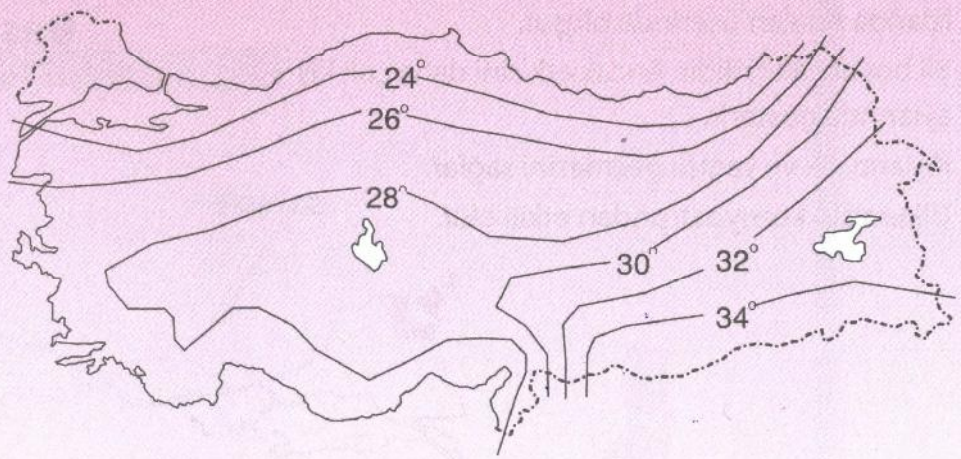

Haritanın Yorumu:

- En yüksek sıcaklıklar enlem ve karasallığın etkisiyle Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde görülür.
- En düşük sıcaklıklar Karadeniz kıyılarındadır. (enlem)
- Genel olarak güneyden kuzeye doğru gidildikçe sıcaklık azalır. (enlem)
- Kıyıdan iç kesimlere doğru gidildikçe sıcaklık artar. (karasallık)

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

TÜRKİYE'DE BASINÇ VE RÜZGARLAR

İzlanda Alçak Basıncı

- Dinamik kökenlidir.
- İzlanda Adaları üzerinde oluşur.
- Yıl boyunca etkilidir. Ancak etkisini daha çok kış aylarında gösterir.
- Kışların ılık ve yağışlı geçmesini sağlar.
- Ülkemizin kuzeybatısından etkili olur.

Türkiye'yi Etkileyen Basınç Merkezleri

Sibirya Yüksek Basıncı

- Termik kökenlidir.
- Sibirya üzerinde oluşup ülkemize kuzeydoğudan girmektedir.
- Kış aylarında etkili olur.
- Şiddetli soğuk ve kar yağışı getirir.

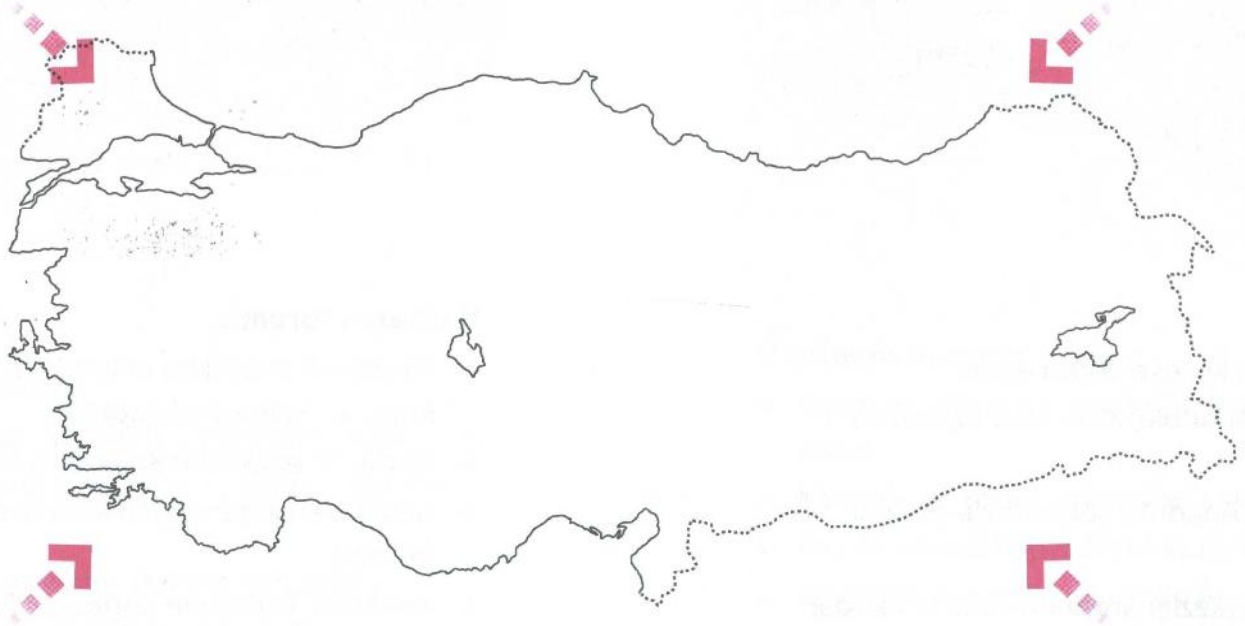

Asar Yüksek Basıncı

- Dinamik kökenlidir.
- 30° enlem civarındaki Atlak Okyanusu'nda bulunan Asar Adaları üzerinde oluşur.
- Yıl boyunca etkilidir.
- Kış aylarında yağış fırtına getirmektedir.
- Ülkemizin güneybatısından etkili olur.

Basra Yüksek Basıncı

- Termik kökenlidir.
- Basra Körfezi çevresinde aşırı ısınma sonucunda meydana gelir.
- Yaz aylarında etkili olur.
- Özellikle Samyeli rüzgarıyla Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu'da aşırı kuraklıkların yaşanmasına neden olur.
- Ülkemizin güneydoğusundan etkili olur.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Türkiye'de Yerel Rüzgarlar

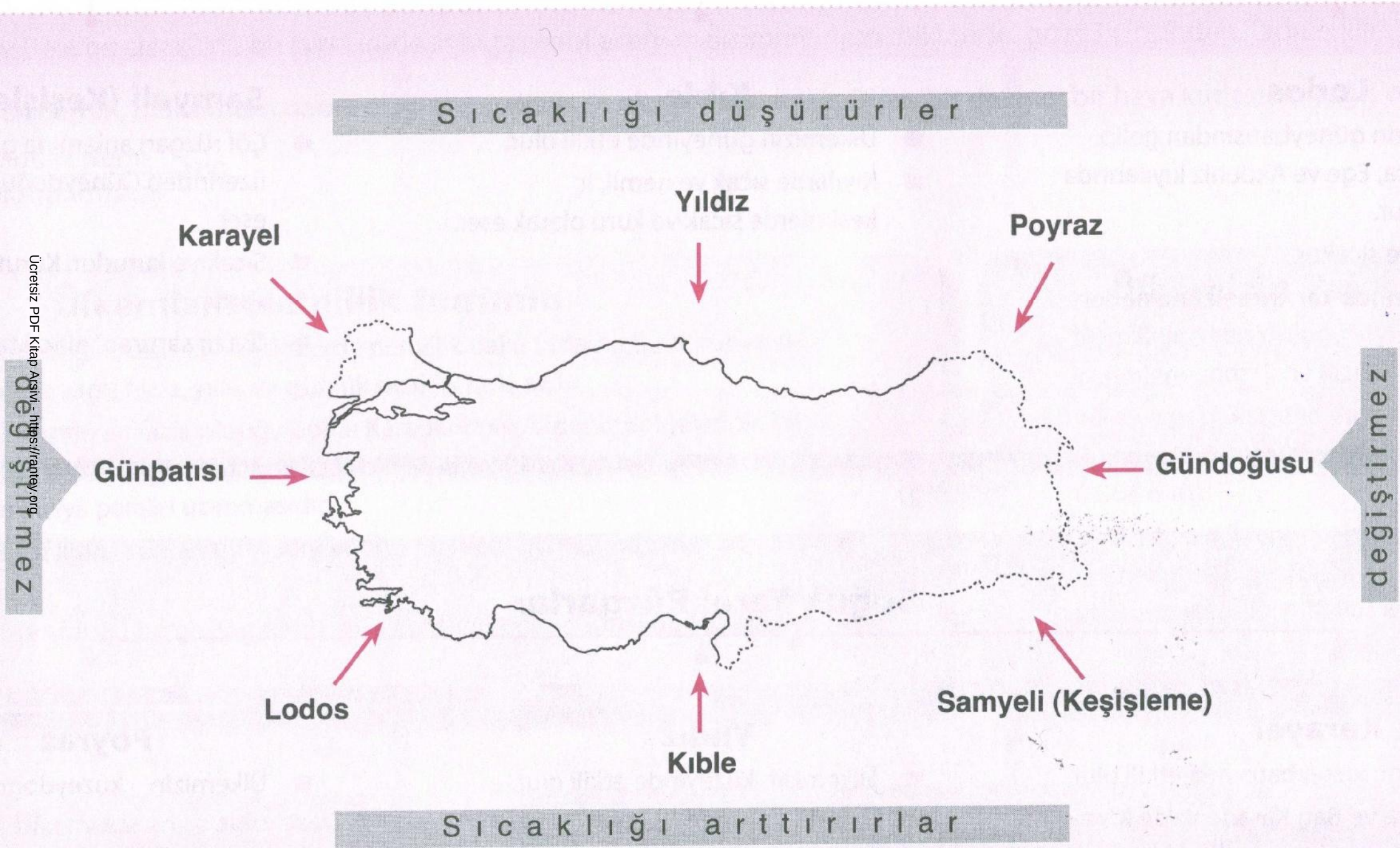

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Sıcak Yerel Rüzgarlar

Lodos

- Ülkemizin güneybatısından gelip Marmara, Ege ve Akdeniz kıyılarında etkili olur.
- Nemli ve sıcaktır.
- Kış aylarında kar erimelerine neden olur.

Kıble

- Ülkemizin güneyinde etkili olur.
- Kıyılarda sıcak ve nemli, iç kesimlerde sıcak ve kuru olarak eser.

Samyeli (Keşişleme)

- Çöl rüzgarı anlamına gelir. Suriye üzerinden Güneydoğu Anadolu'ya eser.
- Sıcak ve kurudur. Kurutucu etkisi de vardır.
- "Bakır sattıran" olarakta bilinir.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Soğuk Yerel Rüzgarlar

Karayel

- Ülkemizin kuzeybatısında etkili olur.
- Marmara ve Batı Karadeniz'de kış aylarında kar yağışına neden olur.

Yıldız

- Ülkemizin kuzeyinde etkili olur.
- Karadeniz'e yağış bırakır.

Poyraz

- Ülkemizin kuzeydoğusunda etkili olur.
- Karadeniz, Marmara ve iç kesimlerde etkili olur.
- Kuru ve soğuk rüzgardır.
- Özellikle kuzeydoğu Anadolu'da kar yağışlarına neden olmaktadır.

TÜRKİYE'DE NEMLİLİK VE YAĞIŞ

Mutlak Nem: 1 m3 havanın içinde bulunan nem miktarıdır. gr/m3 cinsinden ifade edilir.

Maksimum Nem: Belli bır sıcaklıkta bir hava kütlesinin taşıyabileceği maksimum nem miktarıdır. gr/m3 cinsinden ifade edilir.

Bağıl Nem: Mutlak nemin, maksimum neme olan orana denir. % olarak ifade edilir. Diğer bir deyişle; bir hava kütlesinin yağış oluşturma ihtimalidir.

$$\text{Bağıl Nem} = \frac{\text{Mutlak Nem}}{\text{Maksimum Nem}} \cdot 100$$

Ülkemizin Nemlilik Durumu

- Denizelliğin etkisine bağlı olarak kıyı kesimlerde nemlilik daha fazladır. Bu durumdan dolayı kıyı kesimlerde yağış fazla, yıllık ve günlük sıcaklık farkı azdır.
- Ülkemizde mutlak nemin en fazla olduğu bölge Karadeniz ve Akdeniz Bölgeleridir. Bu durumun nedeni; yıllık ortalama sıcaklığın fazla olmasına bağlı olarak buharlaşmanın fazla olması ve dağların kıyıya paralel uzanmasıdır.
- Yaz mevsiminde sıcaklığın fazla olduğu Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde maksimum nem miktarı da fazladır.
- Bağıl nemin en fazla olduğu bölge Karadeniz, en az olduğu bölge Güneydoğu Anadolu Bölgesi'dir.

Ülkemizin Yağış Durumu

- Nemliliğin fazla olduğu kıyı kesimlerde yağış, iç kesimlere göre daha fazladır.
- Yıllık yağış miktarının en fazla olduğu bölge Karadeniz Bölgesi'dir. (Doğu Karadeniz-Rize (2364 mm)
- Yıllık yağış miktarının en az olduğu bölge ise İç Anadolu Bölgesi'dir. Bu durumun nedeni; etrafının yüksek dağlarla çevrili olmasıdır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

UYARI

- Ülkemizde en az yağış alan bölge İç Anadolu olmasına rağmen en kurak bölge Güneydoğu Anadolu Bölgesi'dir. Bu durumun nedeni; Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde buharlaşmanın fazla olmasıdır.

Ülkemizin En Fazla Yağış Alan Yerleri

- Doğu Karadeniz
- Antalya Bölümü
- Batı Karadeniz
- Menteşe Yöresi
- Hakkari Yöresi

Ülkemizin En Az Yağış Alan Yerleri

- Tuzgölü ve çevresi
- Güneydoğu Anadolu'nun güneyi
- Ergene Havzası
- Etrafı yüksek dağlarla çevrili alanlar (Iğdır, Malatya ve Erzincan Ovaları)

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss Dº k¿man Arkivi

OLUŞUMLARINA GÖRE YAĞIŞLAR

1. Yamaç Yağışı (Orografik Yağış)

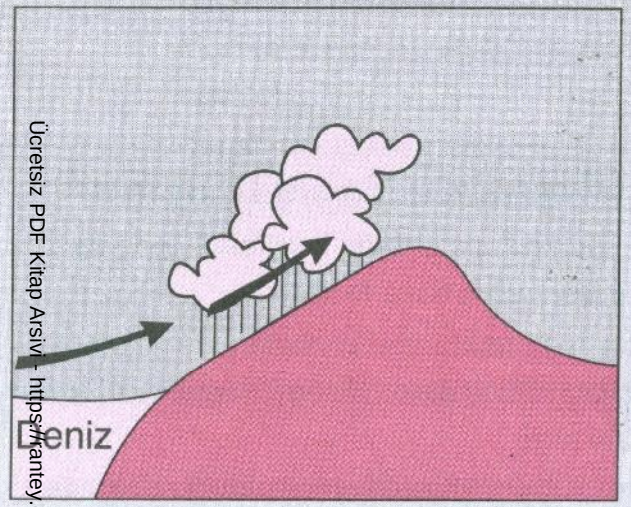

Yamaç (Oroğrafik)yağışı

- Dağların kıyıya paralel uzandığı alanlarda nemli hava kütlesinin dağ yamacı boyunca yükselerek soğuyup yağış bırakmasıdır.
- Ülkemizde; Karadeniz kıyıları, Torosların güney ve güneybatısı ile Yıldız Dağları'nın kuzeye bakan yamaçlarında görülür.

2. Konveksiyonel Yağış (Yükselim Yağışı)

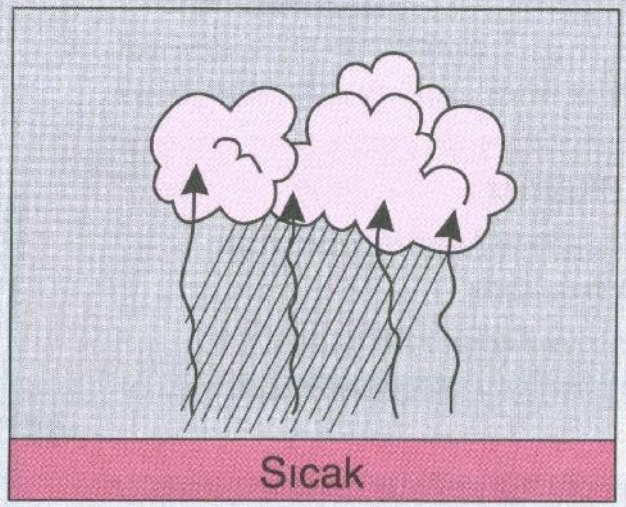

Konveksiyonel yağış

- Isınan havanın hafifleyip yükselmesi sonucunda soğuyup yağışa dönüşmesidir.
- Etrafı yüksek dağlarla çevrili kara içlerinde görülür.
- Ülkemizde iç kesimlerde görülür.
- İç Anadolu'da özellikle Ankara çevresinde "Kırk ikindi yağışları" olarak da bilinir.

3. Cephesel (Frontal) Yağışlar

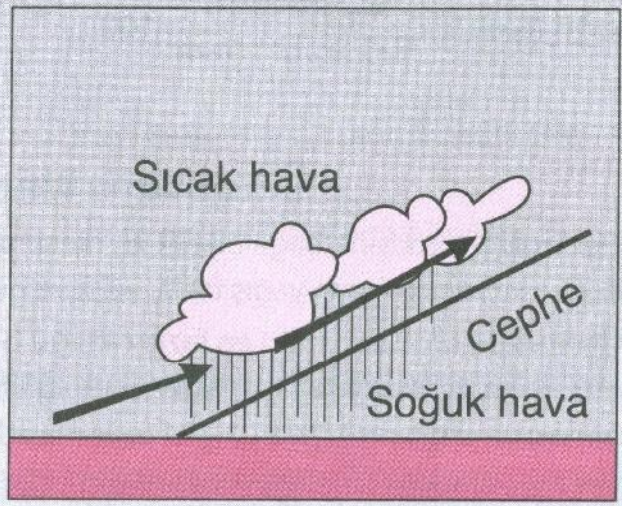

Cephe yağışı

- İki farklı karakterli hava kütlesinin karşılaştığı alanda sıcak hava soğuk hava üzerinde yükselir ve soğur böylece yağış oluşumu gerçekleşir.
- Ülkemizde Akdeniz ikliminin görüldüğü alanlarda bu tip yağışlar görülür.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://antey.org

TÜRKİYE'DEKİ İKLİM ÇEŞİTLERİ

İklim	Özelliği	En yağışlı mevsimi	Yağış tipi	Bitki örtüsü	Görüldüğü yerler
Akdeniz	Yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlıdır.	Kış	Cephesel	Kısa boylu bodur çalılar (maki)	Akdeniz kıyıları, Kıyı Ege Bölümü, Güney Marmara Bölümü, Güneydoğu Anadolu'nun batısı
Karadeniz	Her mevsim yağışlı ve ılık	Sonbahar	Yamaç (Orografik)	Orman	Karadeniz kıyıları, Marmara'nın kuzey kıyıları
Ilıman Karasal	Yazlar sıcak ve kurak, kışlar ise sert ve soğuk geçer.	İlkbahar	Yükselim (Konveksiyonel)	Bozkır (İlkbahar yağışları ile yeşerip yaz kuraklığı ile kuruyan otlar)	İç Anadolu Bölgesi, Güneydoğu Anadolu'nun güneyi, Ergene Havzası, İç batı Anadolu, Doğu Anadolu
Sert Karasal	Yazlar yağışlı, kışlar soğuk ve uzun geçer.	Yaz	Yükselim (Konveksiyonel)	Çayır	Erzurum-Kars Platosu

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://ranteyi.org

UYARI

► Ülkemizde Güneydoğu Anadolu Bölgesi, ılıman karasal iklim bölgesinde yer almasına rağmen en fazla yağışını kış aylarında almaktadır.

TÜRKİYE'DEKİ BİTKİ TÜRLERİ

Ormanlar

- Karadeniz Ormanları
  - Nemin ve yağışın fazla olması nedeniyle çeşitlilik fazla ve bitki örtüsü gürdür.
  - Türkiye ormanlarının % 27 sini oluşturur.
  - Nemlilik oranının fazla olmasından dolayı ağaçların yaprakları geniş ve yayvandır.
- Akdeniz Ormanları
  - Kuraklığa dayanıklıdırlar.
  - İğne yapraklıdırlar.
  - Torosların 800 metresinde başlarlar.
- Batı Anadolu Ormanları
  - Kıyı Ege ile Güney Marmara bölümlerinde yer alırlar.
  - Karadeniz ormanları ile Akdeniz ormanları arasında geçiş özelliğine sahiptirler.
- Doğu ve İç Anadolu Ormanları
  - Yağış alan yüksek kesimlerde yer alırlar.
  - Tahrip edilmesiyle "Antropojen Bozkır" halini almışlardır.
  - Kuraklığa dayanıklıdırlar.

Maki

- Yıl boyunca yeşil kalabilen, kuraklığa dayanıklı kısa boylu bodur ağaçlardır.
- Yaz kuraklığından dolayı yaprakları tüylüdür.
- Kök sistemleri gelişmiştir.
- Zeytin, zakkum, keçiboynuzu, defne, yaban mesiri, kocayemiş en güzel örneklerdir.
- Makilerin tahrip edilmesiyle Garig ortaya çıkmaktadır. Kekik gibi.

Bozkır

- İlkbahar yağışları ile yeşerip yaz kuraklığı ile kuruyan otlardır.
- Çoban yastığı, geçen otu en güzel örneklerdir.
- Bozkırın olduğu alanlar küçükbaş hayvancılık faaliyetlerine uygundurlar.
- Türkiye'de en geniş yayılış alanına sahip bitki örtüsüdür.

Dağ Çayırları

- Yaz yağışının olduğu Erzurum-Kars Platosu'nda görülür.
- Çayırların bulunduğu alanlarda büyükbaş hayvancılık yaygındır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://fanfoy.org

Nüfus: Belirli bir alanda yaşayan insan topluluğuna denir.

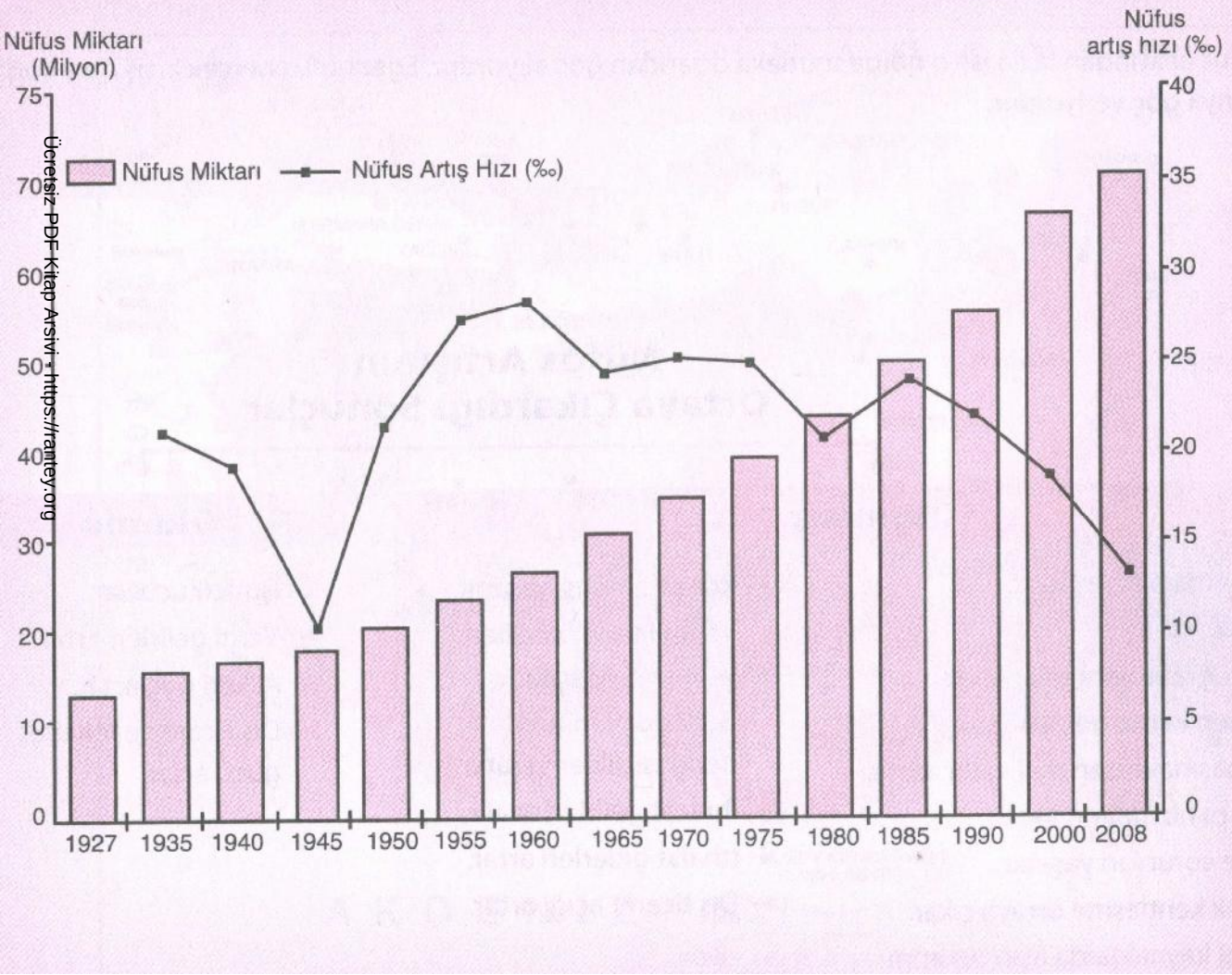

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Grafiğin Yorumu

- 1927-2008 döneminde Türkiye nüfusu sürekli artmıştır.
- Cumhuriyetin ilk yıllarında devletin ugulamış olduğu nüfusu arttırıcı politikalar nüfus artış hızının fazla olmasına yol açmıştır.
- 1927 yılında yapılan ilk nüfus sayımında nüfus yaklaşık 13,6 milyon kadardı.
- Nüfus artış hızında yıldan yıla farklılıklar olmuştur ancak nüfus sürekli artmıştır.
- 1940-45 dönemde II. Dünya Savaşı'nın yaşanmasından dolayı birçok insan silah altına alınmış, doğurganlık düşmüştür. Bundan dolayı nüfus artış hızında azalma meydana gelmiştir.
- 1950-60 döneminde savaşların sona ermesi, nüfus politikaları nüfus artış hızının artmasına neden olmuştur.
- 1980'den sonraki dönemde aile planlaması, eğitimin seviyesinin yükselmesi, evlenme yaşının yükselmesi, kadının iş hayatına girmesi gibi nedenlerden dolayı nüfus artış hızı kontrol altına alınmış ve azalmaya başlamıştır. Ancak nüfus miktarı sürekli olarak artmıştır.

TÜRKİYE'DE NÜFUS ARTIŞI

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss Dº k¿man Arkivi

Gerçek Nüfus Artışı : (Doğum + Alınan Göç) – (Ölüm + Verilen Göç)

Doğal Nüfus Artışı : Doğum – Ölüm

UYARI

- Bir bölgede gerçek nüfus artış hızı doğal nüfus artışından fazla ise o bölge mutlaka dışarıdan göç alıyordur. Eğer nüfus gerçek artış hızı, doğal nüfus artışından az ise o bölge mutlaka dışarıya göç veriyordur.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Ülkemizde Nüfus Artışının Nedenleri

- Doğum oranının fazla olması
- Ölüm oranının az olması
- Sağlık ve beslenme koşullarının iyileşmesi
- Hatay'ın anavatana katılması
- Dış ülkelerden Türkiye'ye olan göçler
- Mübadele ve iltica faaliyetleri
- Ortalama yaşam süresinin uzaması
- Yaşam standartlarının yükselmesi
- Savaşların sona ermesi

Nüfus Artışının Ortaya Çıkardığı Sonuçlar

Olumsuz

- Kalkınma hızı yavaşlar.
- İşsizlik artar.
- Demografik yatırımlar artar.
- Köyden kente göç artar.
- Kişi başına düşen milli gelir azalır.
- Altyapı hizmetleri aksar.
- Çevre sorunları yaşanır.
- Çarpık kentleşme ortaya çıkar.
- Doğal kaynaklarda aşırı tüketim yaşanır.
- Konut sıkıntısı yaşanır.
- Verimli tarım arazileri yerleşmeye açılır.
- Gelir dağılımında dengesizlikler yaşanır.
- İhracat gelirleri azalır.
- İthalat giderleri artar.
- Dış ticaret açığı artar.

Olumlu

- İşgücü ucuzlar.
- Vergi gelirleri artar.
- Askeri güç artar.
- Dış ticarette rekabet gücü artar.

Türkiye'de Nüfusun Coğrafi Dağılışını Etkileyen Faktörler

Doğal Faktörler

- İklim
- Yerşekilleri
- Su durumu
- Toprak Verimi
- Orman Örtüsü

Beşeri Faktörler

- Sanayi
- Tarım
- Yeraltı kaynakları
- Turizm
- Ulaşım

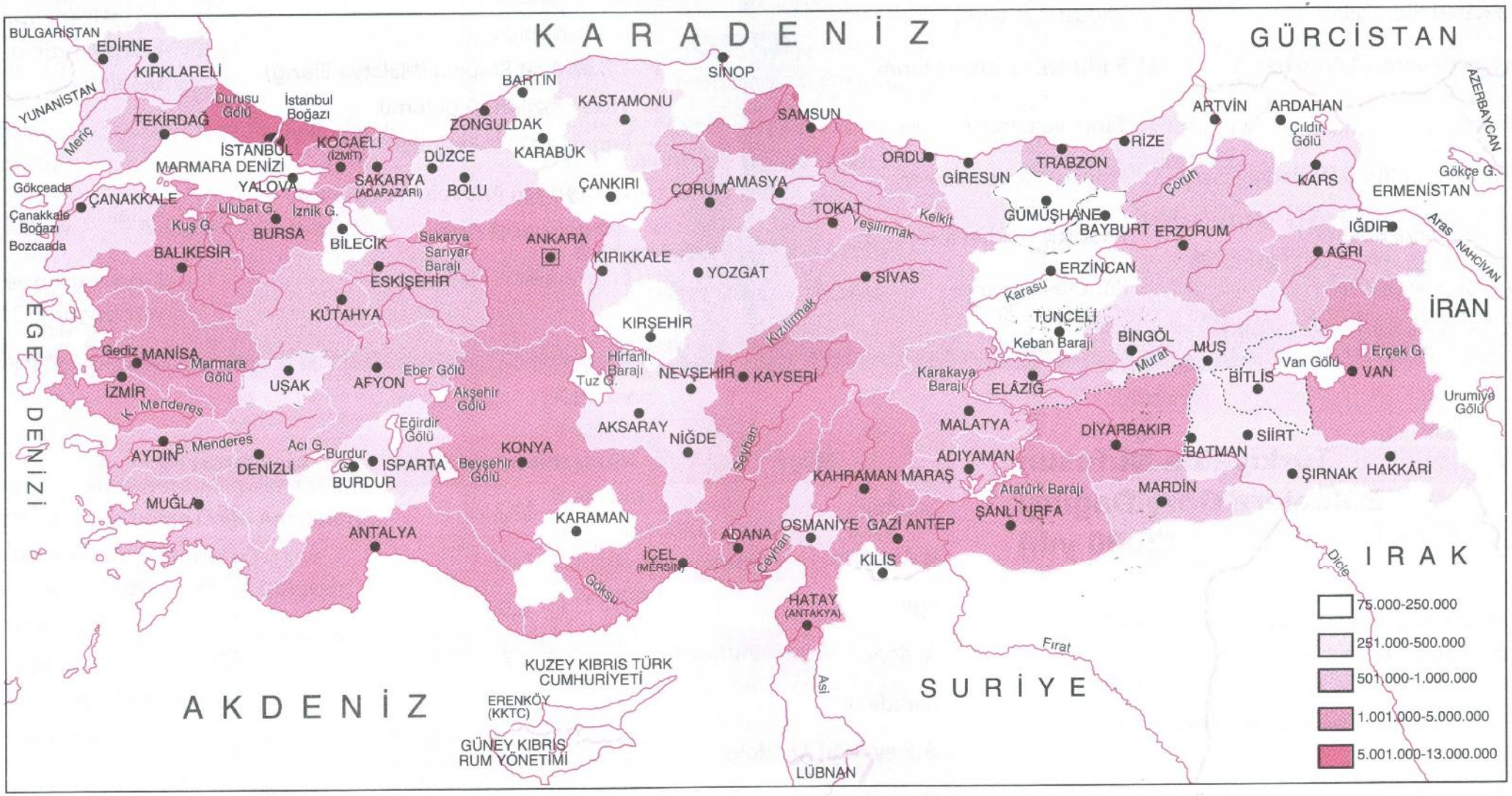

İllerin Nüfus Büyüklüğü (TÜİK 2008)

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Ülkemizdeki Sık Nüfuslu Yerler	Nedeni
Çatalca-Kocaeli Platosu	Endüstri ve ticaret
Batı Karadeniz kıyıları	Endüstri ve madencilik
Bursa ve çevresi	Endüstri ve tarım
Orta Karadeniz kıyıları	Endüstri ve tarım
Kıyı Ege (Menteşe Yöresi hariç)	Endüstri, turizm ve tarım
Çukurova	Tarım ve endüstri
Yukarı Fırat Bölümü (Malatya-Elazığ)	Madencilik ve endüstri
Yukarı Sakarya Bölümü	Endüstri ve idari fonksiyon
Gaziantep ve çevresi	Endüstri ve Tarım

Ülkemizdeki Seyrek Nüfuslu Yerler	Nedeni
► Yıldız Dağları ► Menteşe Yöresi ► Biga Yarımadası ► Teke Yarımadası ► Taşeli Platosu ► Hakkari Yöresi ► Yukarı Fırat Bölümü (Malatya-Elazığ) ► Yukarı Kızılırmak Bölümü ► Karadeniz'in iç kesimleri	→ Yerşekillerinin engebeli olması (Taşeli ve Teke'de yerşekillerinin yanında karstik arazinin bulunması)
► Güneydoğu Anadolu'nun güneyi ► Tuz gölü ve çevresi	→ Kuraklık
► Erzurum-Kars Platosu	→ Kışların uzun ve çok sert geçmesi

Türkiye'de Nüfusun Bölgelere Göre Dağılışı (2000 yılı)

Bölge	Nüfus miktarı (milyon)	Artış Oranı (%)
Marmara	17.3	25
İç Anadolu	11.6	17
Ege	8.9	13
Akdeniz	8.7	12
Karadeniz	8.4	12
Güneydoğu Anadolu	6.6	9
Doğu Anadolu	6.1	9

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

TÜRKİYE'DE NÜFUS YOĞUNLUĞU

Nüfus yoğunluğu bir merkezdeki km^2 ye düşen kişi sayısını ifade etmektedir.

Aritmetik Nüfus Yoğunluğu

- Toplam nüfusun ülke yüzölçümüne bölünmesiyle bulunur.

$$A.M.Y = \frac{\text{Toplam Nüfus}}{\text{Yüzölçümü}}$$

- Ülkemizin nüfus yoğunluğu sürekli olarak artmıştır.

Yıllar	N. Yoğunluğu (km^2)
1927	18
1945	24
1960	36
1980	58
2000	88
2010	96

- Ülkemizde nüfus yoğunluğu en fazla bölge Marmara, en az bölge Doğu Anadolu'dur.
- Aritmetik nüfus yoğunluğu Türkiye ortalamasının üzerinde olan bölgeler;
  - Marmara
  - Ege
  - Güneydoğu Anadolu
  - Akdeniz

Tarımsal Nüfus Yoğunluğu

- Tarımla uğraşan kişi sayısının o bölgedeki tarım arazisine bölünmesiyle bulunur.

$$T.M.Y = \frac{\text{Tarımla uğraşan kişi sayısı}}{\text{Tarım alanı yüzölçümü}}$$

- Ülkemizde tarımla uğraşan kişi sayısının azalması nedeniyle tarımsal nüfus yoğunluğu azalmaktadır.

Bölgelere Göre Tarımsal Nüfus Yoğunluğu

Bölge	T. Nüfus Yoğ.
Karadeniz	77,7
Akdeniz	69
Ege	66,7
Marmara	65,3
Doğu Anadolu	53,9
Güneydoğu Anadolu	34,4
İç Anadolu	22,3

- Tarımsal nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu bölge Karadeniz, en az olduğu bölgesi ise İç Anadolu'dur.

Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu

- Bir bölgedeki toplam nüfusun o bölgedeki tarım arazisine bölünmesiyle elde edilir.

$$F.N.Y = \frac{\text{Toplam Nüfus}}{\text{Tarım Arazisi}}$$

- Ülkemizde tarım arazisinin km^2 ye 255 kişi düşmektedir.

Bölgelere Göre Fizyolojik Nüfus Yoğunluğu

Bölge	F. Nüfus Yoğ.
Marmara	673
Akdeniz	317
Ege	300
Karadeniz	272
Doğu Anadolu	214
Güneydoğu Anadolu	202
İç Anadolu	129

- Fizyolojik nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu bölge Marmara'dır. Bu durumun nedeni;
  - Toplam nüfusun fazla olması.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

TÜRKİYE'DE NÜFUSUN YAPISAL ÖZELLİKLERİ

Nüfusun Yaş Durumu

Yıl	0-14 yaş (%)	15-64 yaş (%)	65+ yaş (%)
1935	41.5	54.6	3.9
1950	38.6	58.2	3.2
1970	41.8	53.9	4.3
1990	35.0	60.7	4.3
2000	29.8	64.5	5.7
2008	26.2	66.9	6.9

- Ülkemizin genç nüfus oranı yüksektir.
- Son yıllarda doğum oranının azalması genç nüfusunda azalmasına neden olmaktadır.
- Ülkemizde son yıllarda yaşlı nüfus oranı artmaktadır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://bantey.org

Nüfusun Cinsiyet Durumu

Yıl	Erkek (%)	Kadın (%)
1927	48,1	51,9
1935	49,1	50,9
1940	49,9	50,1
1945	50,3	49,7
1950	50,3	49,7
1955	50,8	49,2
1960	51	49
1965	51	49
1970	50,6	49,4
1975	51,4	48,6
1980	50,7	49,3
1985	50,7	49,3
1990	50,7	49,3
2000	50,7	49,3
2008	50,1	49,9
2009	50,3	49,7

Türkiye'de nüfusun cinsiyet oranları (TÜİK 1927 - 2009)

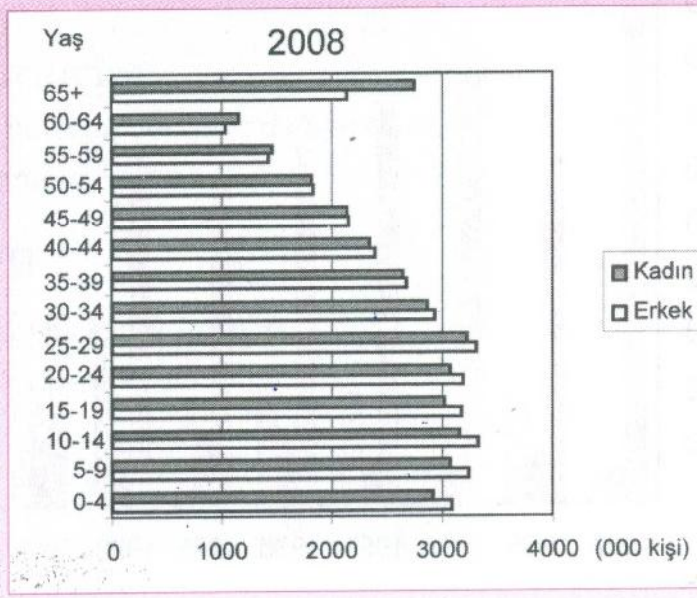

- 1940 yılından sonra erkek nüfus daima kadın nüfustan fazla olmuştur.

2008 yılına ait nüfus piramidini değerlendirdiğimizde;

- Nüfus piramidi tabanına doğru azalmaktadır.
- Doğum oranı ve ölüm oranı azalmıştır.
- Yaşlı nüfus artmıştır.
- Nüfusun % 50 den fazla 30 yaşın altındadır.
- Ülkemizin nüfus piramidi gelişmiş ülkelerin nüfus piramidine benzemektedir.

Nüfusun Ekonomik Sektörlere Göre Dağılımı

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss Dº k¿man Arkivi

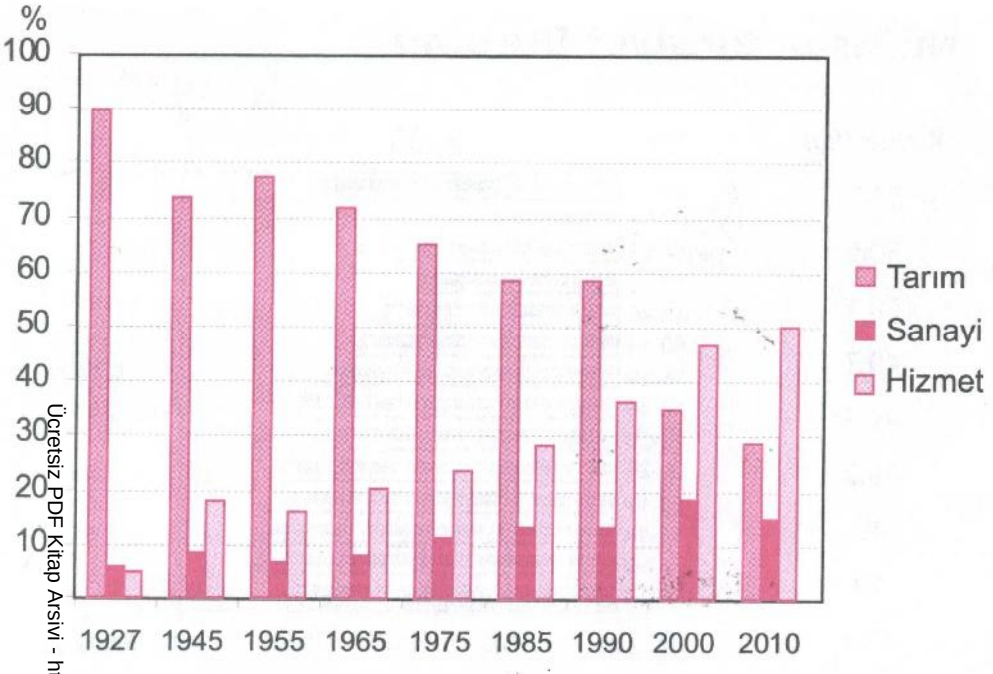

- Verilen yıllarda ülkemizde geçmişten günümüze doğru tarımda çalışanların oranı azalmış, hizmet ve sanayi sektörleri artmıştır.
- Bu durum ülkemizin gelişmekte olduğunu göstermektedir.
- Son yıllarda hizmet sektöründe gelişme görülmüştür.

Kent	Tarım (%)	Sanayi (%)	Hizmet (%)
İstanbul	8,1	37,3	55,5
İzmir	24,9	29,6	45,5
Bursa	34,6	29,2	36,2
Erzincan	65	4	31
Kırşehir	67,4	5,9	26,7
Bingöl	72	1,4	26,6

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

TÜRKİYE'DE GÖÇLER

Süre bakımından göçler
- Mevsimlik Göçler
- Sürekli Göçler

Gidilen yer bakımından göçler
- İç Göçler
- Dış göçler

Zorunlu ve gönüllü göçler

Fiziki
- Deprem
- Sel
- Heyelan
- Çığ

Beşeri
- Savaşlar
- Terör
- İsyanlar
- İhtilaller

Mübadele Göçleri

İç Göçlerin Nedenleri

- Hızlı nüfus artışı
- Tarımda makineleşme
- Doğal afetler
- Tarım alanlarının miras yoluyla bölünmesi
- Kentlerde iş imkanının fazla olması
- Kentlerin çekici özellikleri
- Kentlerde alt yapı hizmetlerinin daha iyi olması

İç Göçlerin Sonuçları

- Bölgeler arasında nüfusun dengesiz dağılması
- Kentlerde işsizlik oranının artması
- Çarpık kentleşme
- Gecekondulaşma
- Sanayi tesislerinin şehir içinde kalması
- Alt yapı hizmetlerinde aksama
- Sosyal çatışmalar

İç Göçü Engellemek İçin

- Kırsal kesime yatırımların artması
- Kamu hizmetlerinin yaygınlaştırılması
- Tarımsal faaliyetlerdeki sorunların giderilmesi (sulama gibi)
- Tarıma dayalı sanayi tesislerinin tarım alanlarının olduğu alanlarda inşa edilmesi

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss Dº k¿man Arkivi

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss Dº k¿man Arkivi

TÜRKİYE'DE YERLEŞME

Yerleşmeyi Etkileyen Faktörler

Doğal Faktörler

İklim | Yerşekilleri | Bitki Örtüsü | Toprak Verimi | Su Durumu

Beşeri Faktörler

Tarım | Sanayi | Ticaret | Turizm | Ulaşım | Yeraltı Kaynakları

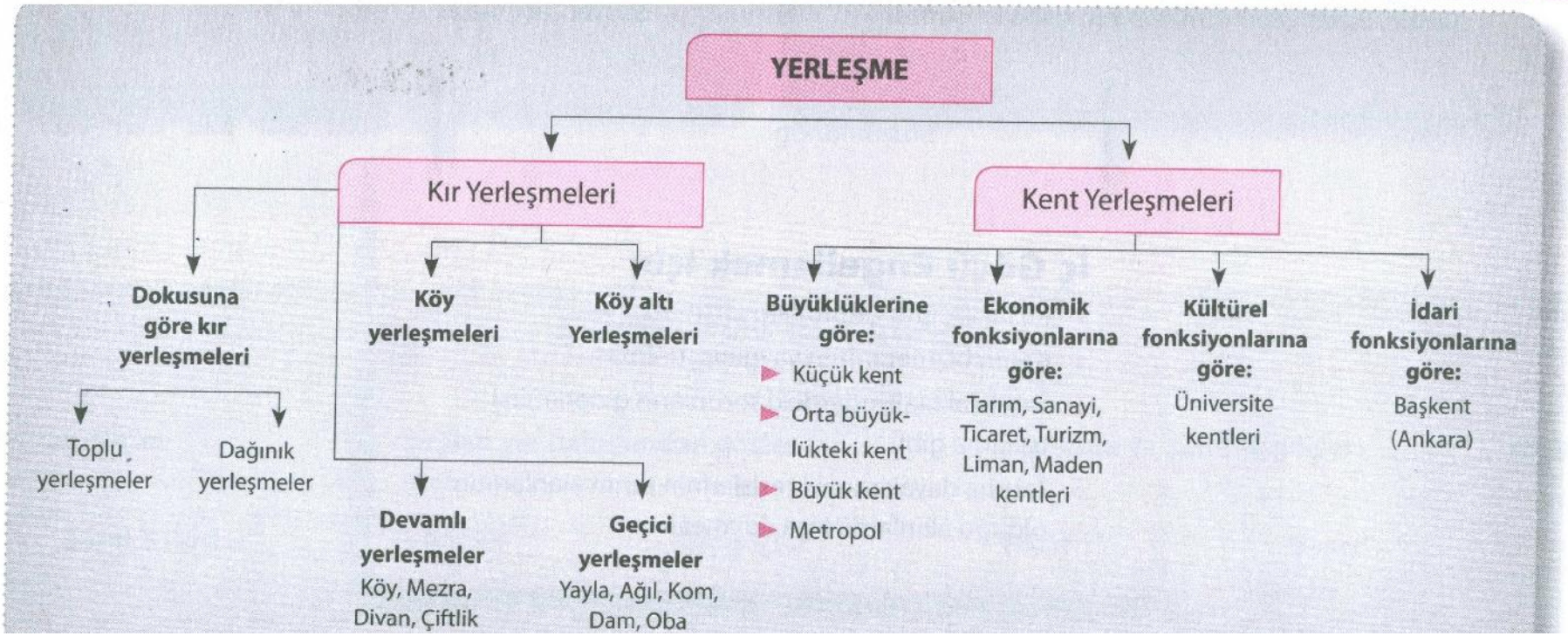

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Dağınık Yerleşmelerin Özellikleri

- Su kaynaklarınca zengindir.
- Birbirinden uzak inşa edilen yapılardan oluşur.
- Yerşekilleri engebelidir.
- Kuraklık pek fazla görülmez.
- Kırsalında Yapı malzemesi olarak ahşap kullanılır.
- Ülkemizde Karadeniz Bölgesi'nde yaygındır.

Toplu Yerleşmelerin Özellikleri

- Su kaynaklarınca fakirdir.
- Yerşekilleri sadedir.
- Birbirine yakın inşa edilen yapılardan oluşur.
- Kuraklık görülür.
- Yapı malzemesi olarak kerpiç ya da taş kullanılır.
- Ülkemizde İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Marmara ve Ege'de görülür.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss Dº k¿man Arkivi

Türkiye'de Mesken Tipleri

Yapı Malzemesi	Özelliği ve Görüldüğü Yerler
Kerpiç	► Yağış az ► Karasal iklim hakim ► Topraktan elde edilen malzemeler kullanılır. ► Ülkemizde İç Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Marmara (Ergene) ve Ege (İç Batı Anadolu) görülür.
Ahşap	► Yağış fazladır. ► Sıcaklığı ve nemi geçirmez. ► Karadeniz Bölgesi'nde yaygındır.
Taş	► Engebeli arazilerde taş malzemesinin yaygın olmasından dolayı bu tür meskenler yaygındır. ► Akdeniz'de (Kalker), İç Anadolu'da (Tüf) yaygındır.

TÜRKİYE'DE FONKSİYONLARINA GÖRE ŞEHİRLER

Fonksiyon	Şehir				
Ticaret	► İstanbul ► İzmir ► Ankara	► Bursa ► Kayseri ► Gaziantep	► Malatya ► Konya ► Adana	► Samsun ► Zonguldak ► Trabzon	► Isparta ► Antalya ► Eskişehir
Tarım	► Adana ► Bursa ► Rize	► Aydın ► Muş ► Diyarbakır	► Iğdır ► Konya ► Karaman	► Şanlıurfa	
Endüstri	► İstanbul ► İzmit ► İzmir	► Ankara ► Karabük ► Bursa	► Eskişehir ► Gaziantep ► İskenderun	► Kırıkkale ► Adapazarı ► Batman	► Ereğli ► Seydişehir
Liman	► İstanbul ► İzmir ► Mersin	► Antalya ► Samsun ► Sinop	► Zonguldak ► Trabzon ► İskenderun	► Bandırma	
Maden	► Batman ► Zonguldak ► Kastamonu	► Artvin ► Sivas ► Malatya	► Diyarbakır ► Elazığ		
Turizm	► Antalya ► Bodrum ► Marmaris	► İzmir ► Bursa ► Kuşadası	► Fethiye ► Alanya		
Üniversite	► İstanbul ► Ankara ► İzmir	► Eskişehir ► Erzurum ► Adana			

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://antey.org

ÜNİTE 5 TÜRKİYE'NİN EKONOMİK COĞRAFYASI

TÜRKİYE EKONOMİSİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Türkiye'nin Coğrafi Konumu

- Ülkemiz orta kuşakta yer aldığı için yıl içinde dört mevsim belirgin olarak ve özel konuma bağlı olarak iklim çeşitliliği yaşanması ülkemizdeki tarım ürünleri çeşitliliğini de artırmıştır. Bunun yanında çeşitli turizm etkinlikleri de görülür.
- Ülkemizde Asya ile Avrupa arasında köprü vazifesi görmesi bu alanlar arasındaki kara deniz ve hava ulaşımını sağlar.
- Önemli yeraltı kaynaklarının bulunduğu bölgeler ile bu yeraltı kaynaklarına ihtiyaç duyan bölgeler arasında köprü görevi görmektedir. Bu durum ekonomiyi olumlu etkiler.

Türkiye'nin Yeryüzü Şekilleri

- Ülkemizin ortalama yükseltisi fazla olduğu için sıcaklık ortalamaları düşük, karlı ve donlu gün sayısı fazladır. Bu durum tarım ürünlerinin olgunlaşma süresi, çeşitliliğini ve ulaşım maliyetlerini yükselmektedir.
- Dağlık bölgelerimizde (Karadeniz, Akdeniz ve D. Anadolu) yerşekillerinden dolayı tarım alanı azlığı yaşanmaktadır.
- Dağların uzanış doğrultusu nedeniyle kıyı ile iç kesimler arasında iklim, bitki örtüsü ve tarım ürünü çeşitliliği yaşanır. Bunun yanında ulaşım açısından olumsuz özellik taşımaktadır.
- Yerşekillerinin ortalama yükseltisinin fazla olması; hidroelektrik enerji potansiyelini arttırmış ve kayak turizminin gelişmesini sağlamıştır. Ayrıca peribacaları, mağaralar, çağlayanlar ve kanyon vadilerin bulunması ülkemiz ekonomisine katkı sağlamıştır.

Türkiye'nin İklim Özellikleri

- Ülkemiz ılıman kuşakta yer aldığı ve iklim çeşitliliği fazla olduğu için tarım ürünü çeşitliliği de fazladır.
- İç bölgelerinin de kış sıcaklıkları düşük olduğu için tarım ürünü çeşitliliğini ve tarımsal verimi düşürmektedir.
- Tarımda sulama sorunu yaşanması tarım ürünlerinde elde edilen verimin yıllara göre dalgalanmalara neden olmaktadır.
- Ülkemizin iklim özellikleri özellikle kış aylarında ulaşımı etkilemekte ve yaz aylarında ise turizmi etkilemektedir.

Nüfus ve Yerleşme

- Nüfus artış hızına ve genç nüfus oranının fazla olmasına bağlı olarak ucuz işgücü ortaya çıkmakta bu da ekonomiyi olumlu etkilemektedir. Ancak bu nedenlerden dolayı işsizlik artmakta, eğitim ve sağlık gibi giderlerin fazla olması nedeniyle ekonomi olumsuz etkilenmektedir.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://kanter.org

Türkiye Ekonomisini Etkileyen Unsurlar

Tarım	Hayvancılık	Ormancılık	Sanayi	Ticaret	Madenler ve Enerji kaynakları	Ulaşım	Turizm
(Tahıllar, baklagiller, sanayi bitkileri, yağ bitkileri, meyveler ve sebzeler)	(Küçükbaş, büyükbaş ve kümes hayvancılığı, ipek böcekçiliği, balıkçılık)						

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://antey.org

TARIM

- Tarım sektörü uzun yıllar ekonominin temel unsuru olmuş ancak son yıllarda genç nüfusun eğitim seviyesinin yükselmesi, tarım dışı sektörlerde çalışan nüfusun artması sonucu tarım sektörü, ekonomi içindeki nispi payını, sanayi, ticaret ve hizmetler sektörlerine bırakmıştır.
- Türkiye'de arazinin dağlık ve engebeli olmasından dolayı, ülke topraklarının ancak ¼ ü tarım için elverişlidir.
- Tarımda makineleşmenin artması sonucu meralık ve ormanlık alanlar tarım alanlarına dönüştürülmüş ve böylece ekili dikili alanları genişlemiştir.

Türkiye Arazisinin Kullanım Alanına Göre Bölünüşü:	
Orman Alanları	: % 27.4
Tarla	: % 22.9
Çayır Alanları	: % 21.8
Tarıma Elverişli Alan	: % 14.4
Nadas Alanları	: % 5.5
Meyvelik Alanlar	: % 4
Sebzelik Alanlar	: % 4
Kullanılmayan Arazi	: % 3

Tarım Alanlarının Dağılışı	
Ekili Alan	: % 72
Nadas Alanları	: % 19
Dikili Alanlar	: % 9

NOT

- Ekili – dikili alan oranı en fazla Marmara Bölgesi, en az Doğu Anadolu Bölgesi'dir.
- Tarım alanlarının genişliği yönünden ilk sırayı İç Anadolu Bölgesi alır.

Türkiye'de Tarımı Etkileyen Faktörler

1. İklim Koşulları

Türkiye'nin Orta Kuşakta yer alması ve özel konumu gereği birbirinden farklı iklimlerin görülmesi tarım ürünlerinin çeşitliliğini artırmıştır.

2. Toprak Özellikleri

Ülkemizde farklı iklimlerin görülmesi toprak çeşitliliğini de artırmıştır.

Tarımda Verimi Etkileyen Faktörler

Sulama: Türkiye Akdeniz İklim Kuşağı'nda yer alması ve özel konumu gereği karasal iklimin yayılış alanının fazlalığı, yarı kurak ve kurak iklime sahiptir. Bundan dolayı tarımda sulama büyük bir sorundur.

- Karadeniz kıyıları dışında kalan alanlarda tarımda sulamaya ihtiyaç duyulur.
- Güneydoğu ve İç Anadolu bölgeleri tarımda sulamaya en çok ihtiyaç duyan bölgelerimizdir. Bu durumun nedeni:
  - Güneydoğu Anadolu Bölgesi: Yüksek yaz sıcaklığına bağlı olarak şiddetli buharlaşma.
  - İç Anadolu Bölgesi: Etrafının dağlarla çevrili olmasından dolayı iklimin karasal, yazların kurak ve yağış miktarının az olmasıdır.

Türkiye'de Sulama Sorununun Ortadan Kalkması Durumunda:

- İklime bağımlılık azalır.
- Tarımda nadas uygulaması ortadan kalkar.
- Tarım ürünlerini çeşitliliği artar.
- Birim alandan alınan verim ve gelir artar.
- Tarımda makine kullanımı artar.
- Kuru tarım ürünlerinin (mercimek, buğday, arpa vb.) ekim alanı daralır ancak verimi artar.
- Sulu tarım ürünlerinin (pamuk, sebze, mısır, pirinç vb.) ekim alanı artar.
- Tarıma dayalı sanayi artar.
- İstihdam (iş gücü) artar, göç azalır.

- Sulama ile İç Anadolu'da pamuk tarımı yapılamaz. Nedeni: İç Anadolu'nun ilkbahar sıcaklıklarını yetersiz almasından dolayı pamuk tarımı yapılamaz.
- Tarımda sulama ile tarım alanları genişlemez. Tarım alanlarının artması makineleşmeye bağlıdır.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

Gübreleme: Zamanla topraktaki mineral oranı azalır. Bu durumu dengelemek için gübreleme zorunludur.

- Gübre doğal ve yapay olmak üzere ikiye ayrılır.
- Doğal gübrenin yakacak olarak kullanılması, kimyasal (yapay) gübrenin üretiminin az (ithal edilir) olmasından dolayı gübre kullanımı istenilen düzeyde değildir.
- Türkiye'deki gübre fabrikalarının % 80 ninin kıyı bölgelerimizde bulunuyor olmasının temel nedeni, yapay gübrede deniz kumunun kullanılıyor olmasıdır.

- Yapay gübrenin hammaddesi olan maden ise fosfattır.

Tohum Islahı: İklim ve toprak koşullarına uygun tohumun kullanılması birim alandan alınan verimi yükseltir.

İlaçlama ve Zirai Mücadele: Tarım ürünlerinde görülen kimi hastalıklar ve haşereler tarımsal üretime zarar verir. Bunun için zirai mücadeleye ve ilaçlamaya ihtiyaç duyulur.

- Bilinçsiz ilaçlama, ekolojik dengeyi bozar ve tatlı su kaynaklarının kirlenmesine neden olur.

Makineleşme

- Hasat süresini kısaltır.
- Tarım alanlarının genişlemesine neden olur.
- Hasat süresinde meydana gelen kayıpların azalmasını sağlar.
- İşgücünden tasarruf yaparak tarım ürünlerinin maliyetini azaltır.

- Tarımda makineleşme iç göçlere neden olur.

Pazarlama Koşulları

- Tarımsal ürünlerin pazarlanması üretimde sürekliliği sağlar.

Destekleme Alımları

- Üreticiyi olumsuz piyasa koşullarından korumak için desteklenen alımlar yapılır.
- Tütün, pamuk, buğday, arpa, şekerpancarı, fındık, çay, ayçiçeği, üzüm, incir, anason ve zeytin de destekleme alımı uygulanır.
- Ürünlerde fiyat istikranına neden olur.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

Uygulanan Başlıca Tarım Metodları

1. İntansif (Yoğun – Modern) Tarım

- Birim alandan alınan verim yüksektir.
- Makine kullanımı yaygındır.
- Sulama yaygındır.
- Toprağa ve ürüne uygun gübre kullanımı yaygındır.
- Tarım ürünlerinin iklime bağımlılığı azalır.
- Üretimde dalgalanma azalır.
- En çok Marmara olmak üzere, Kıyı Ege ve Akdeniz kıyı kesiminde yaygındır.

2. Ekstansif (İlkel) Tarım:

- Tarımsal verim düşüktür.
- Nadas uygulaması yaygındır.
- Tarımda makine kullanımı azdır.
- İklime bağımlılık esastır.
- Yıllara göre tarımsal üretimde dalgalanmalar görülür.
- Geri kalmış tarım yöntemidir.
- Gübreleme yetersizdir.

3. Nadas (Kuru Tarım) Uygulaması

- Kurak ve yarı kurak iklimlerin görüldüğü ve sulama sorunlarının yaşandığı iç bölgelerde yaygındır.
- Toprağın bir yıl ekilip, bir yıl boş bırakılmasıdır. Nedeni: Toprağın kaybettiği nem ihtiyacını karşılamaktır.
- Üretim koşulları iklime bağımlıdır ve üretimde yıllar arası dalgalanmalar görülür.
- Toprak erezoyonunun artmasına neden olur. Nedeni: Toprağın boş bırakılması
- En çok uygulandığı bölge İç Anadolu, en az uygulandığı bölge ise Karadeniz Bölgesi'dir.

4. Nöbetleşe Ekim:

- Aynı tarım alanına, su ve mineral ihtiyacı farklı olan tarım ürünlerini birer yıl arayla ekilmesi yöntemidir.

Örneğin, bir yıl önce buğday ekilen bir tarlaya, bir yıl sonra mercimek ekilmesi.

- Bu yöntemde nadas alanları azalır.
- Her yıl ekim yapıldığı için erezyonun azalmasına neden olur.

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

- Bu tarım metodu daha çok, sulama sorunu yaşayan iç bölgeler ile yer şekilleri dağlık ve engebeli olan ve bundan dolayı insan ve hayvan gücüne ihtiyaç duyan Karadeniz (özellikle Doğu Karadeniz) ve Doğu Anadolu Bölgeleri'nde yaygındır.

BAŞLICA TARIM ÜRÜNLERİ

A. Tahıllar

- Buğday (En geniş ekim alanı olan tarım ürünüdür.)
- Arpa (Soğuga dayanıklıdır)
- Çavdar (Soğuğa en dayanıklı tarım ürünüdür.)
- Mısır (Doğal olarak Karadeniz ikliminde yetişir.)
- Pirinç

B. Baklagiller

- Nohut
- Fasülye
- Mercimek

C. Sanayi Bitkileri

- Şeker Pancarı
- Tütün
- Pamuk
- Keten
- Kenevir
- Çay
- Haşhaş

D. Yağ Bitkileri

- Ayçiçeği
- Soya Fasülyesi
- Yer Fıstığı
- Susam
- Zeytin

E. Yem Bitkileri

- Yonca
- Kavurga
- Burçak

F. Meyvecilik

- Turunçgil
- Elma
- İncir
- Kayısı
- Üzüm
- Muz
- Antep Fıstığı
- Şeftali

Seracılık

- Kışların ılık, güneşli gün sayısının fazla olduğu alanlarda yapılır.
- Seracılıkta ilk sırayı Akdeniz Bölgesi (özellikle Antalya Bölümü) alır. Sonra Ege Bölgesi gelir.
- Karadeniz'de kış ılıklığı olmasına rağmen güneşli gün sayısının az oluşu seracılığın gelişmesini engellemiştir.
- İç bölgelerde seracılığın gelişmemesinin nedeni kış sıcaklık değerlerinin düşük olması, buna bağlı olarak maliyetin artmasıdır.

Sebzecilik

- Akdeniz başta olmak üzere, Ege ve Marmara Bölgelerinde gelişmiştir.
- İç Anadolu'da sulamadan, Doğu Anadolu'da ise yaz süresinin kısa olmasından dolayı gelişmemiştir.
- Karadeniz Bölgesi'nde ise sulama sorunu olmamasına rağmen güneşli gün sayısının az oluşu sebzeciliğin gelişmesini bu bölgede engellemiştir.

Bölgelerin En Çok Yetiştirdiği Tarım Ürünleri

- **Karadeniz:** Çay, Fındık, Kenevir
- **Marmara:** Şeftali, Ayçiçeği, Pirinç, Keten, Aspir
- **Ege:** Zeytin, Üzüm, Haşhaş, Tütün, İncir
- **Akdeniz:** Gül, Muz, Yer fıstığı, sebze sera, anason, turunçgil, soya fasülyesi, mısır
- **İç Anadolu:** Buğday, arpa, nohut, yeşil mercimek, patates, çavdar, yeşil fasülye, elma, şeker pancarı
- **Doğu Anadolu:** Kayısı
- **Güneydoğu Anadolu:** Karpuz, Antep Fıstığı, Kırmızı Mercimek, pamuk

Kış Ilıklığı İsteyen Tarım Ürünleri

- Muz, Turunçgil, İncir, Çay, Fındık, Zeytin

Doğal Yetişme Alanı Dar Olan Tarım Ürünleri

- Muz, Turunçgiller, Çay, Fındık, Antep fıstığı, Zeytin, Pamuk, Mısır

Doğal Yetişme Alanı Geniş Olan Tarım Ürünleri

- Tütün, Şekerpancarı, Elma, Tahıllar, Baklagiller, Patates, Üzüm, Ayçiçeği, Haşhaş

Devlet Kontrolünde Olan Tarım Ürünleri

- Haşhaş, Tütün, Çay, Kenevir, Pirinç

Ülkemizin Dünyada 1. Sırada Olduğu Tarım Ürünleri

- Fındık, Kuru üzüm, Kuru incir, Antep fıstığı, Kuru kayısı, Kırmızı Mercimek, Armut

İhraç Ettiğimiz Tarım Ürünleri

- Fındık, Kuru üzüm, Kuru incir, Kuru kayısı, Pamuk, Zeytin, Antep fıstığı, Tütün, Turunçgiller

İthal Ettiğimiz Tarım Ürünleri

- Muz, Kenevir, Kakao, Kivi, Pirinç, Hurma, Hindistan cevizi, Mısır, Bazı yıllar tahıl

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rantey.org

HAYVANCILIK

1. Mera Hayvancılığı (Çayır):

- Doğa koşullarına bağımlıdır.
- Et ve süt üretiminde yıllar arası dalgalanmalar fazladır.
- Verim düşüktür.

2. Besi (Ahır) Hayvancılığı

- Büyükbaş hayvanlar beslenir (Sığır)
- Kaliteli hayvan soyları kullanılır
- Doğa koşullarına bağımlılığı azdır.
- Et ve süt üretiminde yıllar arası dalgalanmalar azdır.
- Verim yüksektir.

Hayvancılık Türleri

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - https://rabeyo.org

1. Büyükbaş Hayvancılık

- Ülkemiz hayvan miktarı açısından büyükbaş hayvancılık 2. sıradadır.
- Erzurum ve Kars platosunda mera (çayır) hayvancılığı şeklinde yaygındır. Bu durumun temel nedenleri;
  - Tarım alanlarının dar olması,
  - Bitki örtüsünün gür çayırlardan oluşması
- Marmara Bölgesi ve büyükşehirler çevresinde yaygındır (Besi hayvancılığı) bu durumun temel nedenleri:
  - Nüfusun fazla olmasına bağlı olarak et ve süt ihtiyacının fazla olması

2. Küçükbaş hayvancılık:

a) Tiftik Keçisi: İç Anadolu (Ankara) çevresinde yaygındır.

b) Kıl keçisi: Yer şekillerinin engebeli olduğu alanlarda yaygındır. Bu nedenle Akdeniz bölgesinde Toros Dağlarında yaygındır.

c) Koyun: Yeryüzü şekillerinin sade, yaz kuraklığının belirgin olduğu alanlarda yaygındır. En yaygın olduğu alan İç Anadolu'dur. Ülkemizde hayvan sayısı açısından 1. sırada yer alır.

3. Kümes hayvancılığı

- Doğa koşullarına bağımlılığı yoktur.
- Nüfusun fazla olduğu alanlarda yoğunlaşmıştır.
- Ülkemizde en fazla Marmara Bölgesi'nde ve büyükşehirler çevresinde yoğunlaşmıştır.

4. Arıcılık

- Bitki örtüsüne bağımlılığı fazladır.
- Menteşe yöresi, Doğu Karadeniz ve Hakkari bölümlerinde yaygındır.

5. Balıkçılık

- Ülkemizin üç tarafı denizlerle çevrili olmasına rağmen balıkçılık yeterince gelişmemiştir.

Nedenleri:

- Kıyı balıkçılığının yapılması
- Denizlerin aşırı kirletilmesi
- Zamansız ve yanlış avlanma yöntemleri
- Teknolojik yetersizlikler
- Ülkemizde avlanan balık miktarının en f azla olduğu deniz Karadeniz, en az ise Akdeniz'dir.

6. İpek Böcekçiliği

- Dut ağacının bulunduğu alanlarda gelişme gösteren hayvancılık faaliyetidir. Ülkemizde en fazla Güney Marmara Bölümü'nde Bursa çevresinde yaygındır.
- İpek böceğinin kozasından ipek elde edilir.

YERALTI KAYNAKLARI

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss Dº k¿man Arkivi

Enerji Kaynakları

1. Taş kömürü: Türkiye'de rezervi azdır (ithal edilir)

- %100'ü Batı Karadeniz'den (Zonguldak havzası) çıkarılır.
- Demir-Çelik fabrikalarında demirin eritilmesinde ve Çatalağzı Termik Santralinde elektrik üretiminde kullanılır.

2. Linyit: Türkiye'de rezervi fazladır (kalite düşük olduğundan ithal edilir.)

- Rezervi açısından ilk sırada Doğu Anadolu yer alır.
- Manisa (Soma), Kütalya (Tunçbilek, Tavşanlı, Seyitömer, Simav) Muğla (Yatağan), Çanakkale (Çan), Ankara (Çayırhan), Maraş (Afşin-Elbistan)'dan çıkarılır.
- Termik santrallerde elektrik üretiminde kullanılır.
- **Linyit Türkiye elektrik üretiminde 2. sırada yer alır.**

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://antey.org

3. Petrol: Rezervi azdır (Türkiye ithalatında en büyük paya sahip üründür)

- %100'ü Güneydoğu Anadolu'dan (Batman, Diyarbakır, Adıyaman) çıkarılır.
- İPRAŞ (İzmit), Aliağa (İzmir), Ataş (Mersin), Orta Anadolu (Kırıkkale) ve Batman (Raman) petrol rafinerilerinde işlenir.

4. Doğalgaz: Rezervi az (ithal edilir)

- Kırklareli (Hamitabat) ve Mardin (Çamurlu)'dan çıkarılır. Ovaakça (Bursa), Hamitabat (Kırklareli) ve Ambarlı (İstanbul) termik santrallerinde elektrik üretiminde kullanılır.

5. Bor mineralleri (Boraks): Dünya toplam rezervinin yarısından fazlası ülkemizde bulunur.

- Balıkesir (Susurluk), Bursa (M.K. Paşa), Eskişehir (Seyitgazi) ve Kütalya (Emet)'dan çıkarılır.
- Uçak ve jet yakıtı, cam sanayi, kimya sanayi, fotoğrafçılık gibi birçok sanayiye ham madde sağlar.
- Ülkemizde Bandırma (Balıkesir) ve Kırka (Eskişehir)'da işlenir.

Madenler

1. Demir: Rezervi fazladır.

- Sivas (Divriği), Malatya (Hekimhan - Hasan Çelebi) en önemli çıkarım alanlarıdır.
- Demir-Çelik fabrikalarımız

  a) Karabük D.Ç.F.: Enerji kaynağına (taşkömürü) yakın kurulmuştur.

  b) Ereğli D.Ç.F.: Enerji kaynağına (taşkömürü) yakın kurulmuştur.

  c) Sivas (Divriği) D.Ç.F.: hammadeye yakın (Demir) kurulmuştur.

  d) İskenderun D.Ç.F. : Ulaşımın gelişmiş olması nedeniyle bu alanda kurulmuştur..

2. Bakır: Rezervi azdır.

- Artvin (Murgul), Kastamonu (Küre) ve Elazığ (Maden)'de çıkarılır.
- Samsun ve Diyarbakır'da işlenir.

3. Krom: Rezervi fazladır.

- Muğla (Fethiye - Köyceğiz) ve Elazığ (Guleman)'dan çıkarılır.
- Antalya ve Elazığ'da işlenir.

4. Boksit: Antalya (Akseki) ve Konya (Seydişehir)'den çıkarılır. Alüminyumun hammaddesidir.

- Sadece Konya (Seydişehir)'da işlenir.

5. Civa: İzmir (Ödemiş) ve Konya (Sarayönü)'da çıkarılır.

6. Mermer: Rezervi fazladır (ihraç edilir).
İç batı Anadolu'da (Afyon, Uşak), Marmara'da Balıkesir (Marmara adası)'de başta olmak üzere bir çok yerden çıkarılır.

7. Fosfat: Sadece Mardin (Mazıdağı)'den çıkarılır. Suni gübre yapımında kullanılır. İthal edilir.

8. Kükürt: Isparta (Keçiborlu)dan çıkarılır. Suni gübre yapımında kullanılır.

9. Kurşun-Çinko: Elazığ (Keban)'da çıkarılır.

10: Oltu taşı: Erzurum'dan çıkarılır. Süs eşyası yapımında kullanılır.

11. Lületaşı: Eskişehir'den çıkarılır. Süs eşyası yapımında kullanılır.

12. Voltram (Tungsten): Bursa uludağdan çıkarılır.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - https://rantey.org

TÜRKİYE'DE SANAYİ

Un, makarna ve bisküvi sanayi	İç Anadolu Bölgesi başta olmak üzere tüm bölgelerimizde özellikle büyük kentlerin çevresinde gelişmiştir.
Şeker Sanayi	Şeker pancarının üretildiği iç bölgelerde yaygındır. Güneydoğu Anadolu Bölgesi ve kıyı kentlerinde bulunmaz. Uşak, Eskişehir, Alpullu, Turhal, Adapazarı, Susurluk, Burdur, Konya, Kütahya, Ankara, Amasya, Kayseri, Malatya, Elazığ, Afyon, Erzurum, Erzincan, Kastamonu, Çarşamba, Suluova, Bor, Ağrı, Elbistan, Sorgun, Kars, Çorum, Muş ve Van'da kurulu 30'dan fazla şeker fabrikası bulunmaktadır.
Yağ Endüstrisi	Yağ üretiminde önemli faaliyet alanı sıvı yağ ve margarin üretimidir. Ülkemizde en çok üretilen sıvı yağ, zeytinyağı ve ayçiçeği yağıdır, Zeytinyağı; Edremit, Ayvalık, İzmir, Aydın, Adana, Gaziantep ve Hatay illerinde yoğun olarak üretilir. Ayçiçeği yağı fabrikaları Marmara Bölgesi'nde Edirne, Tekirdağ, İstanbul ve Bursa çevresinde toplanmıştır. Ayrıca Adana, İstanbul ve İzmir çevresinde bitkisel margarin üretimi yapılmaktadır.
Konservecilik	Türkiye'de her mevsim taze meyve, sebzenin bulunabilmesi nedeniyle iç piyasada tüketimi azdır. Daha çok ihracata yönelik üretim yapılmaktadır. Önemli işletmeler İstanbul, İzmir, Bursa, Balıkesir, Çanakkale ve Adana'da bulunmaktadır.
Et ve Süt Ürünleri	Et ve Balık Kurumu (özelleştirilmiş), et kombinaları ve özel sektör tarafından kurulmuş çok sayıda et ve süt ürünleri işletmesi bulunmaktadır. Bu işletmelerin çoğu hayvancılığın yoğun olarak yapıldığı Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu, Trakya, Güney Marmara ve Orta Anadolu kentlerinde bulunur. Son yıllarda tüketim ve pazarlama imkanlarının kolay olması nedeniyle büyük kentler çevresinde hızla gelişmektedir.
Tütün Sanayi	Fabrika yeri hammaddeye bağımlıdır. Ülkemizde İstanbul, İzmir, Tokat, Samsun, Adana, Malatya ve Bitlis'te kurulmuştur.
İçki Sanayi	Üzüm, Anason, Arpa gibi bitkiler hammaddesini oluşturur. Önemli işletmeler: Ankara, Nevşehir, Kırklareli, Tekirdağ, İstanbul ve İzmir'de kurulmuştur.
Pamuklu Dokuma	Ülkemizde dokuma sanayinin en gelişmiş dalıdır. Daha çok pamuğun yetiştiği yöreler ile kolayca ulaştırıldığı yerlerde kurulmuştur. Fabrikalar: İzmir, Manisa, Adana, G. Antep, Denizli, Bursa, İstanbul, Aydın, Kayseri, Tarsus, Antalya, Malatya, Ş. Urfa, Adıyaman, K. Maraş ve Uşak'ta bulunur.

Yünlü Dokuma	Yün ipliği, yünlü kumaş, halıcılık ve kilimcilik faaliyetleridir. İstanbul, Hereke, Bursa, İzmir, Uşak, Kayseri ve G. Antep'te dokuma, Isparta, Kayseri, Gördes, Uşak, Kula, Simav, Demirci, Konya, Gaziantep, Kırşehir, Ladik, Hereke ve Sivas çevresinde halı ve kilimcilik gelişmiştir.
İpekli Dokuma	İpekböcekçiliğinin yoğun olarak yapıldığı Marmara Bölgesi'nde İstanbul, Bursa ve Gemlik'te bulunur.
Dericilik	İstanbul, İzmir, Manisa, Kayseri, Erzincan, Erzurum, Van illerinde gelişmiştir.
Hazır Giyim (Konfeksiyon)	Bu sektör başta İstanbul olmak üzere İzmir, Ankara gibi büyük kentlerde gelişmiştir. Üretimin önemli bir kısmı ihraç edilmektedir.
Kağıt Sanayi	Ormanın hammadde olduğu sanayi kollarının en önemlisi kağıt sanayidir. Ülkemizdeki kağıt fabrikalarının çoğu ormanın yoğun olarak bulunduğu Karadeniz ve diğer kıyı bölgelerinde toplanmıştır. Bunlar, ***Çaycuma*** *(Zonguldak)*, ***Giresun, Taşköprü*** *(Kastamonu)*, ***Dalaman*** *(Muğla)*, ***Taşucu*** *(Mersin)*, ***Çay*** *(Afyon)* ve **Balıkesir**'de bulunur.
Mobilya Endüstrisi	İstanbul, Ankara, İzmir, Bursa, Konya ve Kayseri başta olmak üzere pek çok kentte bulunmaktadır.
Çimento Sanayi:	Hammaddesi kireçtaşı ve kil olan çimento günümüzde en fazla kullanılan yapı malzemesidir. Çimentonun uzak mesafelere taşınmasının masraflı olması çimento fabrikalarının her bölgede kurulmasına neden olmuştur. Hemen hemen her kentimizde çimento fabrikası bulunmaktadır. Ülkemizde en yaygın sanayi kollarından biridir.
Seramik vePorselen Sanayi:	Seramik toprak ve taş gibi inorganik maddelerin çeşitli karışımlarının şekillendirilmesi ve pişirilmesi yoluyla elde edilir. Seramik endüstrisi daha çok Marmara ve Ege bölgelerinde toplanmıştır. Bunlar; ***İstanbul, Çan*** *(Çanakkale)*, ***Kütahya, Bozöyük, Söğüt*** *(Bilecik)*, ***İzmit ve İzmir'de*** bulunur. Ayrıca Kütahya'da büyük miktarda porselen üretilmektedir.
Cam Sanayi:	Kum, kalker, silis ve asit borik gibi inorganik maddelerin çeşitli karışımlarının şekillendirilmesi ve pişirilmesi yoluyla cam elde edilir. Fabrikalar; ***İstanbul, Mersin, Sinop, Gebze ve Kırklareli'nde*** bulunur.
Petro-Kimya Sanayi:	Rafinerilerde ham petrol işlenerek benzin, gaz, motorin, LPG gibi ürünler elde edilir. Bu tesisler ***Batman, İzmir*** *(Aliağa)*, ***Mersin*** *(Ataş)*, ***Kırıkkale*** *(Orta Anadolu)* ***ve İzmit*** *(İpraş)* te bulunur. Bu tesislerden sadece Batman hammaddenin bulunduğu yerde kurulmuştur, diğer rafineriler denizyolu veya boru hatları ile ithal edilen petrolü işler.

Suni Gübre:	Tarımsal üretim için gerekli olan fosfat, azot, potas, gibi kimyasalları üreten tesislerdir. Bunlar; Kütahya, İzmir, Bandırma, İzmit, Mersin, İskenderun, Elazığ, Mardin, Samsun ve Adana da bulunur.
İlaç Sanayi:	Bu fabrikalar başta İstanbul olmak üzere İzmir ve Ankara da bulunur.
Boya – Deterjan Endüstrisi:	Boya fabrikaları İstanbul, İzmir ve Mersin'de; deterjan fabrikaları İzmir, İstanbul, Gaziantep ve Balıkesir'de bulunur.
Lastik Fabrikaları:	Sentetik ve doğal kauçuğa kimyevi maddeler ilave edilerek elde edilir. Fabrikalar İzmit, Adapazarı ve Kırşehir'de bulunur.
Otomotiv Sanayi:	Bursa, İstanbul, İzmir, İzmit, Adana, Kayseri, Eskişehir, Konya ve Aksaray'da, çoğunlukla yabancı sermayeli otomobil, otobüs, kamyon, fabrikaları bulunur. Üretimin önemli bir kısmı ihraç edilmektedir.
Demiryolu Taşıtları:	Eskişehir'de lokomotif, Adapazarı'nda yolcu vagonu, Sivas ve Eskişehir'de yük vagonu üreten fabrikalar bulunur.
Gemi (Tersane):	Sualtı ve su üstü askeri ve sivil amaçlı gemiler üreten tersaneler İstanbul (Pendik, Tuzla, Hasköy) Kocaeli (Gölcük) ve İzmir (Alaybey) de bulunmaktadır.
Uçak Sanayi:	Ankara ve Eskişehir'de bulunmaktadır.
Savunma Sanayi:	Türk silahlı kuvvetlerinin silah ve mühimmat ihtiyacı ***Kırıkkale (MKE) ve Ankara'da*** üretilmektedir.
Elektrikli Makine İmalatı:	Sanayi tesislerin de kullanılan makineler, elektrikli motorlar, televizyon, buzdolabı gibi beyaz eşya üretimi bu gruba girer. Bu tesisler İstanbul, Eskişehir, Manisa, İzmit, İzmir gibi kentlerde bulunur. Üretim yurtiçi talebi karşıladığı gibi yurt dışına da ihraç edilmektedir.
Demir – çelik sanayi:	Ülkemizde demir cevheri Divriği, Hekimhan ve Eymir yörelerinden çıkarılmasına rağmen çıkarıldığı yerde işlenemez. Taşkömürünün Batı Karadeniz'de çıkarılması nedeniyle bu yörelerden çıkarılan ham demir ***Karabük*** ve ***Ereğli***'ye nakledilerek burada işlenir. Ulaşım olanaklarının gelişmiş olması nedeniyle bir diğer fabrika ***İskenderun***'da kurulmuştur.
Bakır İşletmesi:	Fabrikalar bakır cevherinin çıkarıldığı ***Murgul*** *(Artvin)*, ***Maden*** *(Ergani)* ve Küre Dağları'ndan çıkarılan bakırın taşındığı ***Samsun'da*** bulunur.

Ferro- krom İşletmesi:	Fabrikalar krom cevherinin yoğun olarak çıkarıldığı ***Elazığ ve Antalya'da*** bulunur.
Bor (Boraks) İşletmesi:	Bor minarelinin işlendiği fabrikalar ***Bandırma*** ve ***K rka*** (Eskişehir) 'da bulunmaktadır.
Kükürt:	Isparta'nın ***Keçiborlu*** ilçesinden çıkarılarak aynı yerde işlenir. (Bu tesis 1995 yılında kapatılmıştır)
Alüminyum:	Seydişehir, Akseki yörelerinden çıkarılarak ***Seydişehir***'de işlenir.
Kurşun-Çinko işletmesi	Elazığ'ın ***Keban*** ilçesinde bulunmaktadır.

Sanayinin Türkiye Ekonomisindeki Yeri ve Önemi

- Sanayi insanlara iş imkanları sağlar.
- Sanayi ülkemizdeki hammaddelerin değer kazanmasını sağlar.
- Dış alımların azalması ile ülkemizin döviz kaybını ve dışa bağımlılığı azaltır.
- Milli gelirin yaklaşık %25'i sanayiden karşılanır.
- İhraç ürünlerimizin yaklaşık %90'ı sanayi ürünlerinden oluşur.

Sanayiden Elde Edilen Geliri Artırmak İçin Alınması Gereken Önlemler

- Yüksek kalite ve standartlarda üretim yapmak
- Teknolojik gelişmelere ayak uydurmak
- Nitelikli iş gücünün toplam işgücü içerisindeki payını artırmak
- Yeni pazarlar bulmak
- Endüstriyel ürün ithalatını azaltmak

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss Dº k¿man Arkivi

KARADENİZ BÖLGESİ

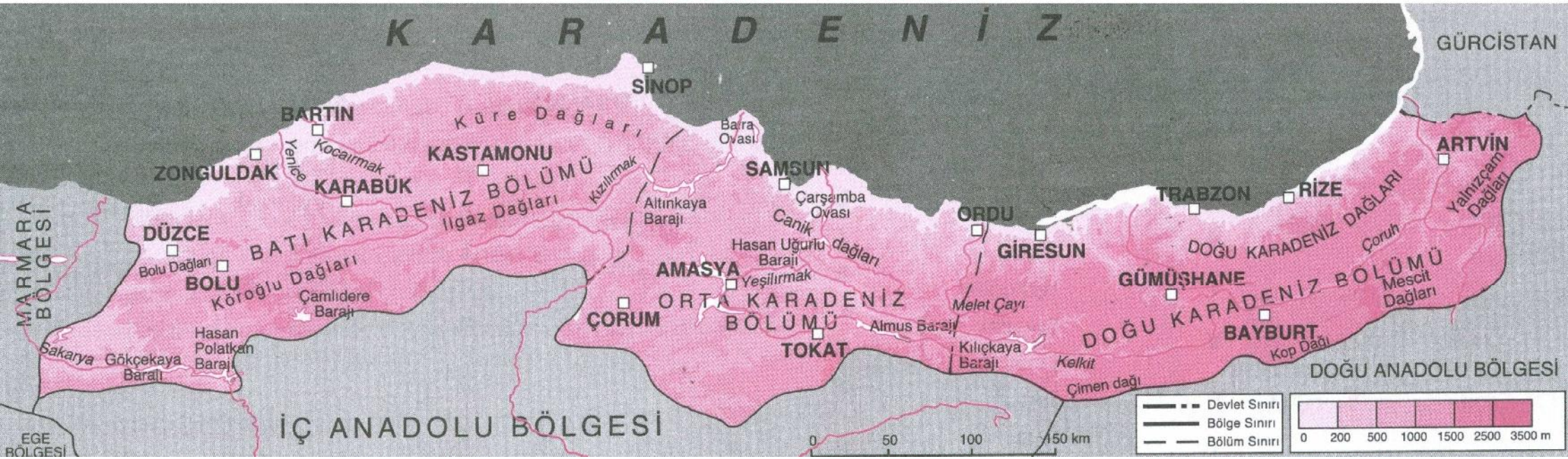

YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ

Dağları

KIVRIMLI

- Köroğlu
- Ilgaz
- Küre

→ BATI

- Canik

→ ORTA

- Giresun
- Mescit
- Yalnızçam
- Kaçkar

→ DOĞU

Gölleri

HEYELAN SET

- Abant
- Yedigöller
- Borabay
- Zinav
- Tortum
- Sera

- Uzungöl (Alüvyal set)

Ovaları

DELTA

- Bafra
- Çarşamba

TEKTONİK

- Bolu
- Düzce
- Tokat
- Erbaa
- Niksar
- Suluova
- Taşova
- Merzifon
- Tosya

Akarsuları

- Kızılırmak
- Yeşilırmak
- Çoruh
- Bartın Çayı

Kıyı Tipleri

- Boyuna kıyı tipi görülür.

İKLİM

- Dağlar kıyıya paralel uzandığı için, kıyıda ince bir şerit halinde Karadeniz iklimi görülürken, iç kesimlerde Karasal iklim özellikleri hakimdir.
- Karadeniz ikliminin görüldüğü alanlarda bitki örtüsü ormandır.
- Yazları serin yağışlı, kışları ılık ve yağışlıdır.
- Yağış rejimi en düzenli bölgemizdir.
- Bulutlu gün sayısı en fazla güneşlenme süresi en az olan bölgemizdir.
- Bağıl nem oranı en yüksek bölgemizdir.
- En fazla yağışı sonbaharda alır.
- Kıyı ile iç kesimler arasında iklim farklılığı belirgindir.
- Kısa mesafelerde iklim ve bitki örtüsü değişikliğinin en fazla yaşandığı bölgemizdir.
- En fazla yağış alan bölgemizdir.
- Yamaç (orografik) yağışların en fazla görüldüğü bölgemizdir.
- Yıllık ve günlük sıcaklık farkının en az görüldüğü bölgemizdir. Nemliliğin yüksek olması.
- Toprağı kahverengi orman toprağı.
- Doğu Karadeniz'de laterit, Batı Karadeniz'de ise podzol topraklara rastlanır.
- Karasal iklimin görüldüğü iç kesimlerde ise bitki örtüsü bozkırdır.
- Yağış miktarı kıyıdan iç kesimlere doğru gittikçe azalır.
- Doğu Karadeniz'de föhn rüzgarlarından dolayı mikroklima iklim özelliği görülür.

NÜFUS

- Aritmetik nüfus yoğunluğu Türkiye ortalamasının altındadır.
- Yerşekillerinin dağlık ve engebeli olmasından dolayı tarımsal ve fizyolojik nüfus yoğunlukları fazladır.
- Kıyıdan iç kesimlere doğru gidildikçe nüfus yoğunluğu azalır.
- Doğum oranı yüksek fakat nüfus artış hızı düşüktür. Nedeni çok göç vermesidir.
- Batı Karadeniz bölge içerisinden göç alır.
- Kırsal nüfusun en fazla olduğu bölgedir.
- Nüfusun ve nüfus yoğunluğunun fazla olduğu alanlar Doğu Karadeniz kıyıları, Samsun ile Zonguldak ve çevresidir.
- Sinop ve çevresi ile iç kesimlerdeki dağlık alanlarda nüfuslanma azdır.
- Dağınık yerleşmenin en yaygın olduğu bölgedir.
- Kırsal kesimde yapı malzemesi ahşaptır.

TARIM

- Bölgede yeryüzü şekilleri engebeli olduğu için tarımda makina kullanımı azdır.
- Tarım alanları dar ve parçalıdır.
- Kıyı ile iç kesimler arasında tarım ürünleri belirgin şekilde farklıdır.
- Bölge, çay (tamamı), fındık, kenevir üretiminde 1. sıradadır.
- Pirinç üretiminde 2. sıradadır.
- Mısır bölgenin kıyısında doğal olarak yetişir.
- Ayrıca iç kesimlerde şekerpancarı ve buğday başta olmak üzere tütün üretimi de mevcuttur.
- Mikroklima iklimden dolayı Doğu Karadeniz'de turunçgil, zeytin ve kivi tarımı da yapılır.
- Yağış rejimi kıyı da düzenli olduğu için pamuk, buğday, mercimek ve arpa tarımı yapılamaz.
- Amasya'da elma, Çorum ve çevresinde ise haşhaş tarımı yapılır.

HAYVANCILIK

- Kıyıda büyükbaş (sığır) mera hayvancılığı yapılır.
- Bölge balıkçılıkta 1. sıradadır.
- Manda, Samsun çevresinde yoğun olarak yetiştirilir.
- Kümes hayvancılığı ise tüketici nüfusa yakınlığından dolayı Batı Karadeniz'de Bolu ve çevresinde yoğunlaşmıştır.

SANAYİ

- Demir-çelik: Zonguldak Ereğli, Karabük
- Bakır işleme: Samsun, Murgul
- Termik Santral: Çatalağzı Zonguldak
- Kağıt: Zonguldak Çaycuma, Kastamonu Taşköprü, Giresun Aksu.
- Şeker: Kastamonu, Amasya, Tokat
- Sigara: Samsun, Amasya, Tokat
- Çay: Rize ve çevresi
- Fındık: Ordu, Giresun
- Cam: Sinop

MADEN

- Taş kömürü: % 100 Zonguldak ve çevresi
- Bakır: % 65 Kastamonu Küre, Artvin Murgul, Rize Çayeli
- Linyit: Amasya

TURİZM

- Kış Turizmi: Bolu Kartalkaya, Kastamonu Ilgaz
- İnanç Turizmi: Sümela Manastırı Trabzon
- Göl Turizmi: Abant, Yedigöller, Uzungöl, Sera
- Amasya Kral mezarları
- Safranbolu evleri Karabük
- Yayla Turizmi: Rize ve çevresi
- Rafting ve su sporları: Çoruh nehri

ULAŞIM

- Bölge yer şekillerinden dolayı ulaşımı gelişmemiştir.
- Kıyı ile iç kesimler arasında yol yapım maliyeti yüksektir (Orta Karadeniz hariç).
- Limanların hinterlandı dardır (Samsun Limanı hariç).
- En gelişmiş liman Samsun Limanı'dır.
- Doğu Karadeniz Bölümü'ne demir yolu ulaşımı yoktur.
- Demir yolu bağlantısı olan limanlar Samsun ve Zonguldak Limanları'dır.
- Kıyı ile iç kesimler arasında ulaşım geçitlerle sağlanır. En önemli geçitler: Kalkanlı (Zigana), Kop (Çimen) geçitleridir.
- Trabzon Limanı Rusya-İran transit ticaret yolları üzerinde bulunur.

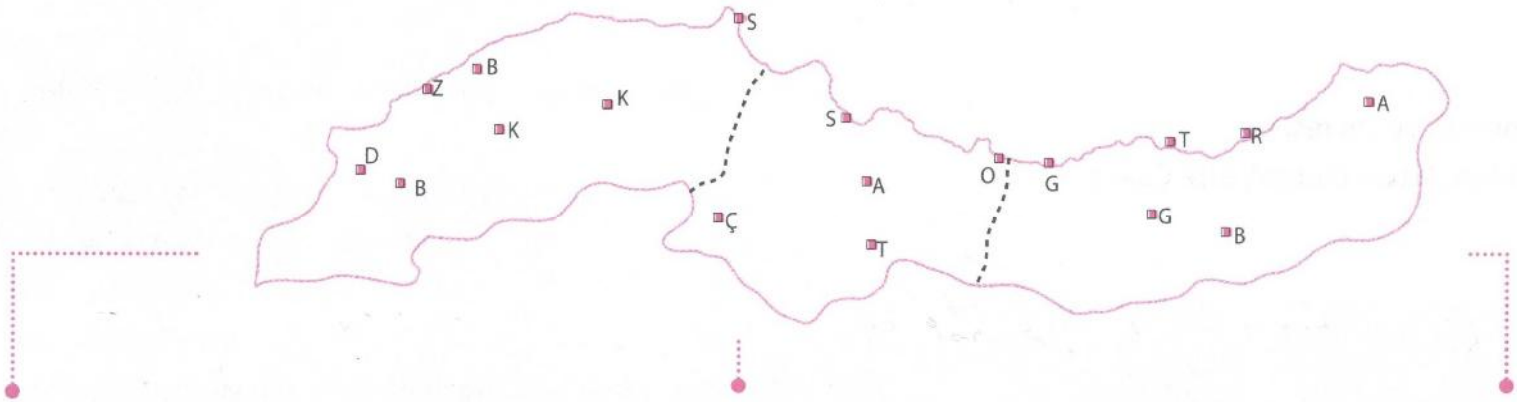

BATI KARADENİZ BÖLÜMÜ

- Düzce, Bolu, Karabük, Zonguldak, Bartın, Kastamonu ve Sinop il merkezlerini oluşturur.
- Bölgenin en gelişmiş bölümüdür.
- Bölgenin en soğuk bölümüdür (Balkanlardan gelen soğuk havaya açık olması).
- Türkiye ekonomisine en büyük katkısı maden ve maden işlemedir.
- Bölgede tek doğal liman (Sinop) bu bölümde bulunur.
- Taşkömürünün tamamı bu bölümde çıkar.
- Kenevir üretiminde 1. sıradadır.
- Orman endüstrisinin Türkiye'de en çok geliştiği bölümdür.
- Doğu Karadeniz'den sonra en yağışlı bölümdür.
- Taşkömürü ile çalışan tek termik santral olan Çatalağzı Termik Santrali bu bölümde bulunur.
- En önemli kenti Zonguldak'tır.

ORTA KARADENİZ BÖLÜMÜ

- Samsun, Ordu, Çorum, Amasya ve Tokat il merkezlerini oluşturur.
- Bölgede yükseltinin ve engebenin en az olduğu bölümdür.
- Yağış miktarı en az olan bölümdür.
- Ormanlık alanların en az olduğu bölümdür.
- Tarım arazileri en geniş olan bölümdür.
- Tarımda makine kullanımı en yaygın olan bölümdür.
- Limanların hinterlandı en geniş olan bölümdür.
- Yol yapım maliyeti en düşük olan bölümdür.
- Bölgede delta ovalarının bulunduğu tek bölümdür.
- Ülke ekonomisine en büyük katkısı tarımdır.
- Bölümün ve bölgenin en gelişmiş şehri Samsun'dur.

DOĞU KARADENİZ BÖLÜMÜ

- Giresun, Trabzon, Rize, Artvin, Bayburt ve Gümüşhane il merkezleridir.
- Yükseltisi en fazla, en dağlık ve engebeli bölümüdür.
- Bölgede buzullara ve buzul göllerinin bulunduğu tek bölümdür.
- Bölgenin ve Türkiye'nin yağış miktarı en fazla olan bölümüdür.
- Çayın yetiştirildiği tek bölümdür.
- Bölgede kışın en sıcak olan bölümdür (Föhn rüzgarlarından dolayı).
- Türkiye'de ormanlık alanların en fazla olduğu bölümdür.
- Bulutlu gün sayısının en fazla, güneşli gün sayısının en az olduğu bölümdür.
- Tarım arazisinin en az olduğu bölümdür.
- Bölgede kadın nüfusunun erkek nüfusundan en fazla olduğu bölümdür.
- Türkiye'de iklim farklılığı en fazla olan bölümdür.
- Karadeniz kıyılarında nüfus yoğunluğu en fazla olan bölümdür.
- Yayla turizminin en fazla geliştiği bölümdür.
- Kır nüfusunun en fazla olduğu bölümdür.
- En önemli kenti Trabzon'dur.

MARMARA BÖLGESİ

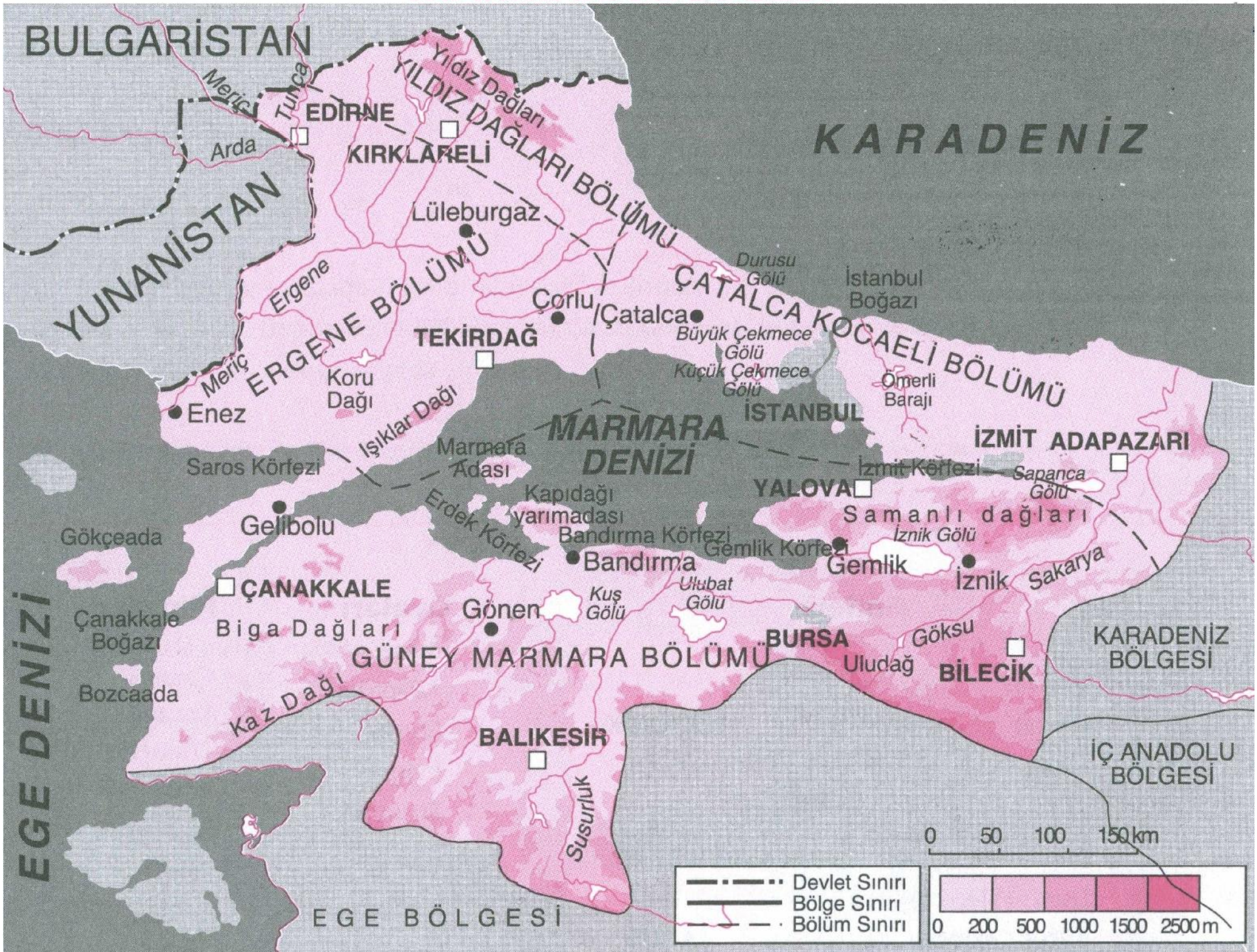

YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ

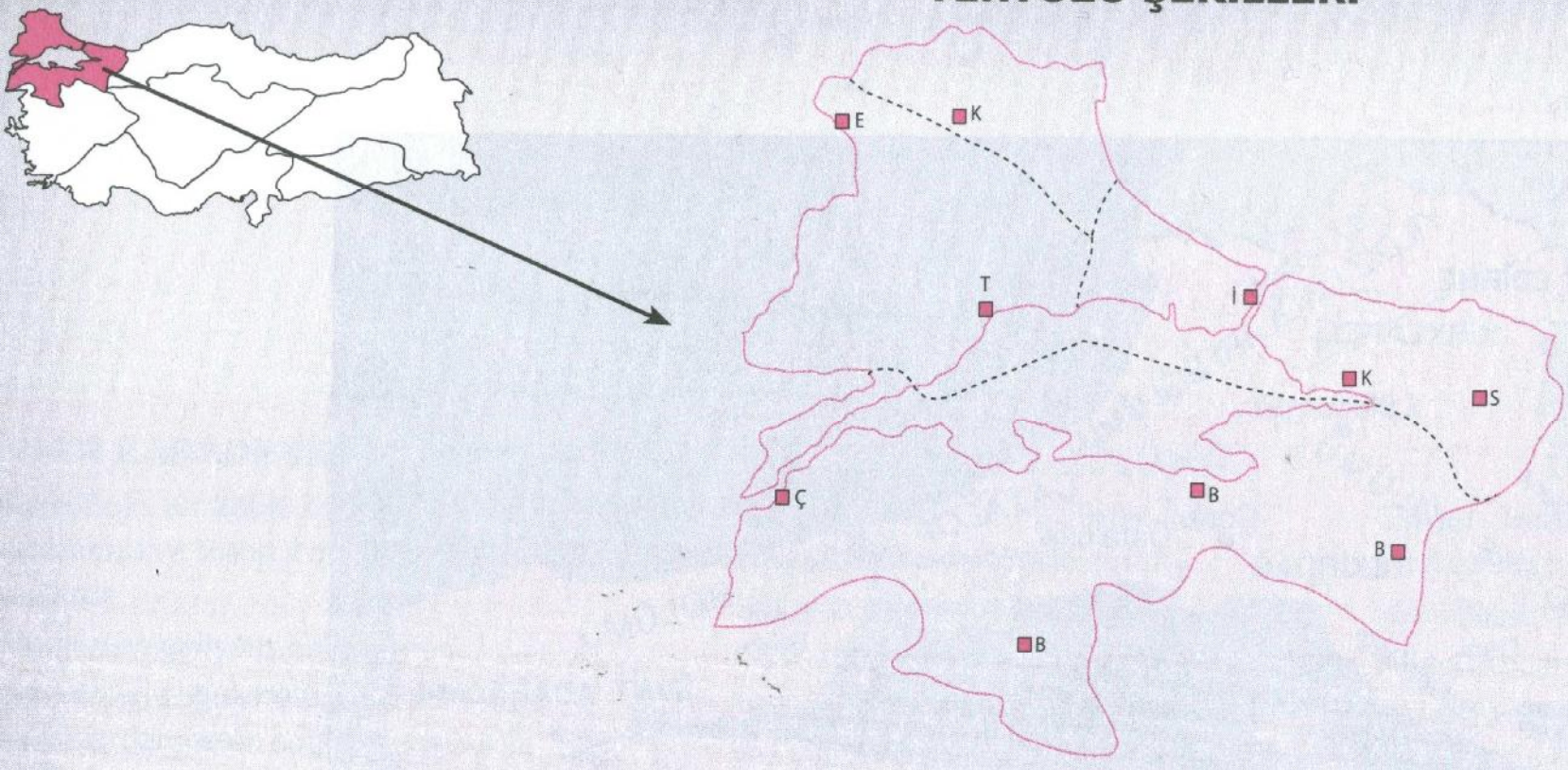

Dağları

- Uludağ (İç püskürük)
- Yıldız (Istıranca)

Gölleri

- Manyas
- Ulubat
- Sapanca

→ **TEKTONİK**

- Durusu (Terkos)
- Küçük Çekmece
- Büyük Çekmece

→ **LAGÜN**

Ovaları

- Bursa
- Adapazarı
- Ergene
- İnegöl
- Susurluk

Platoları

- Çatalca-Kocaeli (Yükseltisi en az olan plato)

Akarsuları

- Meriç
- Sakarya
- Susurluk
- Nilüfer

İKLİM

- İklim, bitki örtüsü, toprak ve tarım ürünü çeşitliliği fazladır.
- Yıldız Dağları: Karadeniz iklimi, bitki örtüsü orman
- Ergene: Karasal iklim, bitki örtüsü bozkır (step)
- Güney Marmara: Akdeniz iklimi, bitki örtüsü maki

NÜFUS

- Nüfusu en fazla olan bölge.
- Aritmetik nüfus yoğunluğu en fazla olan bölge.
- En fazla göç alan bölge.
- Nüfus ve nüfus yoğunluğunun fazla olduğu yerler: İstanbul, İzmit, Adapazarı ve Bursa.
- Nüfus ve nüfus yoğunluğu az olan yerler: Yıldız Dağları Bölümü (Kırklareli), Çanakkale, Biga Yarımadası ve Bilecik.
- Sanayi ve hizmet sektöründe en fazla nüfusun çalıştığı bölgedir.
- Toplu yerleşmeler görülür.
- Kırsal kesimde konutların yapı malzemesi: Yıldız Dağları Bölümü; Ahşap, Ergene Bölümü; Kerpiç, Güney Marmara; Taş.

TARIM

- İntansif tarım metodu uygulanır.
- Tarımsal çeşitlilik fazladır.
- Ekili-dikili alanların bölgeye oranı en fazla olan bölgedir.
- Tarım ürünleri:
  - Şeftali: (1)
  - Ayçiçeği (1)
  - Pirinç (1)
  - Keten (1)
  - Aspir (1)
  - Buğday (2)
  - Mısır (2)
  - Zeytin (2)

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss D⁰k¿man Arkivi

HAYVANCILIK

- Besi ve ahır hayvancılığının en fazla yapıldığı bölge.
- Kümes hayvancılığının en fazla yapıldığı bölge.
- İpek böcekçiliğinin en fazla yapıldığı bölge (Bursa).
- Balıkçılıkta 2.

SANAYİ

- Endüstrinin en fazla geliştiği bölgedir.
- Sanayi ürünleri:
  - Konserve: Bursa, Çanakkale, İstanbul
  - Otomotiv: İstanbul, Bursa, Adapazarı, İzmit
  - Petron Rafinerisi: İzmit (İpraş)
  - Cam: İstanbul, Tekirdağ, Kırklareli
  - Bor İşletmeleri: Balıkesir- Bandırma
  - Kağıt: İzmit, Balıkesir
  - Vagon: Adapazarı
  - Yağ: Tekirdağ, Gemlik
  - Seramik: Çanakkale, Bilecik
  - Tersane: Gölcük, Tuzla, Yalova
  - Pamuklu Dokuma: Bursa, İstanbul
  - Sigara: İStanbul
  - İçki: İstanbul, Tekirdağ
  - Şeker Fabrikası: Adapazarı, Kırklareli, Alpullu, Balıkesir

MADEN

- Bor (1): Güney Marmara'da Susurluk, Balıkesir, Bigadiç, Bursa-Mustafa Kemal Paşa.
- Doğalgaz (1): Kırklareli-Hamitabat
- Volfram (1): Bursa-Uludağ
- Linyit: Çanakkale-Çan
- Mermer (2): Bilecik-Marmara Adası
- Doğalgazla çalışan termik santraller:
  - Ovaakça (Bursa)
  - Hamitabat (Kırklareli)
  - Ambarlı (İstanbul)

- Enerji üretiminin en fazla olduğu bölgedir.

TURİZM

- Turizm gelirleri en fazla olan bölge (%48)
- Tarih ve kültür turizmi: Truva, İstanbul, Bursa, Edirne, Gelibolu
- Kış turizmi: Bursa-Uludağ
- Sağlık turizmi: Yalova, Bursa, Balıkesir
- Göl turizmi: Manyas Kuş Gölü
- Kongre ve spor turizmi: İstanbul

ULAŞIM

- Ulaşımın en çok geliştiği bölgedir.
- Tüm bölümlerine demiryolu ulaşımı vardır.
- İstanbul limanı en gelişmiş limandır.
- Ulaşımın en az geliştiği yerler, Yıldız Dağları Bölümü ve Çanakkale Biga Yarımadası

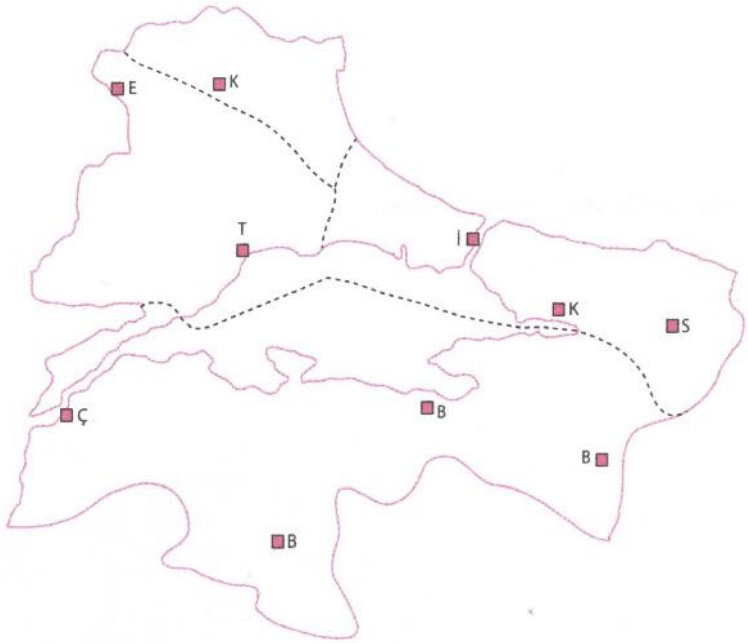

YILDIZ DAĞLARI BÖLÜMÜ

- Kırklareli tek il merkezidir.
- Bölgenin en dağlık ve engebeli,
- Ulaşımın en az geliştiği,
- Nüfusun ve nüfus yoğunluğunun en az olduğu,
- Kentleşmenin en az geliştiği,
- Karadeniz ikliminin görüldüğü,
- Yağış miktarının en fazla olduğu,
- Sanayinin en az geliştiği,
- En geri kalmış bölümüdür.
- Türkiye'de doğalgazın en fazla çıkarıldığı bölümdür.
- Ekonomisi ormancılık ve hayvancılıktır.

ERGENE BÖLÜMÜ

- Edirne ve Tekirdağ il merkezleridir.
- Deprem riskinin en az olduğu,
- Karasal iklimin görüldüğü,
- Bölgede yağışın en az, kış sıcaklık derecesinin en düşük olduğu,
- Bölgede besi ve ahır hayvancılığının en çok yapıldığı
- Türkiye'de ayçiçeği ve pirincin en fazla üretildiği,
- Bölgede yükseltinin en az olduğu bölümdür.
- En önemli kenti Edirne'dir.

ÇATALCA-KOCAELİ BÖLÜMÜ

- İstanbul, Kocaeli (İzmit), Sakarya (Adapazarı) il merkezleridir.
- Nüfusun ve nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu,
- Sanayinin en fazla geliştiği,
- Ulaşımın en fazla geliştiği,
- Finans ve bankacılığın en fazla geliştiği,
- Kentleşme oranı en yüksek,
- Sanayide ve hizmet sektöründe en fazla insanın çalıştığı,
- En çok göç alan
- Turizm gelirleri en fazla,
- En çok vergi veren,
- En büyük ithalat limanının olduğu bölümdür.
- En önemli kenti İstanbul'dur.

GÜNEY MARMARA BÖLÜMÜ

- Bursa, Balıkesir, Bilecik, Çanakkale ve Yalova il merkezleridir.
- Bölgede yüzölçümünü en geniş,
- Akdeniz ikliminin görüldüğü,
- Bor ve volfram madeninin en fazla çıkartıldığı,
- Tektonik göl ve ovaların en çok görüldüğü,
- Konserve Sanayinin Türkiye'de en çok geliştiği,
- İpek böcekçiliğinin Türkiye'de en fazla yapıldığı bölümdür.
- En önemli kenti Bursa'dır.

EGE BÖLGESİ

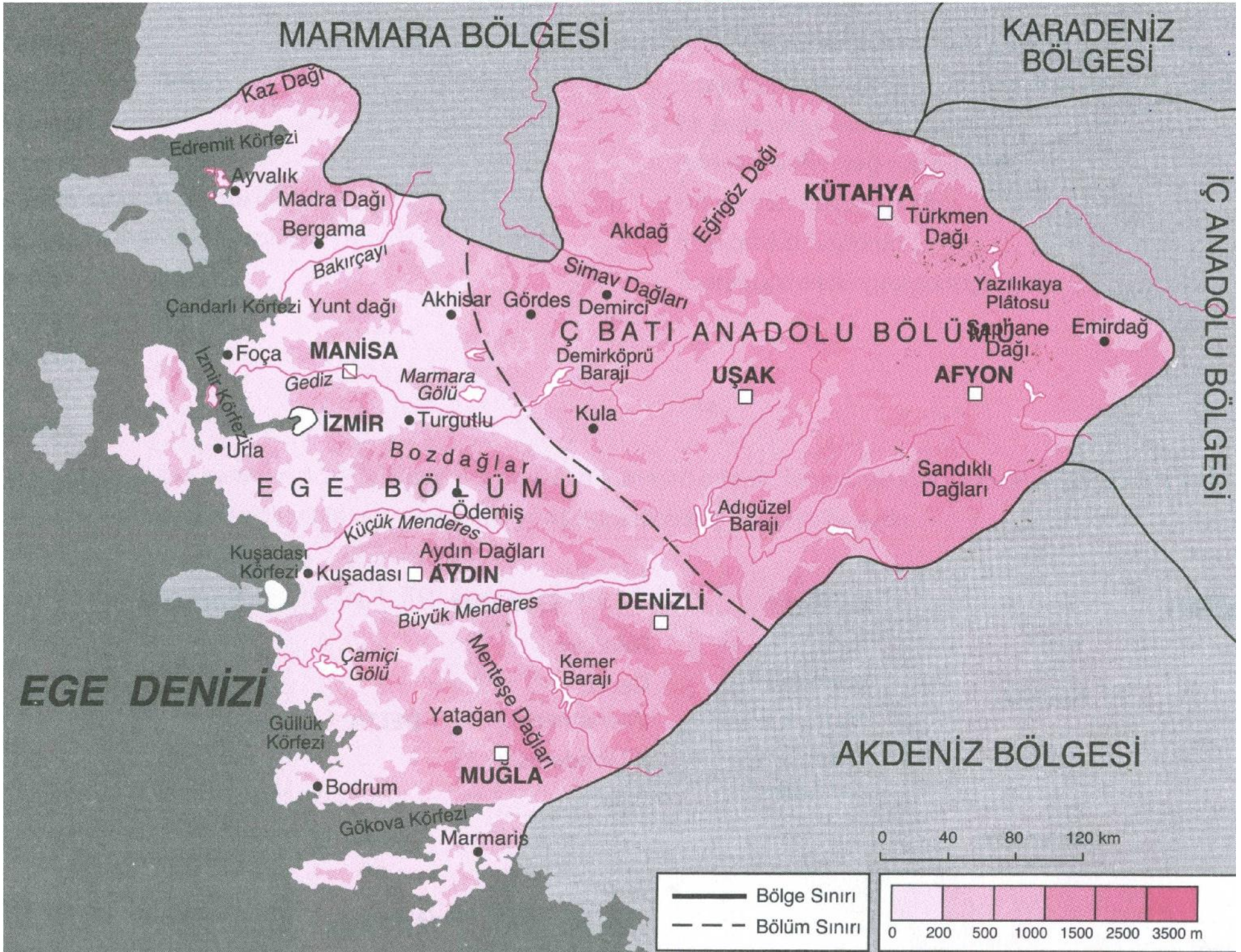
MARMARA BÖLGESİ
KARADENİZ BÖLGESİ
İÇ ANADOLU BÖLGESİ
AKDENİZ BÖLGESİ
EGE DENİZİ
Kaz Dağı
Edremit Körfezi
Ayvalık
Madra Dağı
Bergama
Bakırçayı
Çandarlı Körfezi
Yunt dağı
Akhisar
Gördes
Demirci
Akdağ
Eğrigöz Dağı
Simav Dağları
KÜTAHYA
Türkmen Dağı
Yazılıkaya Platosu
Sandıklı
Dağı
Emirdağ
Ç BATI ANADOLU BÖLÜMÜ
Foça
MANİSA
İzmir Körfezi
Gediz
Marmara Gölü
Demirköprü Barajı
UŞAK
AFYON
İZMİR
Turgutlu
Kula
Urla
Bozdağlar
EGE BÖLÜMÜ
Ödemiş
Sandıklı Dağları
Adıgüzel Barajı
Küçük Menderes
Aydın Dağları
Kuşadası Körfezi
Kuşadası
AYDIN
DENİZLİ
Büyük Menderes
Çamiçi Gölü
Menteşe Dağları
Kemer Barajı
Yatağan
Güllük Körfezi
MUĞLA
Bodrum
Gökova Körfezi
Marmaris
0 40 80 120 km
Bölge Sınırı
Bölüm Sınırı
0 200 500 1000 1500 2500 3500 m

YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ

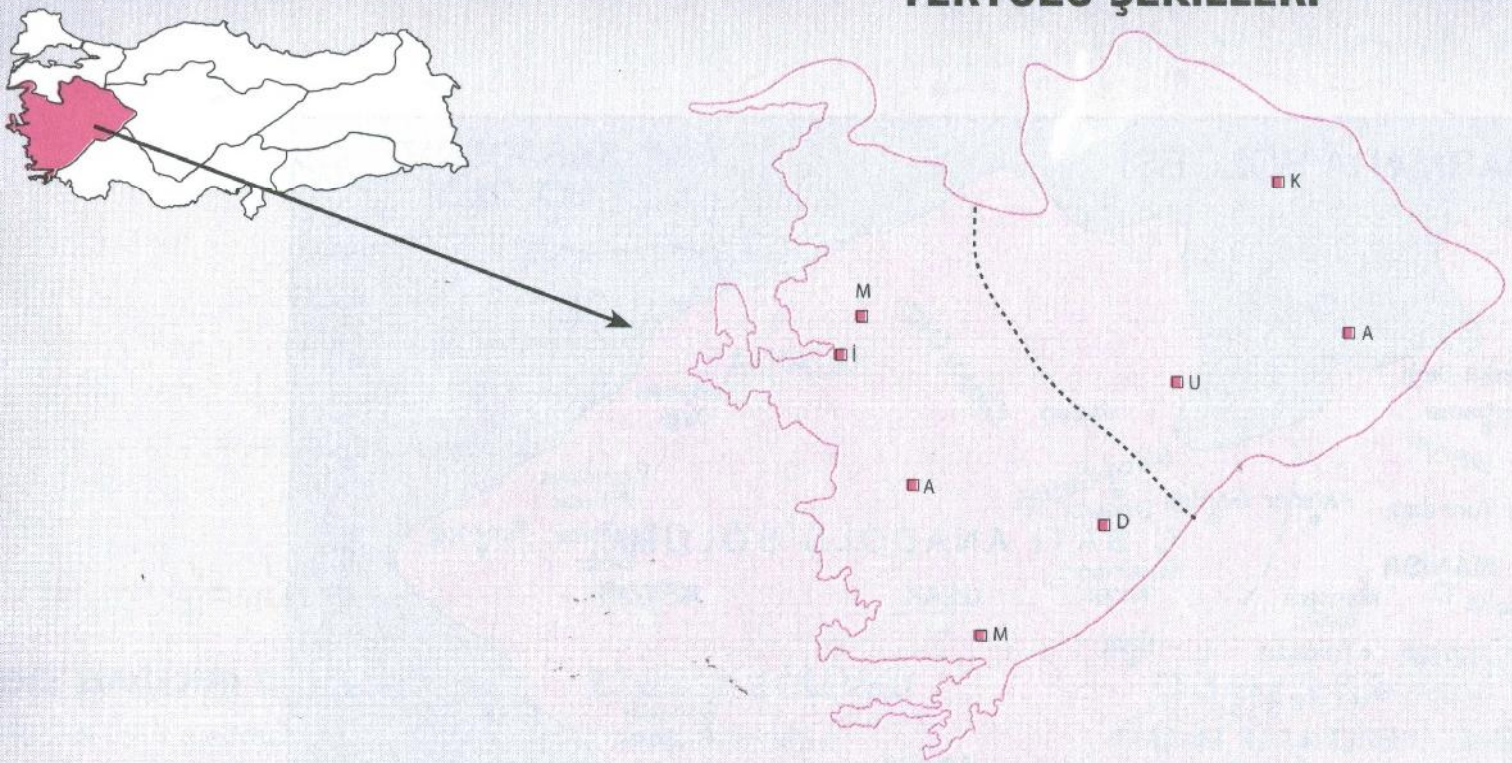

Kıyı Tipleri

- Enine kıyı tipi görülür.
- Kıta (self alanı) sahanlığı geniş
- Falez az
- Delta çok
- Girinti, çıkıntı, koy, körfez ve doğal liman çok
- Hinterlandı geniş
- Ria kıyı tipi Menteşe Yöresi'nde (Gökova Körfezi) görülür.

Dağları

- Kaz
- Madra
- Yunt
- Boz
- Aydın
- Menteşe

→ **KIRIKLI**

- Kula

→ **VOLKANİK**

- Murat
- Sandıklı
- Emirdağ
- Türkmen

→ **KIVRIMLI**

Gölleri

- Bafa (Çamiçi)
- Marmara (Alüvyal Set Gölleri)

Ovaları

- Bakırçay
- Gediz (Menemen)
- K.Menderes
- Balat

→ **DELTA**

- Söke
- Akhisar
- Alaşehir

→ **TEKTONİK**

Akarsuları

- Bakırçay
- Gediz
- Küçük Menderes
- Büyük Menderes

Platoları

- Yazılıkaya
- Uşak
- Banaz (İç Batı Anadolu Bölümü)

NOT

- Yükselti batıdan-doğuya doğru artar.

İKLİM

Akdeniz İklimi

- Kıyı Ege Bölümü'nde görülür.
- Yazları sıcak ve kurak kışları ılık ve yağışlıdır.
- En fazla yağış kışın düşer.
- Cephe yağışları görülür.
- Dağlar dik uzandığı için iklim iç kesimlere sokulur.
- Yağış kiyi boyunca güneyden kuzeye doğru azalır.
- Bitki örtüsü makidir.
- Toprağı terra-rossadır.

Karasal İklim

- İç Batı Anadolu Bölümü'nde görülür.
- Yazları sıcak ve kurak kışları soğuk ve kar yağışlıdır.
- En fazla yağış ilkbaharda düşer.
- Konveksiyonel yağışlar görülür.
- Donlu gün sayısı fazladır.
- Bitki örtüsü bozkırdır.
- Toprağı kahverengi step toprağıdır.

NÜFUS

- Nüfus ve aritmetik nüfus yoğunluğu kıyı kesimde fazladır. Nedeni kıyıda iklimin ılıman olması, sanayi, verimli tarım alanları ve turizmdir.
- Menteşe Yöresi kıyıda olmasına rağmen yerşekillerinin engebeli olmasından dolayı nüfus yoğunluğu azdır.
- Batıdan doğuya doğru nüfus, nüfus yoğunluğu azalır, doğurganlık artar.
- Kırsal kesimde konutların yapı malzemesi Kıyı Ege'de taş, İç Batı Anadolu'da ise kerpiçtir.
- Toplu yerleşmeler görülür.

TARIM

- Kıyıda, verimli graben ovalarında tarımsal faaliyet gelişmiştir.
- Kıyıdan iç kesimlere gidildikçe tarım ürünleri çeşitliliği azalır.
- **Z** Zeytin **Ü** Üzüm **H** Haşhaş **T** Tütün **İ** İncir — 1. sıradadır.
- Pamuk, turunçgil, sebze ve seracılıkta 2. sıradadır.

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss Dº k¿man Arkivi

HAYVANCILIK

- Besi-ahır ve kümes hayvancılığında 2. sıradadır. Nedeni kıyıda tüketici nüfusun fazla olması
- Arıcılık Menteşe Yöresi'nde yoğun olarak yapılır. (Çam balı)
- Kıyıda kültür balıkçılığı yapılır.
- İç kesimlerdeki platolarda küçükbaş hayvancılık yapılır.

SANAYİ

- Petrol Rafinerisi: İzmir, Aliağa
- Pamuklu Dokuma: İzmir, Denizli
- Sigara: İzmir, Manisa
- Yağ: Edremit, İzmir
- Şeker: Afyon, Uşak, Kütahya
- Otomotiv: İzmir
- Gübre: İzmir, Kütahya
- Seramik: İzmir, Kütahya
- Halıcılık: Uşak, Manisa
- İçki: İzmir
- Beyaz eşya: Manisa

MADEN

- Krom: Fethiye, Dalaman, Köyceğiz
- Linyit: Tunçbilek, Tavşanlı, Soma, Yatağan
- Mermer: Afyon
- Civa: İzmir-Ödemiş
- Zımpara taşı: İzmir, Muğla
- Altın: Bergama
- Demir: İzmir
- Bor: Kütahya, Emet

TURİZM

- Tarih ve kültür turizmi: Efe, Selçuk, Milet, Artemis Tapınağı, Sord, Bergama
- İnanç turizmi: Meryem Ana Kilisesi
- Kıyı turizmi: Çeşme, Bodrum, Didim, Marmaris, Kuşadası
- Yat (Marina) Turizmi: Çeşme, Bodrum, Marmaris
- Kaplıca, sağlık turizmi: Afyon-Sandıklı, İzmir-Balçova
- Doğal güzellikler: Pamukkale

ULAŞIM

- Dağların uzanışından dolayı doğu-batı yönlü ulaşım kolaydır.
- İzmir limanı en büyük ihracat limanıdır.
- Afyon kara ve demir yolları kavşak noktasında bulunur.
- Muğla hariç tüm şehirlerin demir yolu bağlantısı bulunur.

ENERJİ KAYNAKLARI

- Termik Santraller: Yatağan, Gökova (Muğla), Tavşanlı, Tunçbilek, Seyitömer (Kütahya), Soma (Manisa)
- Rüzgar: İzmir, Çeşme, Alaçatı
- Jeotermal: Germencik (Aydın), Sarayköy (Denizli)
- Hidroelektrik: Demir köprü, Kemer, Adıgüzel

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss Dº k¿man Arkivi

KIYI EGE BÖLÜMÜ

- İzmir, Denizli, Aydın, Manisa, Muğla il merkezleridir.
- Horst ve grabenlerin Türkiye'de en yaygın olduğu bölümdür.
- Menteşe Yöresi hariç dağlar kıyıya dik uzanır.
- Enine kıyı tipi görülür.
- Koy, körfez ve delta ovaları ile en fazla doğal limanın bulunduğu bölümdür.
- Menteşe Yöresi'nde dağlar kıyıya paralel uzanır. Bundan dolayı bu yörede yamaç yağışları görülür.
- Bölgede en fazla yağışın düştüğü yöre Menteşe Yöresi'dir.
- Bölgede nüfusun ve nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu bölümdür.
- Aritmetik nüfus yoğunluğunun yıl içerisinde en fazla değişen bölümler arasında yer alır.
- Jeotermal, rüzgar ve linyitten elde edilen enerjinin en fazla olduğu bölümdür.
- Bölgede sanayi, ticaret ve turizmin en fazla geliştiği bölümdür.
- Akdeniz iklimi görülür.
- Zeytin, üzüm, tütün ve incir üretiminde 1. sıradadır.
- Türkiye'nin en büyük ihracat limanına sahiptir (İzmir Limanı).
- En önemli kenti Ege'nin incisi İzmir'dir.

İÇ BATI ANADOLU BÖLÜMÜ

- Afyon, Uşak, Kütahya il merkezleridir.
- Bölümün büyük bir kısmı platolardan oluşur.
- Bölgede yükseltinin en fazla olduğu bölümdür.
- Bölgede sıcaklığın düşük, sıcaklık farkının fazla olduğu bölümdür.
- Karasal iklim görülür.
- Bölgede yağış miktarı az olan bölümdür.
- Bölümün Türkiye ekonomisine en büyük katkısı tarım ve hayvancılıktır.
- Haşhaş üretiminde 1. sıradadır.
- Bölümün bütün kentlerine demiryolu ulaşımı vardır.
- Kara ve demir yollarının kavşak noktasında bulunan Afyonkarahisar en önemli kentidir.

AKDENİZ BÖLÜMÜ

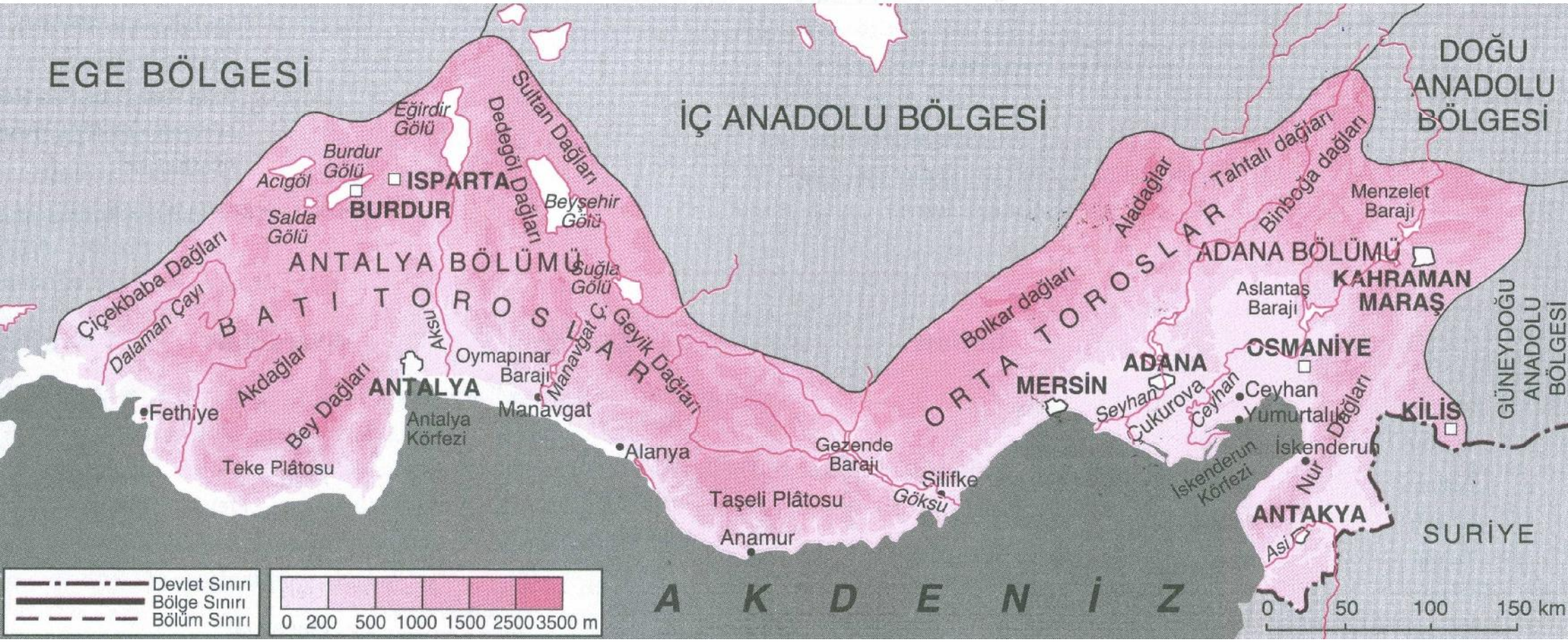

YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ

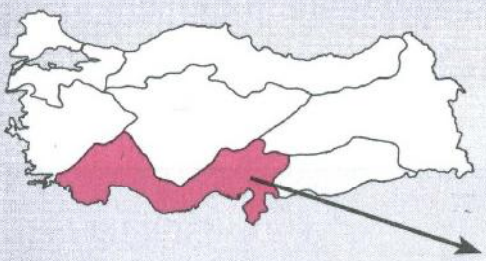

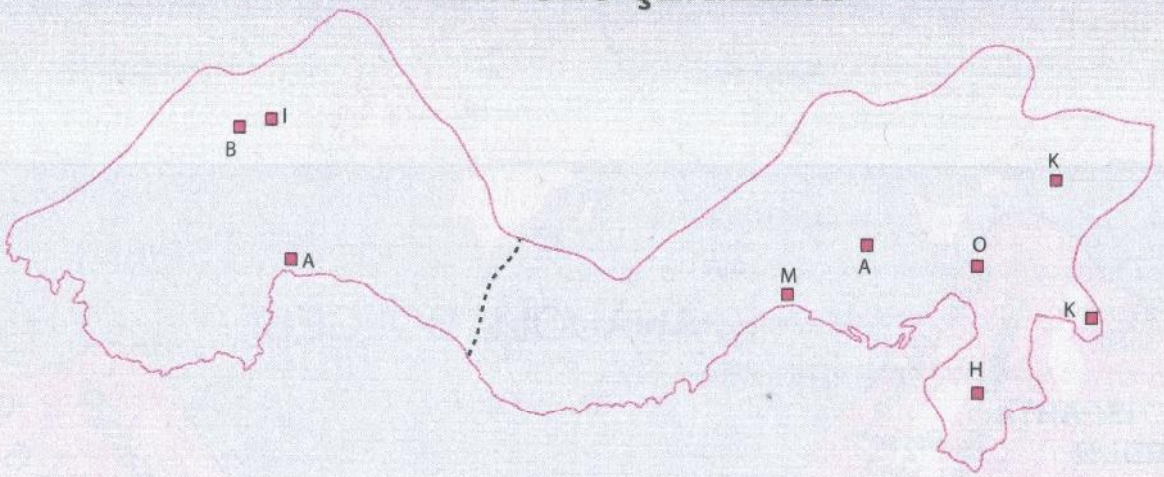

Kıyı Tipleri

- Dağlar kıyıya paralel uzandığı için BOYUNA kıyı tipi görülür.
- Teke Yöresi'nde Kaş-Finike arasında DALMAÇYA kıyı tipi görülür.

Dağları

Bey, Aladağ, Bolkar, Akdağ, Sultan, Geyik, Tahtalı	KIVRIMLI
Nur Dağları (Amanoslar)	KIRIKLI

Gölleri

Salda, Suğla, Avlan, Kovada, Yarışı, Kestel	KARSTİK
Beyşehir, Eğirdir, Burdur, Acıgöl, Köyceğiz (Alüvyal set gölü)	KARSTİK VE TEKTONİK

Ovaları

Tefenni, Acıpayam, Korkuteli, Kestel, Elmalı	KARSTİK
Çukurova, Silifke	DELTA
Amik Ovası (Tektonik)	TEKTONİK

Akarsuları

- Seyhan
- Ceyhan
- Aksu
- Göksu
- Asi
- Eşen
- Manavgat
- Dalaman

Platoları

- Teke
- Taşeli

İKLİM

Akdeniz İklimi

- Kıyıya paralel uzanan dağların denize bakan yamaçlarında ve kıyıda görülür.
- Yazlar sıcak ve kurak, kışlar ılık ve yağışlıdır.
- Kış sıcaklıklarının en fazla görüldüğü bölgedir.
- Yaz süresinin en uzun olduğu bölgedir.
- En fazla yağış kışın düşer.
- Cephe yağışları görülür.
- Donlu gün sayısının en az olduğu bölgedir.
- Bitki örtüsü makidir.
- Yaygın toprak tipi Terra-rossa'dır.

Karasal İklim

- Göller Yöresi ve Torosların iç kesimlere bakan yamaçlarında görülür.
- Bitki örtüsü bozkırdır.
- Toprağı kahverengi step toprağıdır.
- Yağış miktarı azalır.
- Sıcaklık farkı artar.
- Kar yağış miktarı ve donlu gün sayısı artar.

NÜFUS

- Nüfusun büyük bir bölümü Çukurova'da toplanmıştır. Nedeni tarım ve sanayi.
- Adana Bölümü, Antalya Bölümü'ne oranla daha fazla nüfuslanmıştır.
- Adana (Tarım-sanayi), Antalya (turizm), Mersin ve İskenderun (liman, sanayi) nüfusu fazla olan kentlerdir.
- Teke ve Taşeli platoları (Karstik araziden dolayı) ve Torosların yüksek kesimlerinde nüfus ve nüfus yoğunlukları azdır.
- Antalya Bölümü turizmden, Adana Bölümü ise tarımdan dolayı mevsimlik göç alırlar.
- Kırsal kesimde evlerin yapı malzemesi taştır.

TARIM

- Tarım yapabilme süresinin uzun, kış sıcaklık değerlerinin yüksek olmasından dolayı (enlem) yıl içerisinde birden fazla ürün alınır.
- Tarım ürünlerinin en erken olgunlaştığı bölgedir.
- Tarım, kıyıdaki verimli ovalarda, özellikle Çukurova ve çevresi, yoğun olarak yapılır.
- Muz, gül, yer fıstığı, anason, turunçgil, mısır, soya fasulyesi üretiminde 1. sıradadır.
- Sebzeciliğin ve seracılığın en fazla yapıldığı bölgedir.
- Bölge elma ve incirde 2., pamuk ve zeytin üretiminde 3. sıradadır.
- Göller yöresi ve çevresinde şeker pancarı, buğday ve haşhaş tarımı da yapılır.

HAYVANCILIK

- Yazların sıcak ve kurak olması, ayrıca yer şekillerinin dağlık ve engebeli yapısı kıl keçisinin yoğun olarak yetiştirilmesine olanak sağlamıştır.
- Çukurova ve çevresi yoğun nüfuslandığı için kümes hayvancılığı gelişmiştir.
- Beyşehir ve Eğirdir göllerinde tatlı su balıkçılığı yapılır.
- Bölgenin kıyılarında tarım, turizm ve sanayi geliştiği için balıkçılık gelişmemiştir.

SANAYİ

- Sanayi daha çok Adana Bölümü'nde Çukurova ve çevresinde toplanmıştır.
- Petrol rafinerisi: Mersin (Ataş)
- Cam: Mersin
- Otomotiv: Adana
- Demir-Çelik: İskenderun
- Alüminyum işleme: Seydişehir
- Sigara: Adana
- Gübre: Mersin
- Kağıt: Taşucu (Mersin), Dalaman (Muğla)
- Pamuklu Dokuma: Adana, Mersin, Tarsus
- Tarım makinaları: Adana
- Ferro-krom işleme: Antalya
- Şeker: Burdur, K. Maraş
- Konserve: Antalya

MADEN

- Boksit (Alüminyum): Antalya-Akseki ve Konya-Seydişehir. (1)
- Kükürt: Isparta-Keçiborlu (1)
- Krom: Köyceğiz, Dalaman
- Demir: Adana-Feke

TURİZM

- En fazla turistin geldiği bölgedir.
- Deniz turizminin en fazla geliştiği bölgedir.
- Deniz turizminin en uzun sürdüğü bölgedir.
- Tarih ve kültür turizmi: Perge, Aspendos, Side, Olimpos, Patara, Termessos
- Mağara turizmi: Damlataş, Karain (Antalya), İnsuyu (Burdur), Cennet ve Cehennem Obrukları (Mersin)
- Deniz turizmi: Antalya, Alanya, Side, Kaş, Kemer
- Yat turizmi: Antalya, Alanya, Kemer
- Kış turizmi: Antalya-Saklıkent, Isparta-Davraz
- Rafting: Göksu, Köprülü Kanyon, Dalaman
- İnanç turizmi: Hatay Sn Pieryest Nicolo Klisesi
- Spor ve Kongre turizmi: Antalya

ULAŞIM

- Dağlar kıyıya paralel uzandığı için kıyı ile iç kesimler arasında çok sayıda geçit bulunur.
- Geçitler: Çubuk, Sertavul, Gülek ve Belen
- Kara ve demir yolu bağlantılı tek geçit Gülek'tir.
- Mersin ve İskenderun Limanları'nın demir yolu bağlantısı bulunur.
- Antalya Limanı'nın demir yolu bağlantısı yoktur.
- Mersin en büyük limanıdır.

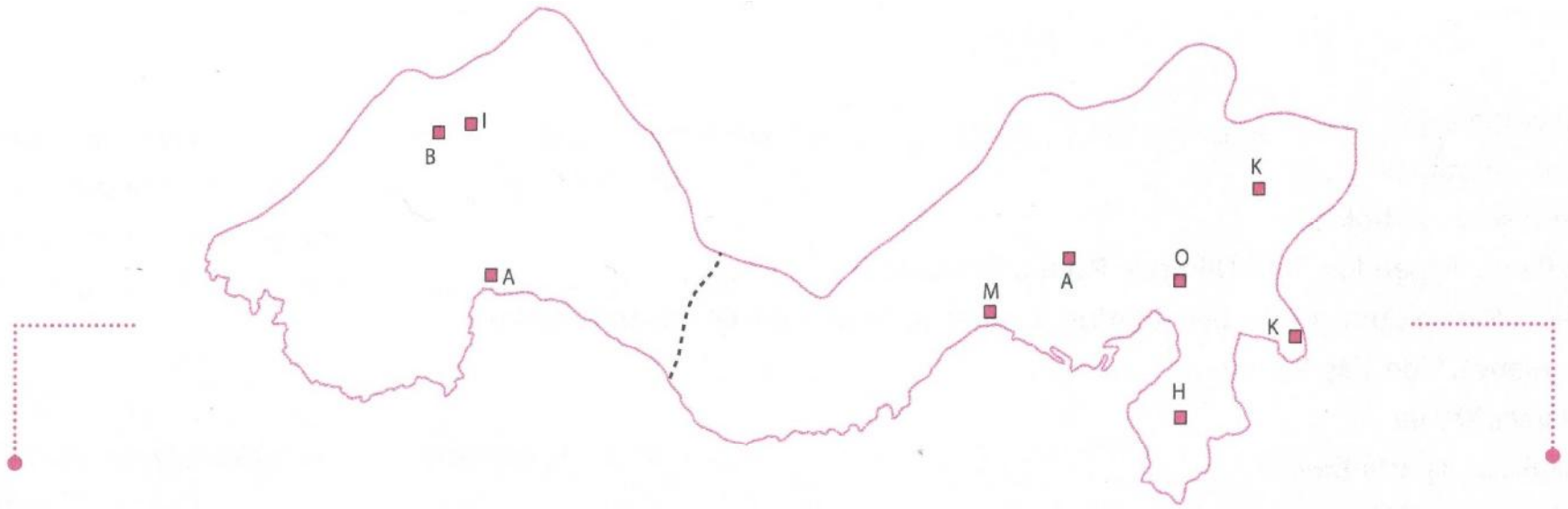

ANTALYA BÖLÜMÜ

- Antalya, Burdur ve Isparta il merkezleridir.
- Bölgede yükselti ve engebenin en fazla olduğu bölümdür.
- Bölgede yağış miktarının en fazla olduğu bölümdür.
- Turizmin en fazla geliştiği bölümdür.
- Karstik arazinin en fazla yer kapladığı bölümdür.
- Türkiye'deki göl sayısının en fazla olduğu bölümdür.
- Türkiye'de seracılığın ve sebzeciliğin en fazla yapıldığı bölümdür.
- Bölüm limanların hinterlandı (art bölgesi) dardır.
- Bölümde kıyı ile iç kesimler arasında demir yolu bağlantısı yoktur.
- Anason ve sanayi gülü üretiminde bölüm Türkiye'de 1. sıradadır (Göller Yöresi)
- Boksit madenin en fazla bulunduğu bölümdür.
- Bölümün en gelişmiş kenti turizm şehri Antalya'dır.

İÇ BATI ANADOLU BÖLÜMÜ

- Adana, Osmaniye, Mersin, Hatay, Kilis ve Kahramanmaraş il merkezleridir.
- Bölgede nüfusun ve nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu bölümdür.
- Bölgede tarım ve sanayinin en çok geliştiği bölümdür.
- Bölgede tarım alanlarının en geniş olduğu bölümdür.
- Bölgede delta ovaları sadece bu bölümde bulunur.
- Türkiye'nin en büyük kıyı ve delta ovası Çukurova bu bölümde yer alır.
- Bölgede kentleşme oranı en yüksek olan bölümdür.
- Bölgede bulunan demir-çelik petrol rafinerisi ve otomotiv fabrikaları bu bölümde bulunur.
- En gelişmiş kenti Adana'dır.

İÇ ANADOLU BÖLGESİ

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss Dº k¿man Arkivi

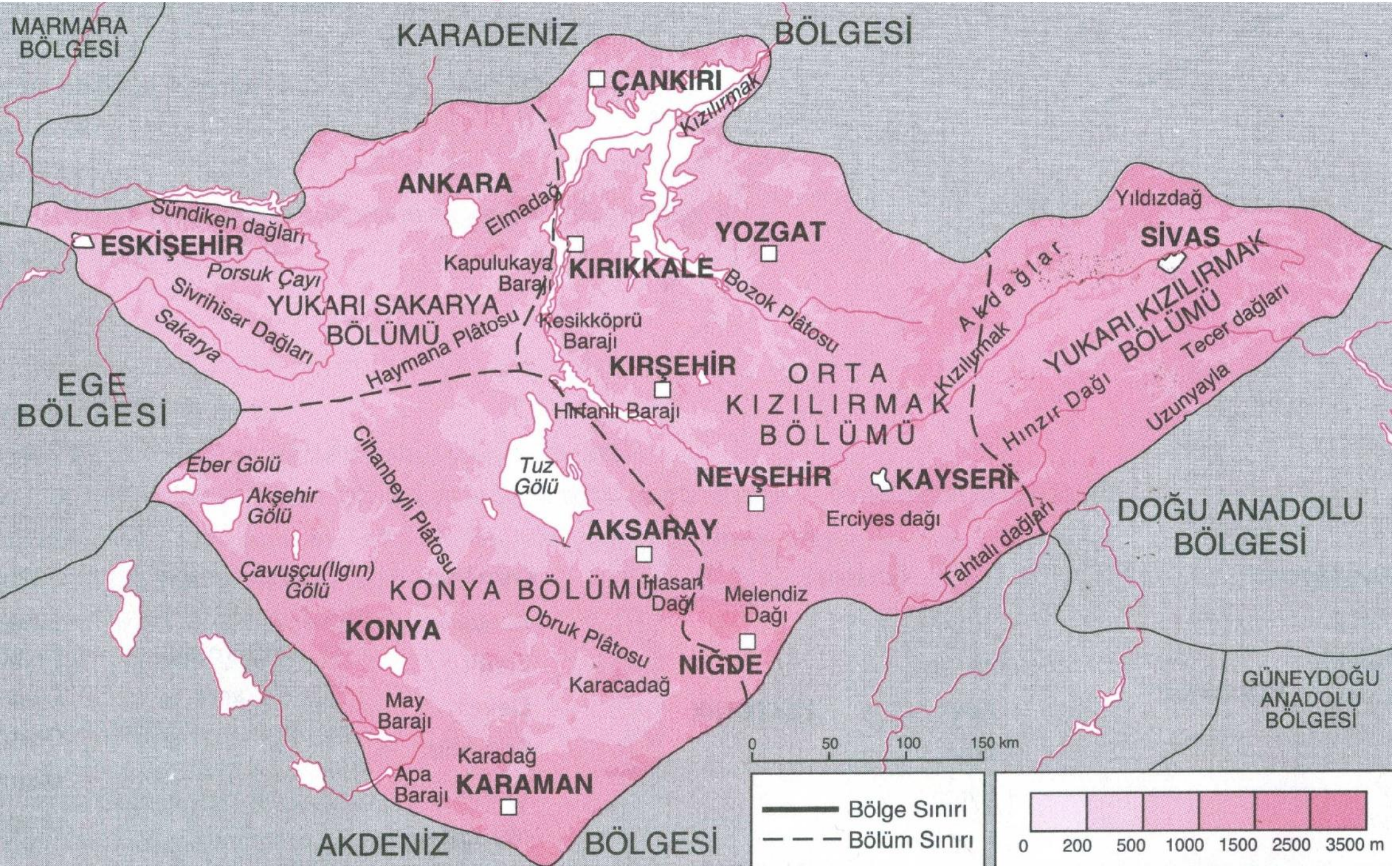

YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ

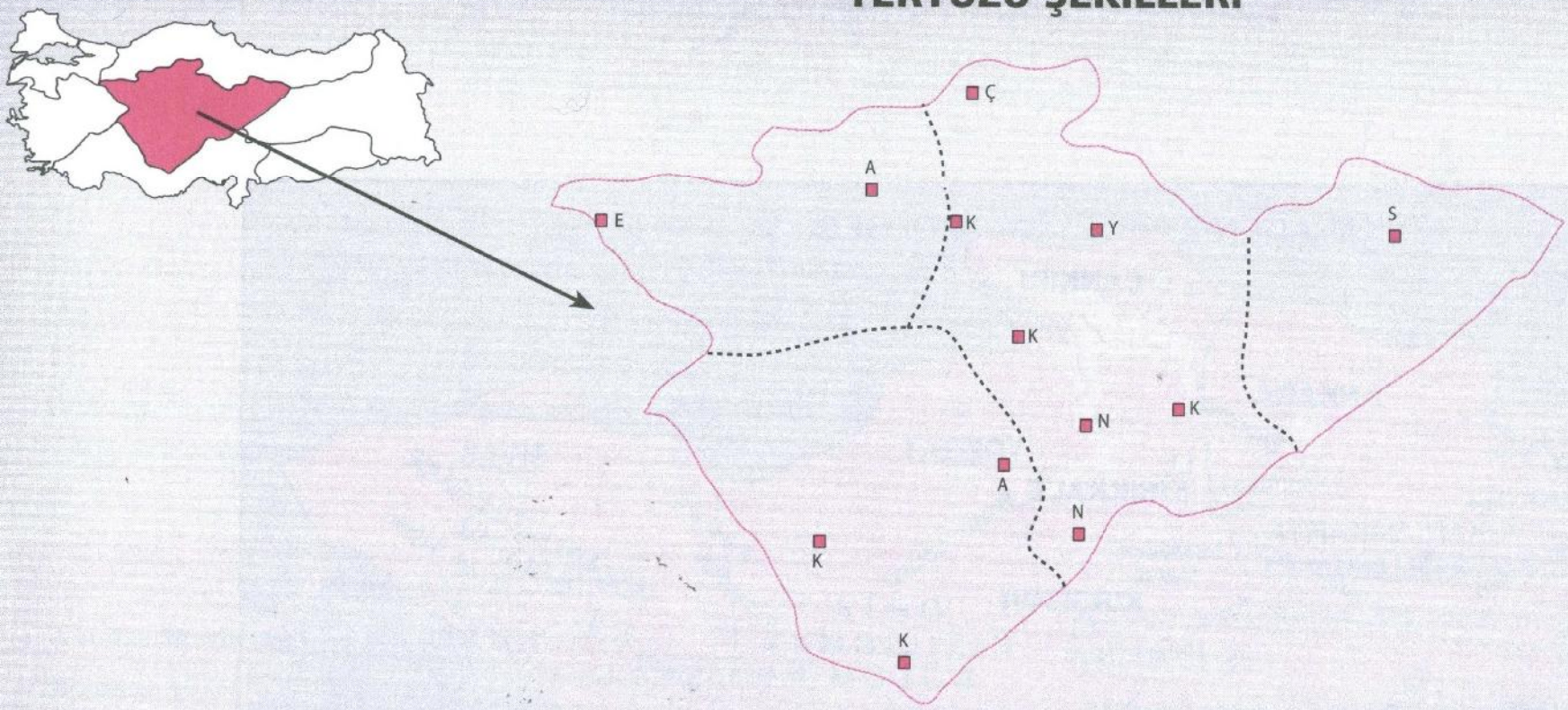

Dağları

- Karadağ
- Karacadağ
- Melendiz
- Erciyes
- Hasandağ

→ **VOLKANİK**

- Sündiken
- Elmadağ
- Akdağ
- Tecer
- Sivrihisar

→ **KIVRIMLI**

Gölleri

- Tuz
- Akşehir
- Eber
- Ilgın
- Eymir

→ **TEKTONİK**

- Mogan

→ **ALÜVYAL SET**

- Meke

→ **VOLKANİK**

Ovaları

- Konya
- Ereğli
- Develi
- Eskişehir
- Çubuk
- Mürted

Akarsuları

- Kızılırmak
- Sakarya

Platoları

- Haymana
- Cihanbeyli
- Obruk
- Uzunyayla
- Bozok

NOT

- Etrafı yüksek dağlarla çevrili, yüzey şekilleri sade, ova ve platoların geniş yer kapladığı bölgedir.

İKLİM

- Etrafı yüksek dağlarla çevrili olduğundan denizel iklim etkilerine tamamen kapalıdır.
- Karasal iklim görülür.
- Yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlıdır.
- En fazla yağış ilkbaharda düşer.
- Yağış miktarı en az olan bölgedir. (Özellikle Tuz Gölü ve çevresi)
- Konveksiyonel yağış görülür.
- Bitki örtüsü bozkırdır (Step).
- İnsanların tahribi sonucu oluşan antropojen bozkırların en yaygın olduğu bölgedir.
- Toprağı kahverengi step (bozkır) toprağıdır.

NÜFUS

- Nüfus miktarı bakımından 2. olan bölgedir.
- Yüzölçümünün büyük olmasından dolayı aritmetik nüfus yoğunluğu azdır.
- Tarımsal ve fizyolojik nüfus yoğunlukları, yüzey şekillerinin sade ve tarım alanlarının geniş olmasından dolayı azdır.
- Tuz Gölü ve çevresi yüzey şekilleri sade olmasına rağmen ikliminden dolayı az nüfuslanmıştır.
- Nüfusun en fazla olduğu bölüm Yukarı Sakarya Bölümü'dür.
- Toplu yerleşmeler yaygındır (İklim ve yerşekillerinden dolayı)
- Kırsal kesimde evlerin yapı malzemesi kerpiçtir.

TARIM

- Nadas uygulamasının en fazla uygulandığı bölgedir.
- Tarımsal üretimde iklimden dolayı yıllara göre dalgalanma yaşanır.
- Tarımda makine kullanımı yaygındır.
- Bölge, buğday, arpa, çavdar, nohut, yeşil mercimek, fasulye, elma, patates, şeker pancarı üretiminde 1. sıradadır.
- Haşhaş ve ayçiçeğinde 2. sıradadır.
- Tarımda sulama en büyük sorundur.

HAYVANCILIK

- Yüzey şekillerinin sade, yazların kurak geçmesi ve bitki örtüsünün bozkır olması koyun yetiştiriciliğinin yaygın olarak yapılmasına neden olmuştur.
- Tiftik keçisinde 1. sıradadır.
- Büyükşehir çevrelerinde ve şeker fabrikalarının etrafında besi-ahır hayvancılığı yapılır.
- Tüketici nüfusunun fazla olduğu alanlarda kümes hayvancılığı yapılır.
- Hayvansal üretim yağışla paralellik gösterir.

SANAYİ

- İç bölgeler içerisinde sanayisi en gelişmiş olan bölgedir.
- Petrol rafinerisi: Kırıkkale
- Otomotiv: Ankara, Aksaray
- Lokomotiv: Eskişehir, Sivas
- Silah-Savunma: Ankara, Kırıkkale
- Uçak: Ankara, Eskişehir
- Mobilya: Ankara, Konya, Kayseri
- Traktör: Ankara
- Unlu Gıda (Bisküvi-Makarna): Ankara, Eskişehir, Konya, Karaman
- Pamuklu dokuma: Kayseri, Ankara
- Şeker fabrikası: Ankara, Konya, Eskişehir, Yozgat, Niğde
- Demir-Çelik: Kırıkkale
- Çimento: Ankara, Sivas, Konya, Eskişehir, Yozgat, Niğde
- Lastik: Kırşehir

ENERJİ KAYNAKLARI

- Ankara Çayırhan ve Sivas Kangal'da linyit ile çalışan termik santral bulunur.
- Hidroelektrik: Kızılırmak nehri üzerinde bulunan Hirfanlı Barajı.

MADEN

- Bor: Eskişehir-Seyitgazi (Kırka)
- Civa: Sarayönü (Konya)
- Lületaşı: Eskişehir
- Kayatuzu: Çankırı
- Krom: Eskişehir
- Kurşun-Çinko: Kayseri
- Linyit: Ankara-Çayırhan, Yozgat, Sorgun

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss Dº k¿man Arkivi

TURİZM

- İç bölgeler içerisinde turizm gelirleri en yüksek olan bölgedir.
- Tarih ve kültür turizmi: Alacahöyük (Hattuşaş), Kültepe (Kayseri), Gordion (Ankara), Çatal Höyük (Konya), Alişar (Yozgat)
- Kış turizmi: Kayseri-Erciyes
- Yerşekilleri: Kapadokya (Peribacaları)
- İnanç turizmi: Konya-Mevlana, Nevşehir-Hacı Bektaş
- Sağlık turizmi: Ankara-Kızılcahamam

ULAŞIM

- Yüzey şekilleri sade olduğu için ulaşım kolay, ulaşım maliyetleri düşüktür.
- Ankara-Eskişehir, Ankara-Konya arasında Yüksek Hızlı Tren vardır.
- Ankara, Eskişehir ve Kayseri kara ve demir yollarının kavşak noktasında bulunan kentlerdir.

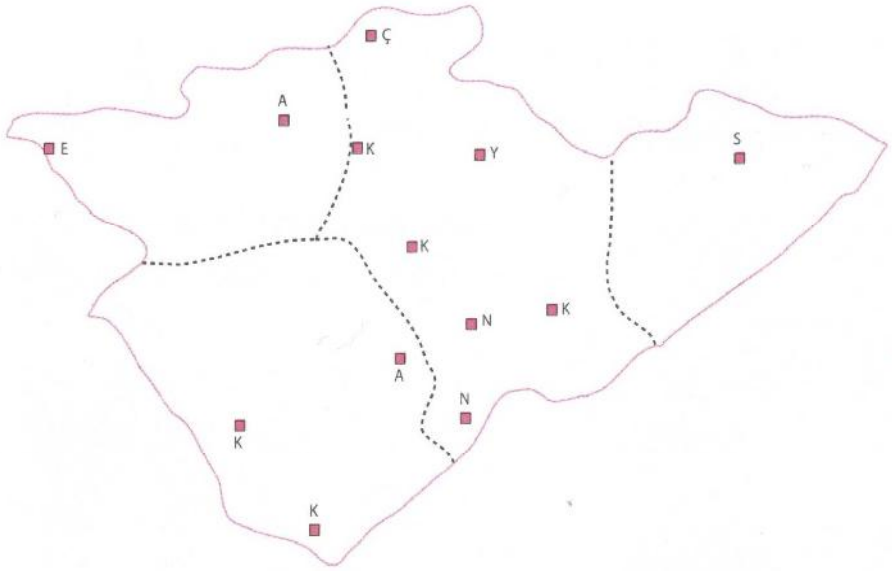

YUKARI SAKARYA BÖLÜMÜ

- Ankara ve Eskişehir bölümün il merkezleridir.
- Bölgede kentleşme oranı en yüksek olan bölümdür.
- Nüfus ve nüfus yoğunluğu bölgede en fazla olan bölümdür.
- Sanayi, ticaret ve eğitimin bölgede en fazla geliştiği bölümdür.
- Türkiye'de uçak fabrikasının bulunduğu tek bölümdür.
- Bölgenin en gelişmiş bölümüdür.
- En önemli kenti başkent Ankara'dır.

KONYA BÖLÜMÜ

- Konya, Karaman ve Aksaray bölümün il merkezleridir.
- Tektonik deprem riski en az olan bölümdür.
- Türkiye'nin en büyük kapalı havzasına sahip olan bölümdür.
- Türkiye'nin en az yağış alan bölümüdür.
- Koyun yetiştiriciliğinin en yaygın olduğu bölümdür.
- Nadas ve toprak erezyonunun en fazla olduğu bölümdür.
- Bölgede nüfus yoğunluğunun en az olduğu bölümdür.
- Türkiye'nin tahıl ambarı olan bölümdür.
- Bölümün en önemli kenti Konya'dır.

ORTA KIZILIRMAK BÖLÜMÜ

- Çankırı, Kayseri, Kırıkkale, Yozgat, Kırşaher, Nevşehir ve Niğde bölümün il merkezleridir.
- Bölgede petrol rafinerisinin bulunduğu tek bölümdür.
- Peribacaları bu bölümde bulunur.
- Bölgede turizm gelirleri en fazla olan bölümdür.
- Bölgenin en yüksek dağı olan Erciyes volkanik dağı bu bölümde yer alır.
- Tüflü arazinin en yaygın olduğu bölümdür.
- En önemli kenti Kayseri'dir.

YUKARI KIZILIRMAK BÖLÜMÜ

- Sivas bölümün tek il merkezidir.
- Bölgenin yükseltisi en fazla olan bölümüdür.
- Bölgenin en soğuk bölümüdür.
- Bölgede karlı ve donlu gün sayısının en fazla sürdüğü bölümüdür.
- Bölgede sanayinin en az geliştiği bölümdür.
- Nüfusun ve kentleşmenin bölgede en az olduğu bölümdür.
- Bölgede yağış miktarı en fazla olan bölümdür.
- Bölgede ulaşımın en zor ve maliyetinin en yüksek olduğu bölümdür.

DOĞU ANADOLU BÖLGESİ

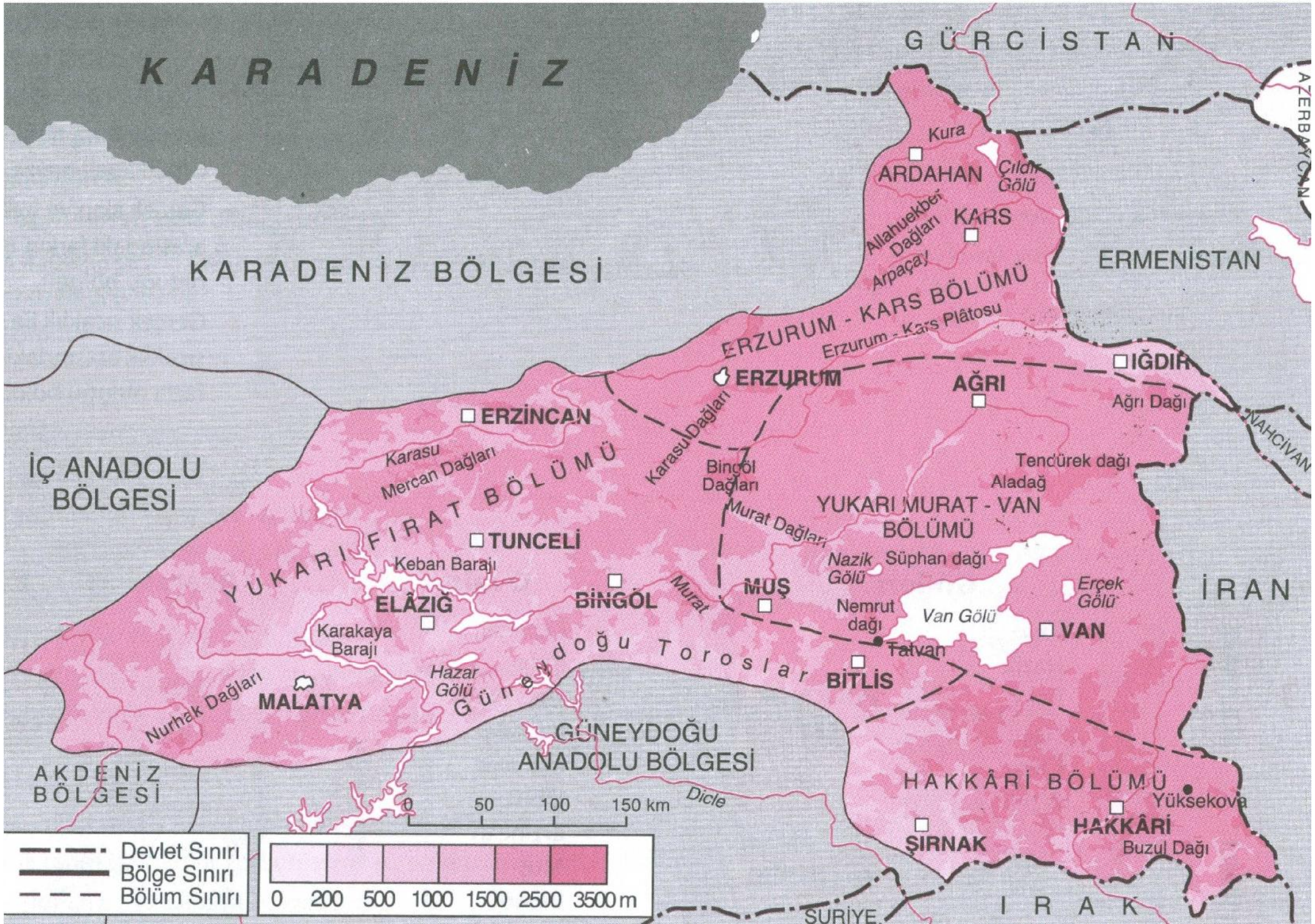

YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ

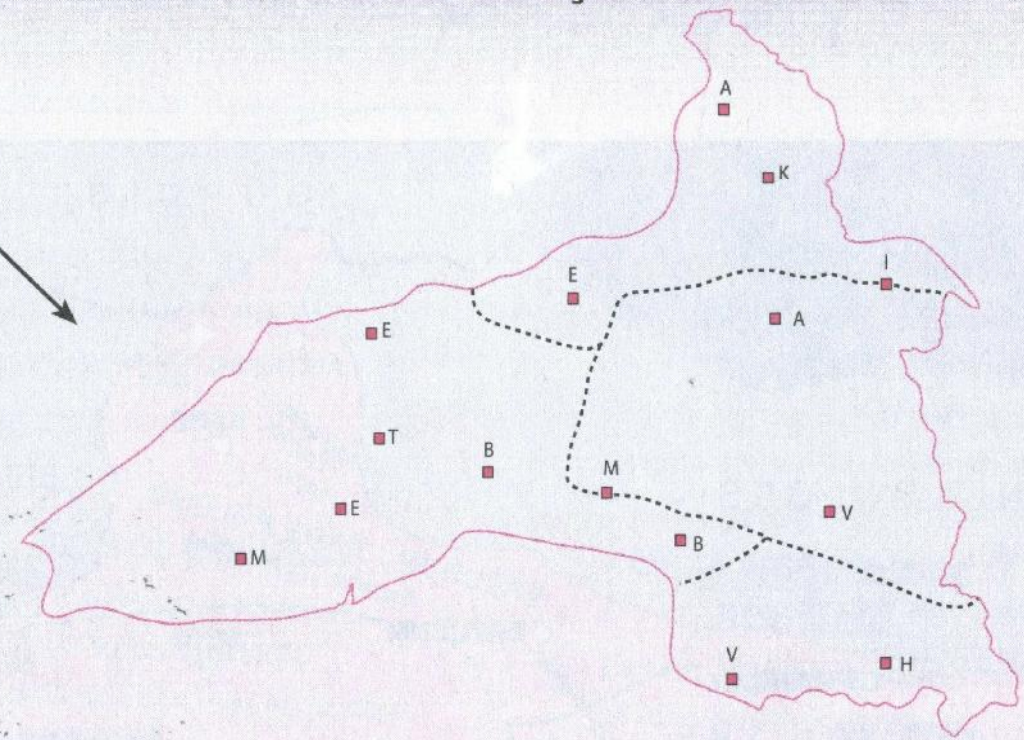

NOT

- Yükseltisi en fazla olan bölge
- Aras ve Kura nehirleri ile Van Gölü kapalı havza
- Gerçek alan ve izdüşüm alan arasındaki farkın en fazla olduğu bölge
- Gerçek sıcaklık ile indirgenmiş sıcaklık arasındaki farkın en fazla olduğu bölge

Dağları

- Nemrut
- Süphan
- Tendürek
- Ağrı

→ VOLKANİK

- Munzur (Mercan)
- Cilo (Buzul)
- Palandöken
- Allahuekber

→ KIVRIMLI

Gölleri

- Van
- Nazik
- Balık
- Haçlı
- Çıldır
- Erçek

→ VOLKANİK SET

- Hazar

→ TEKTONİK

- Keban
- Karakaya

→ BARAJ

Ovaları

- Erzincan
- ığdır
- Yüksekova
- Başkale
- Malatya
- Elbistan
- Erzincan
- Muş
- Bingöl
- Pasinler
- Tercan

→ TEKTONİK

Akarsuları

- Fırat
- Aras
- Kura
- Zap
- Murat
- Karasu

Platoları

- Erzurum
- Kars
- Ardahan

İKLİM

Sert Karasal İklim

- Erzurum-Kars Bölümü'nde görülür (Iğdır hariç).
- Yazları serin yağışlı, kışları soğuk ve kurak geçer.
- En fazla yağış yazın düşer.
- Bitki örtüsü iğne yapraklı orman ve çayırdır.
- Yıllık sıcaklık farkının en fazla olduğu bölgedir.
- Konveksiyonel ağış görülür.
- Karlı, donlu gün sayısının en fazla olduğu bölgedir.
- Iğdır'ın etrafının dağlarla çevrili çukur bir alanda olmasından dolayı mikroklima iklim özelliği görülür.
- Toprağı çernezyomdur.

Karasal İklim

- Erzurum-Kars Bölümü hariç bölgenin diğer bölümlerinde görülür.
- Yazları sıcak ve kurak, kışları soğuk ve kar yağışlıdır.
- En fazla yağış ilkbaharda düşer.
- Bitki örtüsü bozkırdır.

- Bölgenin en yağışlı alanı Hakkari Bölümü'dür.
- En kurak yeri ise Iğdır ve Malatya çöküntü ovalarıdır.

NÜFUS

- Yüzölçümü en büyük olan bölgedir.
- Nüfusu en az olan bölgedir.
- Aritmetik nüfus yoğunluğu en az olan bölgedir.
- Tarımsal nüfus yoğunluğu en fazla olan bölgedir.
- Nüfus daha çok ovalık alanlarda toplanmıştır.
- Doğurganlık oranı en yüksek olan bölgemizdir.
- Nüfusu en fazla olan bölüm Yukarı Fırat, en az olan bölüm ise Hakkari'dir.
- Kırsal kesimde konutların yapı malzemesi genelde kerpiçtir. Volkanik arazinin yaygın olduğu alanlarda ise taştır.

TARIM

- Bölgenin iklim koşulları ve yer şekillerden dolayı tarımsal faaliyet geri plandadır.
- İklime bağlı olarak tarım ürünlerinin olgunlaşma süresi en uzun olan bölgemizdir.
- Tarım ürünleri çeşidinin en az olduğu bölgemizdir.
- Kayısı (Malatya) 1. sırada olduğu tek tarım ürünüdür.
- Ayrıca arpa, buğday, şekerpancarı, tütün ve çavdar tarımı yapılır.
- Pamuk, Iğdır ve Malatya'da üretimi yapılır (Mikroklima iklimden dolayı).

HAYVANCILIK

- Bölgenin Türkiye ekonomisine en büyük katkısı hayvancılıktır.
- Yaz yağışlarına bağlı olarak gür çayırlardan dolayı Erzurum-Kars'ta büyükbaş (sığır) mera hayvancılığı yaygındır.
- Hakkari Bölümü'nde arıcılık gelişmiştir.
- Erzurum-Kars Bölümü dışındaki diğer bölümlerde küçükbaş (koyun) mera hayvancılığı yapılır.
- Türkiye'de koyun sayısının en fazla olduğu bölgedir.
- Van Gölü'nde inci kefali avlanır.

SANAYİ

- Türkiye'de sanayinin en az geliştiği bölgedir. Nedeni ulaşımın gelişmemesi ve sermaye birikiminin az olmasıdır.
- Enerji tüketimi en az olan bölgedir.
- Maden işleme: Ferro-krom, Elazığ.
- Bakır işleme: Elazığ, Maden
- Çinko-Kurşun: Elazığ, Keban
- Sigara: Malatya, Bitlis
- Et kombinaları: Erzurum, Kars, Van
- Pamuklu Dokuma: Iğdır, Malatya
- Şeker: Van, Elazığ, Malatya, Kars
- Çimento: Elazığ, Erzurum

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss Dº k¿man Arkivi

ENERJİ KAYNAKLARI

- Termik Santral: Afşin-Elbistan (Linyitle çalışır)
- Hidroelektrik: Keban ve Karakaya Barajları

- Doğu Anadolu Bölgesi hidroelektrik potansiyeli en fazla olan bölgedir.

MADEN

- Türkiye'de yeraltı kaynaklarının çeşidi ve rezervi bakımından en zengin olan bölge Doğu Anadolu, bölüm ise Yukarı Fırat Bölümü'dür.
- Demir: Sivas-Divriği, Malatya-Hekimhan, Hasançelebi
- Oltu taşı: Erzurum
- Çinko-Kurşun: Elazığ-Keban
- Krom: Elazığ-Guleman
- Bakır: Elazığ-Maden
- Linyit: Elbistan-Afşin
- Kayatuzu: Erzincan
- Bölge, demir, krom, çinko-kurşun ve oltu taşı, linyit 1. sıradadır.
- Bakır üretiminde 2. sıradadır.

TURİZM

- Turizm gelirleri en az olan bölgedir.
- Kış turizmi: Erzurum Palandöken, Kars – Sarıkamış
- İnanç turizmi: Van (–) Akdamar Kilisesi
- Kültür ve tarih turizmi: Ani Harabeleri (Kars), Ağrı Doğubeyazıt İshak Paşa Sarayı, Elazığ Harput Kalesi, Erzurum Yakutiye Medresesi
- Kaplıca turizmi: Erzincan, Erzurum, Ağrı
- Göl turizmi: Nemrut Kalderası (Krater gölü), Çıldır ve Van Gölü

ULAŞIM

- Türkiye'de ulaşımın en az geliştiği bölgedir. Nedeni yer şekilleri.
- Hakkari Bölümü'ne demir yolu ulaşımı yoktur.
- Kış mevsiminin uzun sürmesi kara ve demir yolu ulaşımını olumsuz etkilemektedir.
- Ulaşım maliyetlerinin en yüksek olduğu bölgedir.

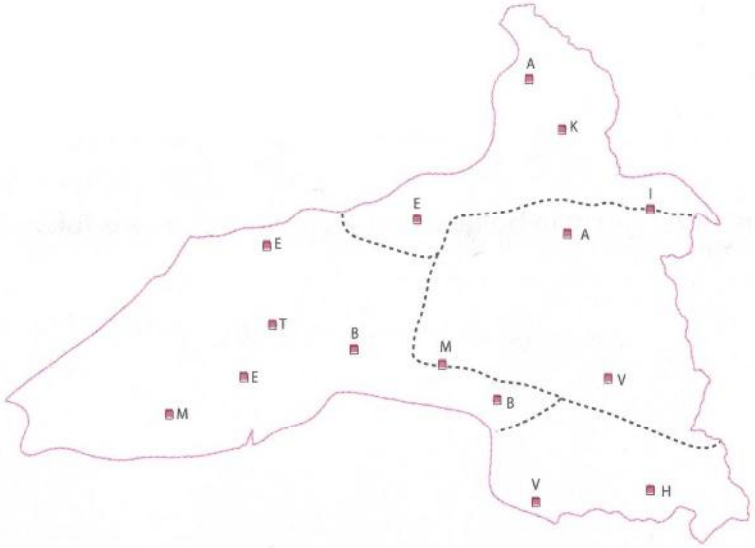

YUKARI FIRAT BÖLÜMÜ

- Malatya, Elazığ, Erzincan, Tunceli, Bingöl, Bitlis il merkezlerini oluşturur.
- Bölgenin yüzölçümü en büyük olan bölümdür.
- Bölgenin yükseltisi en az olan bölümdür.
- Bölgenin nüfusu en fazla olan bölümdür.
- Bölgenin sanayi ve tarımsal faaliyetin en yoğun olduğu bölümdür.
- Bölgenin yer şekillerinin en sade olduğu bölümdür.
- Kayısı üretiminin yarıdan fazlasını karşılar.
- Yeraltı kaynakları çeşidi ve rezervi bakımından Türkiye'de en fazla olan bölümdür.
- Keban ve Karakaya barajları bu bölümde bulunur.
- Bölgede ulaşımın en çok geliştiği bölümdür.
- Bölgede tarım alanı geniş olan bölümdür.
- En önemli kenti Malatya'dır.

HAKKARİ BÖLÜMÜ

- Hakkari ve Şırnak il merkezlerini oluşturur.
- Bölgenin nüfusu en az olan bölümdür.
- Bölgenin en geri kalmış bölümdür.
- Bölgenin sanayinin en az geliştiği ve enerji tüketiminin en az olduğu bölümdür.
- Bölgede arıcılığın en fazla geliştiği bölümdür.
- Bölgede demir yolu ulaşımı olmayan tek bölümdür.
- Bölgede tarım alanlarının en az olduğu bölümdür.
- En önemli kenti Hakkari'dir.

ERZURUM-KARS BÖLÜMÜ

- Erzurum, Kars, Ardahan, Iğdır il merkezlerini oluşturur.
- Türkiye'nin en yüksek ve en soğuk bölümüdür.
- Yaz yağış oranının mevsimlere göre dağılımı en fazla olan bölümüdür.
- Karlı ve donlu gün sayısı en fazla olan bölümdür.
- Yaz süresinin en kısa, kış süresinin en uzun olduğu bölümdür.
- Çernezyom toprakların görüldüğü tek bölümdür.
- Bölümün en alçak, en kurak ve karasal iklim özelliklerinin görüldüğü mikroklima iklim alanı, Iğdır Ovası bulunur.
- Sert karasal iklim koşulları hüküm sürer.
- Büyükbaş (sığır) mera hayvancılığının en çok geliştiği bölümdür. (Nedeni geniş ve gür çayırların varlığı)
- Yapay gübre kullanımının en az olduğu bölümdür.
- Türkiye ekonomisine en büyük katkısı hayvancılıktır.
- Bölgede kış turizminin yapıldığı tek bölümdür.
- En önemli kenti Erzurum'dur.

YUKARI MURAT-VAN BÖLÜMÜ

- Van, Ağrı ve Muş il merkezlerini oluşturur.
- Volkanik şekillerin en fazla olduğu bölümdür.
- Volkanik dağ ve göllerin en fazla olduğu bölümdür.
- Bölgenin en büyük kapalı havzası olan bölümdür (Van Gölü).
- Türkiye'nin en üyük gölü olan Van gölü bu bölümde bulunur.
- En önemli kenti Van'dır.

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss D⁰k¿man Arkivi

GÜNEYDOĞU ANADOLU BÖLGESİ

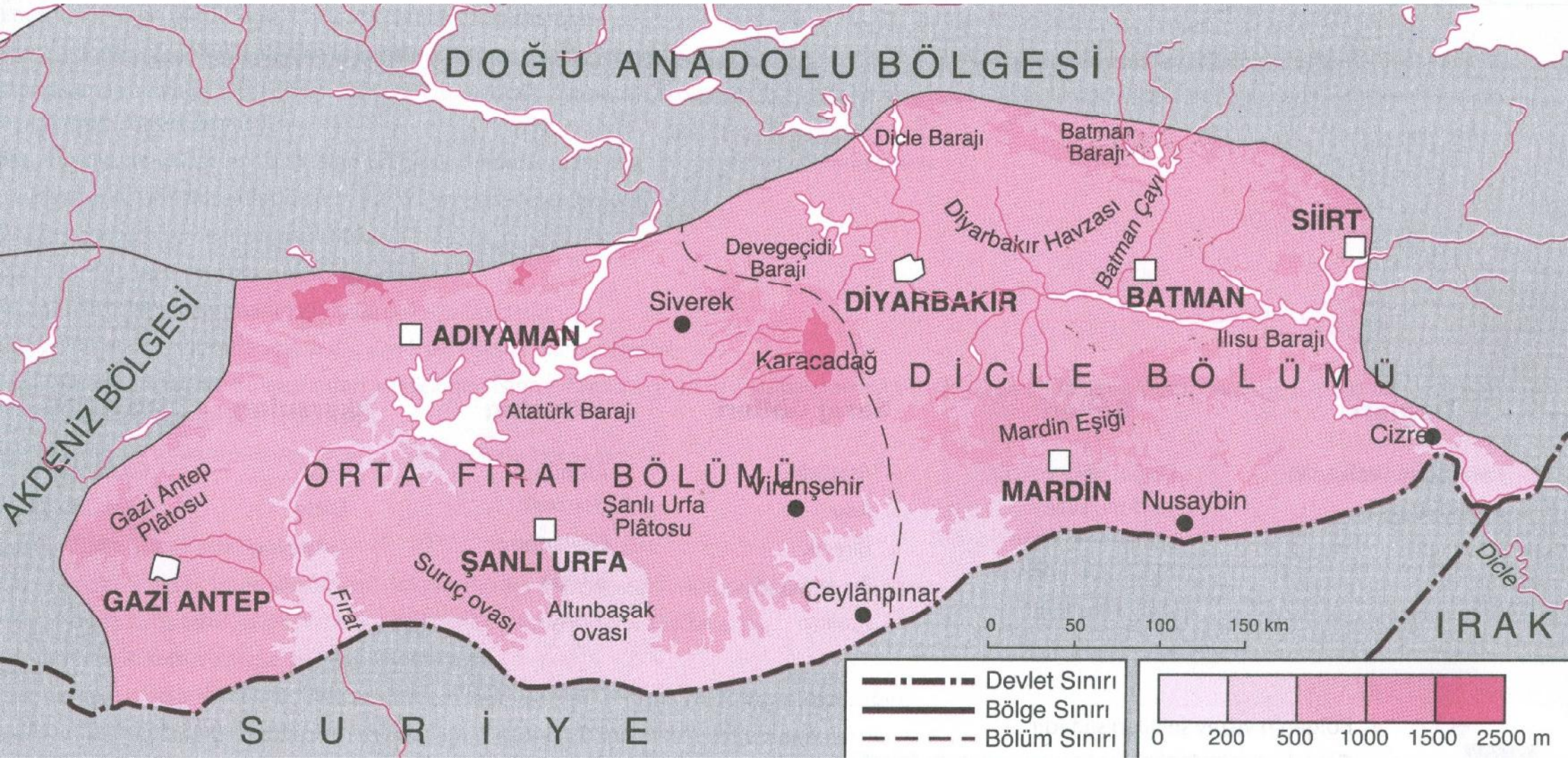

YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ

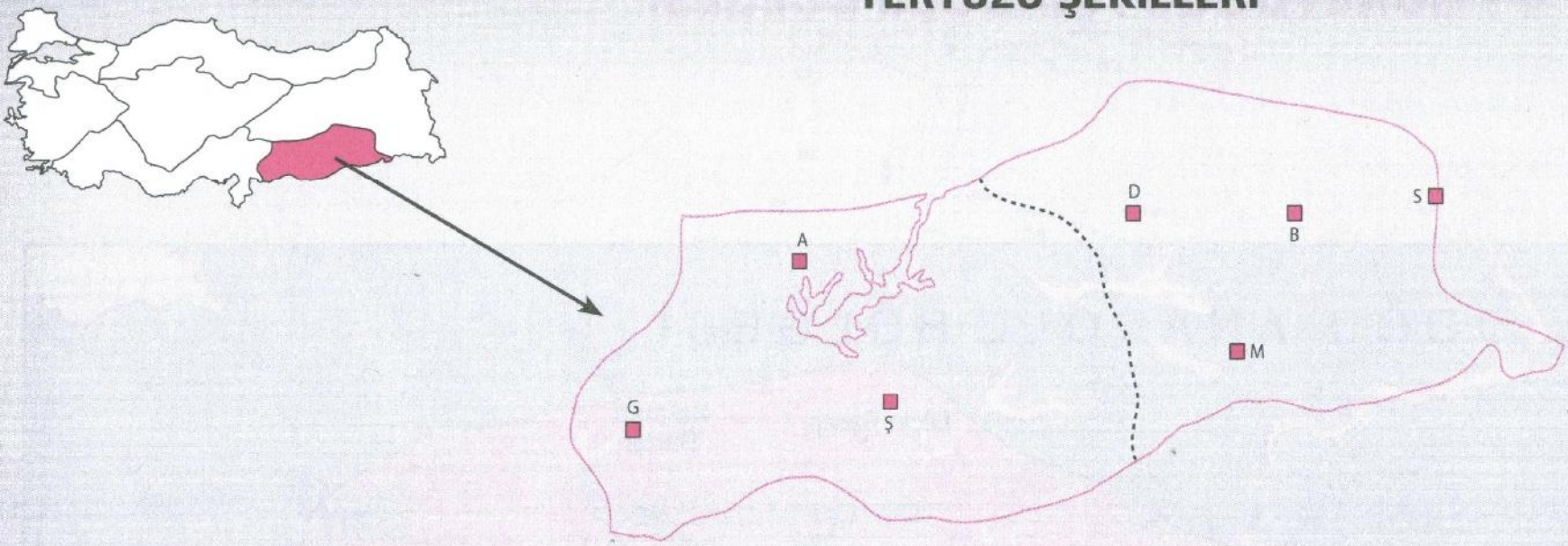

Dağları

- Karacadağ (Volkanik)
- Mardin Dağları

Gölleri

- Doğal gölü yoktur. Nedeni: Yüzey şekillerinin sade olması ve şiddetli buharlaşmadır.

Baraj Gölleri

- Atatürk
- Ilısu
- Birecik
- Deve geçidi
- Kralkızı

Ovaları

- Altınbaşak (Harran)
- Ceylanpınar
- Birecik
- Suruç

Akarsuları

- Fırat
- Dicle

Platoları

- Gaziantep
- Şanlıurfa

NOT

- Bölgenin yüzey şekilleri sadedir.
- Gerçek alan ile izdüşüm alan arasındaki fark azdır.
- Yükselti güneyden kuzeye doğru artar.
- İç bölgeler içerisinde, fiziki haritalarda yeşil rengin görüldüğü tek bölgedir.

İKLİM

- Bölgenin batısında Orta Fırat Bölümü'nde Akdeniz iklimi görülür. (Gaziantep ve çevresi)
- Bu alanlarda bitki örtüsü makidir.
- Bölgenin doğusuna doğru gidildikçe iklim karasallaşır.
- Bitki örtüsü bozkırdır.
- Akdeniz ikliminin görüldüğü alanlarda toprak terra-rossadır.
- Karasal iklimin görüldüğü alanlarda kahverengi step (bozkır) toprağıdır.
- Bölgede en fazla yağış kışın düşer. Nedeni: Güneydoğu Torosların kuzey sektörlü rüzgarları engellemesi ve çöl rüzgarları ile enlemin etkisi ile kış sıcaklık değerlerinin yüksek olması.
- Bölge Türkiye'de yazları en sıcak olan bölgedir. Nedenleri; enlem, çöl rüzgarları ve karasallıktır.
- Buharlaşma şiddeti fazla olduğu için yazları en kurak olan bölgedir.
- Günlük sıcaklık farkı en fazla olan bölgedir.
- Güneşlenme süresi en fazla olan bölgedir.
- Mekanik (fiziksel) ufalanmanın en fazla olduğu bölgedir.
- Güneş enerjisinden yararlanma potansiyeli en yüksek olan bölgedir.
- Yağış miktarı İç Anadolu Bölgesi'nden yüksek olmasına rağmen orman örtüsü bakımından Türkiye'nin en fakir bölgedir. Nedeni, yüksek yaz sıcaklığından dolayı meydana gelen şiddetli buharlaşmadır.
- Yaz mevsiminde maksimum nemin en yüksek olduğu bölgedir.

NÜFUS

- Yüzölçümü en küçük olan bölgedir.
- Nüfusu az olmasına rağmen yüzölçümü küçük olduğu için aritmetik nüfus yoğunluğu fazladır.
- Yüzey şekilleri sade olduğu için tarımsal ve fizyolojik nüfus yoğunlukları azdır.
- Doğum oranı yüksek ve doğal nüfus artışı fazladır.
- Nüfus daha çok bölgenin kuzeyinde ve dağ eteklerinde toplanmıştır. Nedeni, su kaynakları.
- Orta Fırat Bölümü'nde Gaziantep ve çevresi sanayileşmeye bağlı olarak yoğun nüfuslu alanlardır.
- Bölgenin güneyindeki ovalar ise su kaynaklarının azlığı ve şiddetli kuraklıktan dolayı nüfuslanma azdır.
- Yüzey şekillerinin sade su kaynaklarının az olmasından dolayı toplu yerleşmeler görülür.
- Kırsal kesimde konutların yapı malzemesi kerpiçtir.
- Harran ve çevresinde ise toprak evler görülür.

TARIM

- Bölge tarıma elverişli geniş ova ve platolardan oluşmaktadır.
- Tarımda makine kullanımı yaygındır. Nedeni yüzey şekillerinin sade olması.
- Şiddetli buharlaşma ve kuraklık tarımda sulama sorununa neden olmuştur.
- Kuraklığa dayanıklı tarım ürünleri yetiştirilir. Kırmızı mercimek.
- Sulama sorununu gidermek için Güneydoğu Anadolu Projesi uygulanmıştır.
- GAP'la birlikte gelir getirisi yüksek pamuk, mısır, pirinç ve sebze gibi tarım ürünleri yetiştirilmeye başlanmıştır.
- Bölge, pamuk, kırmızı mercimek, antep fıstığı gibi ürünlerde 1. sıradadır.
- Tütün, üzüm üretiminde 2. sıradadır.

- İç bölgeler içerisinde zeytin tarımının yapıldığı tek bölgedir. Nedeni Akdeniz ikliminin görülmesi.

HAYVANCILIK

- En fazla küçükbaş (koyun) mera hayvancılığı yapılır.
- Ayrıca Siirt ve çevresinde tiftik ve kıl keçisi yetiştirilir.

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss D⁰k¿man Arkivi

SANAYİ

- Sanayi daha çok Gaziantep ve çevresinde gelişmiştir.
- Petrol rafinerisi: Batman (Hammaddeye yakın olan tek rafineri)
- Gübre: Mardin
- İçki: Şanlıurfa, Gaziantep
- Sigara: Adıyaman, Batman
- Pamuklu dokuma: Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır
- Yünlü dokuma: Siirt
- Yağ, sabun: Gaziantep
- Çimento: Gaziantep, Mardin.

MADEN

- Petrol üretiminin tamamı bu bölgeden karşılanır. Batman, Siirt, Adıyaman, Diyarbakır.
- Doğalgaz: Mardin-Çamurlu
- Fosfat: Mardin-Mazıdağı
- Linyit: Cizre

TURİZM

- Belkis, Zeugma: Gaziantep
- Hasankeyf: Batman
- İnanç turizmi: Şanlıurfa, Göbeklitepe, Balıklıgöl
- Nemrut Dağı Milli Parkı: Adıyaman
- Commegene Krallığı kalıntıları: Adıyaman
- Malabadi Köprüsü: Diyarbakır
- Mardin Taş evleri ve Diyarbakır Surları

- Bölge tarih ve kültür turizminde son yıllarda gelişme göstermiştir. Özellikle Şanlıurfa inanç turizminde.

ULAŞIM

- Yer şekilleri sade olduğu için ulaşım kolay maliyeti düşüktür.
- Demiryolu Suriye sınırı boyunca uzanır.
- Gaziantep kara ve demir yolları kavşak noktasında bulunur.

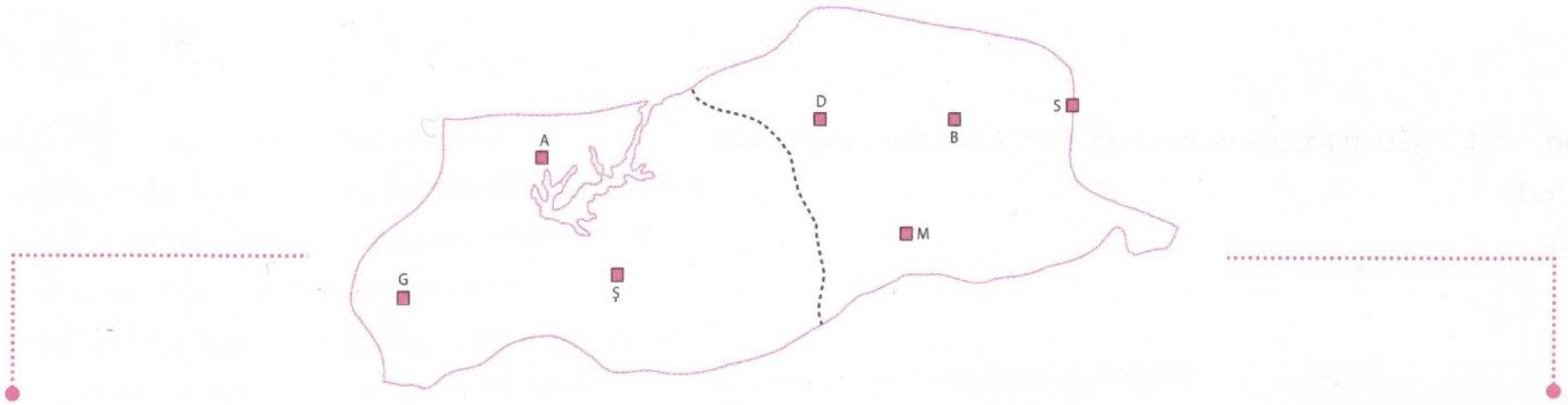

ORTA FIRAT BÖLÜMÜ

- Gaziantep, Şanlıurfa ve Adıyaman il merkezlerini oluşturur.
- Bölgenin en geniş tarım alanları bu bölgede bulunur.
- Bölüm ova ve platolardan oluşur.
- Bölgenin en gelişmiş bölümüdür.
- Bölgede nüfusun en fazla olduğu bölümdür.
- Bölgede sanayinin en çok geliştiği bölümdür.
- Türkiye'de buharlaşma oranı en yüksek olan bölümdür.
- Bölümün güneyindeki ovalar (Altınbaşak, Ceylanpınar vb.) Türkiye'de yazları en sıcak ve en kurak olan ovalardır.
- Bölümün batısında Akdeniz iklimi görülür.
- İç bölgeler içerisinde zeytin tarımı yapan tek bölümdür.
- Türkiye'nin en büyük barajı olan Atatürk Barajı bu bölümdedir.
- Antep fıstığı, kırmızı mercimek ve pamuk üretimimnde 1. sıradadır.
- En gelişmiş kenti sanayi şehri Gaziantep'tir.

DİCLE BÖLÜMÜ

- Diyarbakır, Mardin, Batman ve Siirt il merkezlerinden oluşur.
- Karasal iklim görülür.
- Bölgenin yükselti ve engebesi en fazla olan bölümüdür.
- Türkiye'de petrolün ve fosfatın en çok çıkarıldığı bölümdür.
- Yeraltı kaynakları bakımından Orta Fırat Bölümü'ne göre daha zengindir.
- Petrolün hem çıkarıldığı ve hem de işlendiği tek bölümdür.
- Türkiye ekonomisine en büyük katkısı petroldür.
- Bölgede hayvancılığın en fazla yapıldığı bölümdür.
- En önemli kenti Diyarbakır'dır.

ETKİNLİK
Türkiye'nin Coğrafi Konumu

A. **Aşağıda verilmiş dünya haritası üzerinde yaklaşık olarak Türkiye'nin bulunduğu bölgeyi gösteren kutucuğu işaretleyiniz.**

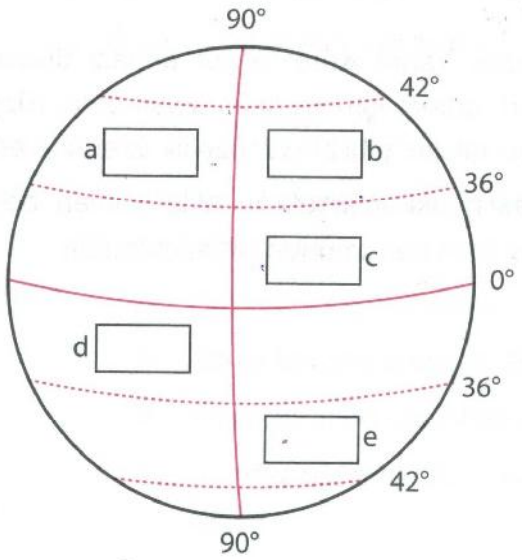

B. **Türkiye'nin coğrafi koordinatlarını belirten enlem ve boylam değerlerini belirten harf sıralamasına göre yerleştirin.**

a: **b:** **c:** **d:**

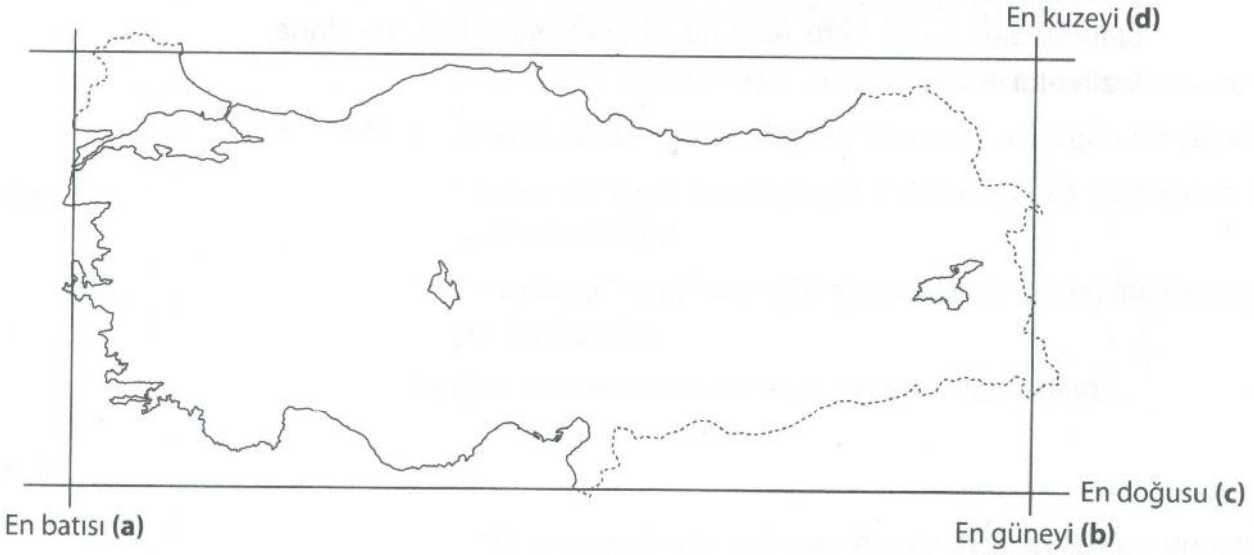

C. Türkiye'ye ait aşağıda verilen özellikierin, Matematik konuma bağlı oluşlarına (M), Özel konuma bağlı oluşlarına (Ö) harflerini kullanarak işaretleyiniz.

1) Antalya'da çizgisel hız Samsun'dan fazladır. (M)
2) Karadeniz Bölgesi'nde daha çok yamaç yağışları görülür. ( )
3) Çanakkale'de buğday hasatı Gümüşhane'den önce yapılır. ( )
4) Doğu Karadeniz kıyılarında kış sıcaklıkları föhn rüzgarları etkisiyle 0°C nin altına düşmez. ( )
5) Ülkemizde buzulların kıyıya inememesi nedeniyle fiyort tipi kıyılara rastlanmaz. ( )
6) Türkiye'de cephesel yağışlar daha çk kış mevsiminde görülür. ( )
7) Ülkemizde dört mevsim belirgin olarak yaşanır. ( )
8) Türkiye sürekli rüzgarlardan batı rüzgarlarının etki alanında yer alır. ( )
9) Sinop kıyılarında yer çekimi Hatay kıyılarına göre daha fazladır. ( )
10) Ülkemiz yeraltı kaynakları çeşitliliği fazladır. ( )
11) Türkiye'de aynı anda birden fazla mevsim özelliği yaşanabilir. ( )
12) Ülkemizin okyanusa kıyısı olmadığından, ülkemizde haliç tipi kıyılar görülmez. ( )
13) Ülkemizin izdüşüm alanıyla gerçek alanı arasındaki farkı fazladır. ( )
14) Karadeniz ve Marmara denizleri arasında yoğunluk farkı sonucu güçlü akıntılar oluşur. ( )
15) Türkiye'de öğle vakti İngiltere'den önce yaşanır. ( )

D. ***Türkiye'de haritada verilen ok yönünde gidildiğinde artan özelliklere (+), azalan özelliklere (–) işaretlerini yerleştiriniz.***

1) Güneş ışınları geliş açısı (–)
2) 21 Haziran (yaz mevsimi) gündüz süreleri ( )
3) 21 Aralık (kış mevsimi) gündüz süreleri ( )
4) Gölge boyları ( )
5) Kalıcı kar alt sınırı ( )
6) Denizlerin tuzluluk oranı ( )
7) Meridyenler arası mesafe ( )
8) Grup ve tan süreleri ( )
9) Güneş ışınları tutulma oranı ( )
10) Yerçekimi ( )

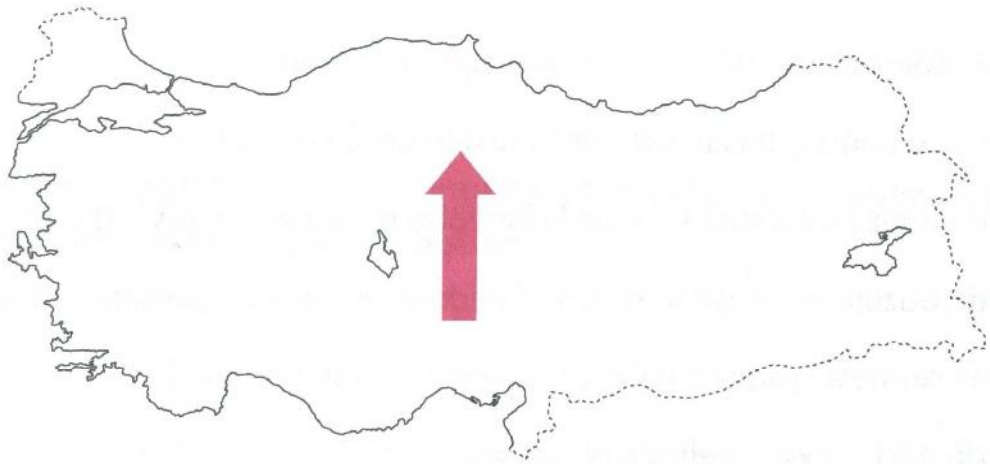

CEVAP ANAHTARI

A. Türkiye'nin dünya üzerindeki yaklaşık olarak bulunduğu bölge "b" kutucuğudur.

B. Türkiye'nin coğrafi koordinatlarını belirten harf sıralaması

a: 26° DM b: 45° DM c: 36° KP d: 42° KP

C. **Matematik Konum (M), Özel Konum (Ö) işaretlemeleri**

1(M), 2(Ö), 3(Ö), 4(Ö), 5(M), 6(M) 7(M), 8(M), 9(M), 10(Ö), 11(Ö), 12(Ö), 13(Ö), 14(M), 15(M)

D. **Ok yönünde gidildiğinde artan-azalan özellikler**

1(–), 2(+), 3(–), 4(+), 5(–), 6(–), 7(–), 8(+), 9(+), 10(+)

ETKİNLİK
Türkiye'nin Yeryüzü Şekilleri

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss D⁰k¿man Arkivi

A. Türkiye yeryüzü şekilleriyle ilgili "EN"lerin doğru olanlarını "D" yanlış olanlarını "Y" harfiyle işaretleyelim

1. Türkiye'de tektonik deprem riskinin en az olduğu alan Konya'nın güneyidir. (D)
2. Doğal göllerimiz arasında en büyük tatlı su gölümüz Beyşehirdir. ( )
3. Bölgelerimizden kıyı uzunluğu en fazla olanı Karadeniz'dir. ( )
4. Ülkemizde en az doğal göl İç Anadolu'da bulunur. ( )
5. Ülkemiz sınırları içerisinde akan en uzun nehrimiz Fırat'tır. ( )
6. Ülkemizin en büyük delta ovası Silifke'dir. ( )
7. Türkiye'de karstik alanların en yaygın olduğu bölge Akdeniz'dir. ( )
8. Türkiye'de hidroelektrik potansiyelinin en yüksek olduğu bölge Doğu Anadolu'dur. ( )
9. Türkiye'de kapalı havzaların en yaygın olduğu bölge Karadeniz'dir. ( )
10. İç Anadolu en fazla plato alanına sahip bölgemizdir. ( )
11. Ülkemizin şekillenmesinde en etkili iç kuvvet akarsulardır. ( )
12. Ülkemiz kıyılarında en fazla doğal koy ve körfez Ege'de yer alır. ( )
14. Türkiye'de yükselti ortalaması en fazla olan bölgemiz Karadeniz'dir. ( )
15. Ülkemizde heyelanın en az yaşandığı bölge Güneydoğu Anadolu'dur. ( )

B. Türkiye'deki önemli göllerin oluşum türlerini işaretli alanlara yazınız.

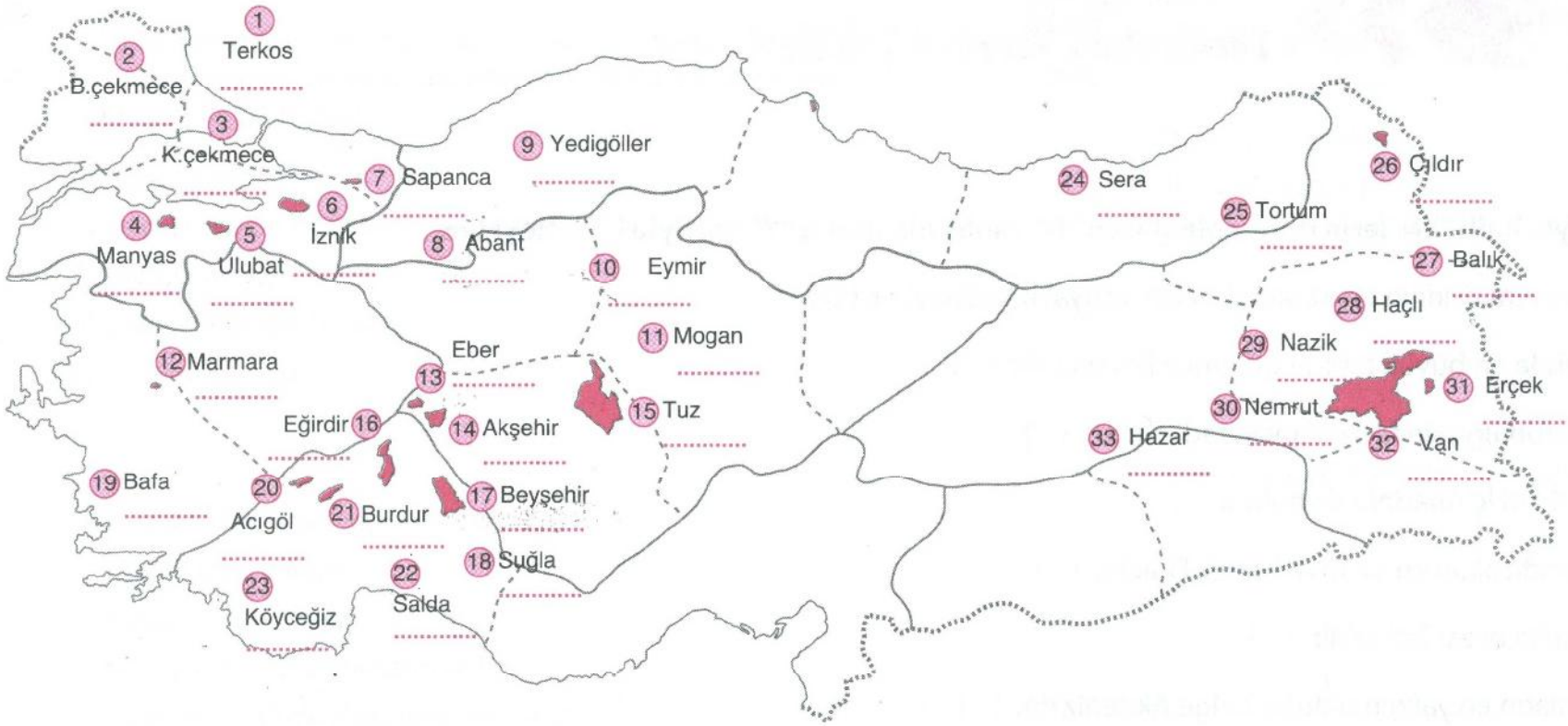

- Tektonik Oluşumlu Göl: **T**
- Kıyı Set Gölü: **KS**
- Heyelan Set Gölü: **H**
- Alüvyal Set Gölü: **A**
- Karstik Göl: **K**
- Volkanik Set Gölü: **VS**
- Volkanik (Kaldera) Göl: **V**

C. Boşlukları Dolduralım

1. Türkiye'nin büyük bir bölümü ..... ve ..... zamanlarda oluşmuştur.
2. ..... ve ..... boğazları 4. zamanda oluşmuş birer ..... tipi kıyıdır.
3. Ülkemizde orojenezin kırılması sonucu oluşan dağlara daha çok ..... bölgesinde rastlanır.
4. Ülkemizin en genç volkanik alanı ..... bölgesinde bulunan ..... volkanıdır.
5. Deprem riskinin yüksek olduğu alanlarla ..... turizmi paralellik gösterir.
6. Ülkemizde üzerinde taşımacılık yapılabilen tek akarsuyu ..... 'dır.

8. Türkiye'de en fazla sönmüş volkanik dağ ..... ve ..... bölgelerinde bulunur.

9. Ülkemizde yer alan başlıca delta ovaları ve oluşumlarını sağlayan akarsular:

– ..... deltası	–	–	– Küçük Menderes
– Bafra deltası	–	–	– Büyük Menderes
– Dikili deltası	–	– Silifke deltası	– .....
– Menemen deltası	–	– ..... deltası	– Seyhan-Ceyhan

10. Ülkemizde oluşum yönüyle en yaygın göl türü ..... 'dir.

Bu şekilde oluşmuş göllerimiz

Marmara'da .....
.....
.....
.....

İç Anadolu'da .....
.....
.....
..... gölleridir.

CEVAP ANAHTARI

A. Doğru-Yanlış İşaretleme

1. (D), 2.(D), 3. (Y), 4. (Y), 5. (Y), 6. (Y), 7. (D), 8. (D), 9. (Y), 10. (D), 11. (Y), 12. (D), 13. (D), 14. (Y), 15. (D)

B. Türkiye'deki gölleri̇n oluşum türleri

Türkiye'deki başlıca göllerin oluşum türleri
Tektonik oluşumlu göller: 4, 5, 6, 7, 13, 14, 15, 16, 17, 20, 21, 33
Kıyıset gölleri: 1, 2, 3
Heyelan set gölleri: 8, 9, 24, 25
Alüvyal set gölleri: 10, 11, 12, 19, 23
Karstik göller: 18, 22
Volkanik set gölleri: 26, 27, 28, 29, 31, 32
Volkanik (Kalderal göl): 30

C. Boşlukları dolduralım

1. III. IV.
2. İstanbul ve Çanakkale, Ria
3. Ege Bölgesi
4. Ege, Kula
5. Sağlık
6. Bartın Çayı
7. İstanbul Boğazı, Çanakkale Boğazı, Menteşe Yöresi
8. Doğu Anadolu, İç Anadolu
9. Çarşamba, Kızılırmak, Bakırçay, Gediz, Selçuk, Balat, Göksu, Çukurova
10. Uluabat, Manyas, İznik, Sapanca, Tuz, Akşehir, Eber

ETKİNLİK
Türkiye İklim ve Bitki Örtüsü

A. Haritada numaralarla gösterilen boşlukları doldurunuz.

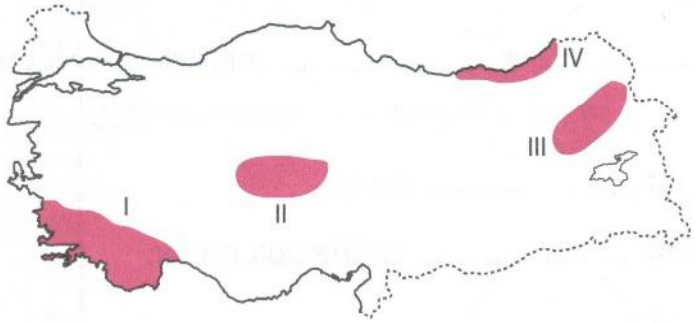

Alan	Yağış Rejimi	Oluşumuna Göre Yağışın Türü	En fazla Yağış Aldığı Mevsim	Bitki Örtüsü
I	Düzensiz	1.	2.	3. .....
II	4.	Konveksiyonel	5.	6. .....
III	7.	8.	Yaz	9. .....
IV	10.	11.	12.	Orman

B. **Türkiye İkliminin "EN"leri**

Aşağıda verilen özelliklerin karşılarına doğru bölgeleri yerleştiriniz.

1. Güneşlenme süresi en fazla olan bölgemizdir. ( )
2. İklim çeşitliliği en fazla olan bölgemizdir. ( )
3. En az yağış alan bölgemizdir. ( )
4. Buharlaşma şiddeti en fazla olan bölgemizdir. ( )
5. Yıllık sıcaklık ortalamaları en düşük bölgemizdir. ( )
6. Deniz etkisinin en geniş alanlarda görüldüğü bölgemizdir. ( )
7. Yaz sıcaklık ortalamaları en yüksek olan bölgemizdir. ( )
8. Donlu gün sayısının en fazla olduğu bölgemizdir. ( )
9. Yıllık sıcaklık farklarının en az olduğu bölgemizdir. ( )
10. İklim çeşitliliği en az olan bölgemizdir. ( )

C. Boşlukları dolduralım

1. Ülkemizde en yaygın alanlarda görülen iklim tipi .....'dir.
2. Erzurum - Kars bölümünün en fazla yağışı ..... mevsiminde almasının temel nedeni bölgenin ..... ortalamasının fazla olmasıdır.
3. Ülkemiz kış mevsiminde ..... ve ..... basınç merkezlerinin etkisine girer.
4. ..... Bölgesi İç Anadolu bölgesinden daha fazla yağış almasına rağmen daha şiddetli kuraklık yaşar.
5. Ege Bölgesi'nde .....'dan dolayı deniz etkisi iç kesimlere daha fazla sokulabilir.
6. Güneydoğu Anadolu Bölgesi Akdenizle yaklaşık olarak aynı enlemlerde yer almasına rağmen ..... ve ..... etkisiyle yaz mevsiminde daha sıcak olur.
7. Akdeniz ikliminin görüldüğü alanlarda makilerin tahrip edildiği alanlarda oluşan bitki formasyonuna ..... denir.
8. Ülkemize kuzey yönlerden esen ..... , ... ve ..... rüzgarları sıcaklığı ..... etkide bulunurlar.
9. Türkiye'de en az yağış alan bölgenin ..... olmasının temel nedeni ..... olmasıdır.
10. Karadeniz ikliminde en az yağış yıl içinde ..... mevsiminde düşer.

CEVAP ANAHTARI

A. Alan ve Özellikleri

1. Cephesel
2. Kış
3. Maki
4. Düzensiz
5. İlkbahar
6. Bozkır
7. Düzensiz
8. Konveksiyonel
9. Çayır
10. Düzenli
11. Yamaç
12. Sonbahar

B. Türkiye İklimlerinin "EN"leri

1. Güneydoğu Anadolu
2. Marmara
3. İç Anadolu
4. Güneydoğu Anadolu
5. Doğu Anadolu
6. Ege
7. Güneydoğu Anadolu
8. Doğu Anadolu
9. Karadeniz
10. İç Anadolu

C. Boşlukları Dolduralım

1. Ilıman Karasal
2. Yaz, Yükseltti
3. Sıbırya, İzlanda
4. Güneydoğu Anadolu
5. Dağların denizlere dik uzanması
6. Karasallık ve Rüzgarlar
7. Garig
8. Karayel, Yıldız, Poyraz, Azaltıcı
9. İç Anadolu, etrafının dağlarla çevrili
10. İlk bahar

ETKİNLİK
Türkiye'de Nüfus ve Yerleşme

A. Nerede - Neden

Haritada verilen illerin gelişmelerinden önemli olan fonksiyonları yazınız.

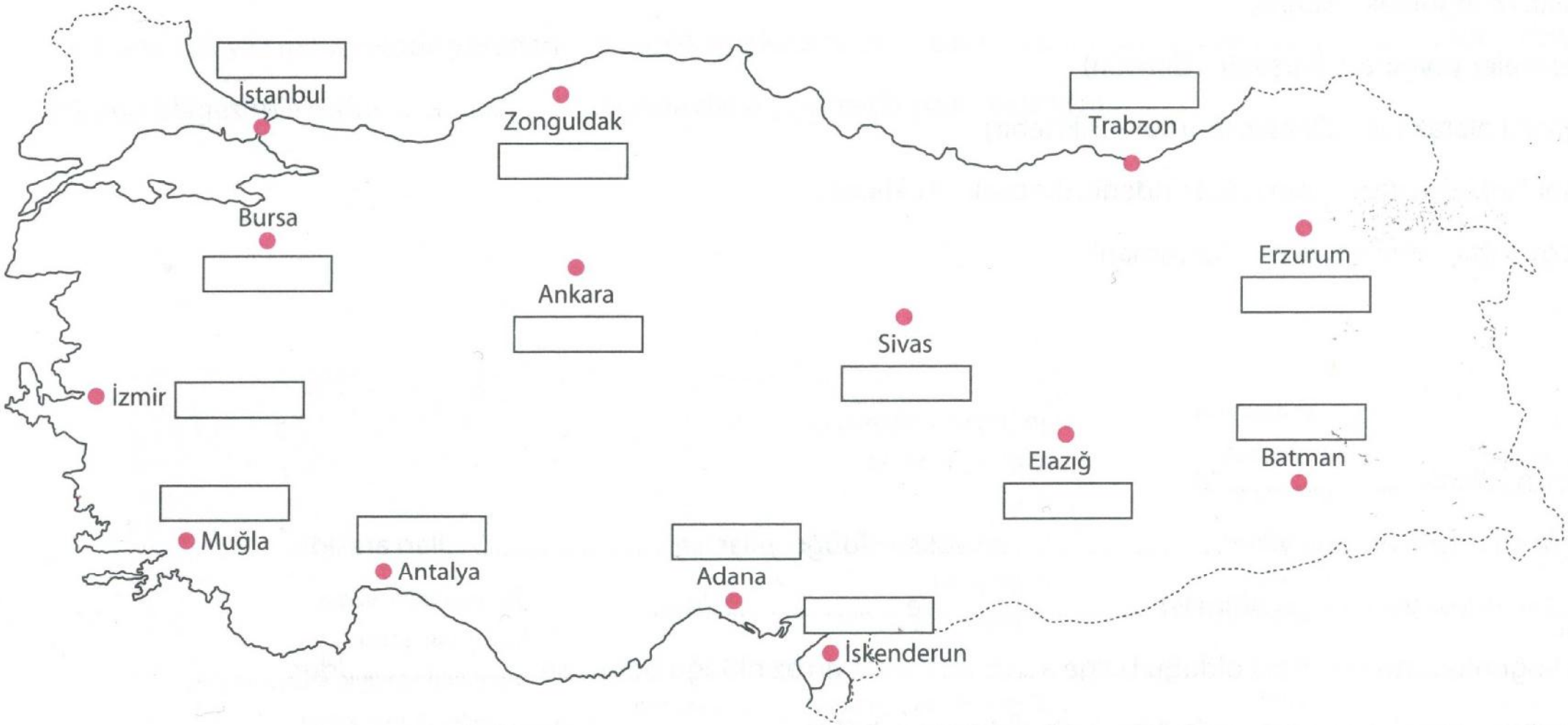

B. Karşılaştırma

Aşağıda verilen özellikler ayrı ayrı iller için kıyaslanmıştır. Bunlardan özelliğin ait olduğu ili daire içine alalım.

1. Tarımsal nüfus yoğunluğu daha fazladır. (Trabzon - İzmir)
2. Doğum oranı daha yüksektir. (Siirt - Tekirdağ)
3. Kırsal nüfus oranı daha yüksektir. (Rize - Gaziantem)
4. Erdek nüfusun oranı daha fazladır. (Bursa - Kastamonu)
5. Aritmetik nüfus yoğunluğu daha azdır. (Hatay - Tunceli)
6. Daha fazla mevsimlik göç alır. (Zonguldak - Muğla)
7. Dokusuna göre toplu yerleşmeler yaygındır. (Kırşehir - Giresun)
8. Kırsal alanlarda yapı malzemesi olarak taş kullanılır. (Burdur - Eskişehir)
9. Sanayide çalışan nüfus oranı Türkiye ortalamasının üzerindedir. (Kocaeli - Kırklareli)
10. Makineleşme nedeniyle yoğun göç verir. (Hakkari - Adıyaman)

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss D⁰k¿man Arkivi

C. Boşluk Doldurma

1. Ülkemizde nüfus artış hızı son yıllarda .....'dır.
2. Türkiye'de nüfus artış hızının en düşük olduğu yıllar ..... , en yükse olduğu yıllar ise ..... yılları arasıdır.
3. Türkiye'de doğum oranlarının en yüksek olduğu bölgeler ..... , ve .....'dur.
4. Türkiye'de aritmetik nüfus yoğunluğunun en fazla olduğu bölge ..... , en az olduğu bölge ise .....'dur.
5. Ülkemizde kırsal nüfus oranının kentsel nüfus oranında daha fazla olduğu tek bölge ..... bölgesidir.
6. Dokusuna göre toplu yerleşmelerin yaygın olduğu alanlarda yerşekilleri ..... ve su kaynakları .....'dır.

7. Bingöl ilinde tarımsal nüfus yoğunluğunun fazla olmasının temel nedeni ..... olmasıdır.

8. Ülkemizde son nüfus sayımlarına göre kadın nüfusu erkek nüfusuna göre daha .....'dır.

9. Ülkemizden en fazla dış göç .....'ya gitmiştir.

10. Türkiye'de köyaltı yerleşmelerinin oluşmasının temel nedenleri ..... ve .....'tır.

11. Ülkemizde taş evlere daha çok .....'de rastlanılır.

12. Çatalca - Kocaeli bölümünde fizyolojik nüfus yoğunluğunun fazla olmasının temel nedeni ..... iken, Doğu Karadeniz'de fazla olmasının temel nedeni ..... olmasıdır.

13. Ülkemizde göçler genellikle .....'dan .....'ya ve .....'den .....'a doğru olmaktadır.

14. Daha çok yaz mevsiminde yaşanan mevsimlik göçlerin temel nedeni ..... ve ..... sektörleridir.

15. Ege bölgesinde nüfus ..... dışında daha çok kıyıda yoğunlaşmıştır.

CEVAP ANAHTARI

A. Nerede-Neden?

İstanbul *(sanayi, ticaret, turizm, eğitim)*, **Bursa** *(tarım, sanayi, turizm)*, **İzmir** *(tarım, sanayi, liman turizm)*, **Muğla** *(Turizm)*, **Antalya** *(turizm, tarım)*, **Adana** *(Sanayi, tarım)*, **Ankara** *(İdarî, tarım, sanayi)*, **Zonguldak** *(Yeraltı kaynakları, sanayi)*, **Sivas** *(Tarım, hayvancılık)*, **İskenderun** *(liman, sanayi)*, **Elazığ** *(Yeraltı kaynakları, tarım)*, **Batman** *(yeraltı kaynakları, sanayi)*, **Trabzon** *(tarım, hayvancılık)* Erzurum *(Hayvancılık)*

B. Karşılaştırma

1. Trabzon
2. Siirt
3. Rize
4. Bursa
5. Tunceli
6. Muğla
7. Kırşehir
8. Burdur
9. Kocaeli
10. Adıyaman

C. Boşlukları dolduralım

1. azalmakta
2. 1940 - 1945, 1960-1965
3. Güneydoğu Anadolu, Doğu Anadolu
4. Marmara, Doğu Anadolu
5. Karadeniz
6. Sade, az
7. Yerşekillerinin dağlık
8. az
9. Batı Avrupa'ya
10. Tarım, Hayvancılık
11. Akdeniz Bölgesi
12. Nüfusun fazla olması, tarım alanlarının kısıtlı
13. Doğu, Batı, İç kesimler, kıyı
14. Tarım, turizm
15. Menteşe yöresi

ETKİNLİK

TÜRKİYE'NİN EKONOMİK COĞRAFYASI

"Tarım ve Hayvancılık"

A. Ne Nerede Yetiştirilir?

Bölgelerin Türkiye üretiminde ilk sırada yer aldığı ürünleri haritada yerlerine yerleştiriniz.

B. Nerede - Neden?

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss D⁰k¿man Arkivi

Tabloda verilen boş kutucuklara doğru bilgileri yazalım.

Hayvanın türü-cinsi	Yaygın olarak yetiştirildiği alanlar	Yetişme alanını belirleyen temel etkenler
Büyükbaş hayvancılık (Mera)		
Büyükbaş hayvancılık (Besi)		
Koyun		
Tiftik Keçisi		
Kıl keçisi		
Kümes hayvancılığı		
Arıcılık		

C. Boşlukları Dolduralım

1. Karadeniz Bölgesi'nde orman alanı bakımından ..... bölümü daha önde yer alır.
2. Ülkemizde tarımı geliştirmek için yapılan en önemli sulama projeleri ..... ve ..... 'dir.
3. Ülkemizde nadas alanlarının en az olduğu bölge .....'dir.
4. Ülkemizde yetişme alanları en geniş tarım ürünleri ..... ve .....'dır.
5. Ülkemizde tatamı tek bir bölgede yetiştirilen tarım ürünleri ..... ve .....'dır.

6. Türkiye'de ipek böcekçiliğinin en yaygın olduğu bölüm .....'dir.

7. Türkiye balık üretiminin %80'ine yakını .....'den sağlanır.

8. Türkiye orman alanlarının dağılışında ilk sırada ....., son sırada ise ..... bölgesi yer alır.

9. Türkiye'de üretimi devlet kontrolünde olan başlıca tarım ürünleri ....., ..., ... ve .....'dir.

10. Ülkemizde seracılık faaliyetleri ..... ve ..... dan dolayı en fazla Akdeniz Bölgesi'nde yapılır.

CEVAP ANAHTARI

A. Ne Nerede Yetiştirilir

Marmara Bölgesi:
1. Pirinç, 2. Ayçiçeği

Ege Bölgesi:
1. Zeytin, 2. Üzüm, 3. Haşhaş, 4. Tütün, 5. İncir

Akdeniz Bölgesi:
1. Gül, 2. Anason, 3. Susam, 4. Turunçgil, 5. Sebzecilik, 6. Muz, 7. Yer fıstığı, 8. Mısır, 9. Soya fasulyesi

İç Anadolu Bölgesi:
1. Buğday, 2. Arpa, 3. Nohut, 4. Yeşil mercimek, 5. Patates, 6. Şeker pancarı

Güneydoğu Anadolu:
1. Pamuk, 2. Antepfıstığı, 3. Kırmızı mercimek

Doğu Anadolu:
1. Kayısı

Karadeniz Bölgesi:
1. Çay, 2. Fındık, 3. Kivi, 4. Kenevir

B. Nerede-Neden?

Hayvancılık Türü-Cinsi	Yaygın olarak yetiştirildiği Bölge	Yetiştirilmesini belirleyen temel etkenler
Büyükbaş (Mera)	Erzurum - Kars Karadeniz	Yaz yağışlarıyla oluşan gür bitki örtüsü Tarım alanlarının sınırlı olması
Büyükbaş (Besi)	Marmara Bölgesi başta olmak üzere büyük kentler çevresi	Yoğun et ve süt ihtiyacının karşılanmak istenmesi
Koyun	İç Anadolu, G. D. Anadolu, İç Batı Anadolu, Güney Marmara	Ciliz bitki örtüsü Hafif düzlükler
Tiftik keçisi	İç Anadolu	Ciliz bitki örtüsü Hafif düzlükler
Kıl keçisi	Akdeniz (Toroslar)	Yeryüzü şekillerinin engebeli olması
Kümes hayvancılığı	Marmara başta olmak üzere büyük kentler çevresi	Yoğun et ve yumurta ihtiyacının karşılanması
Arıcılık	Menteşe Yöresi Doğu Karadeniz Hakkari çevresi	Yaz boyu bulunan çiçekli bitkiler ve çam ormanları

C. Nerede-Neden?

1. Batı Karadeniz
2. Güneydoğu Anadolu Projesi
   Konya ovası sulama projesi
3. Karadeniz Bölgesi
4. Üzüm, Elma
5. Çay, Muz
6. Güney Marmara
7. Karadeniz
8. Karadeniz, Güneydoğu Anadolu
9. Pirinç, Haşhaş, Tütün, Kenevir
10. Kış sıcaklıklarının yüksek olması, Güneşlenme süresinin fazla olması

ETKİNLİK

TÜRKİYE'NİN EKONOMİK COĞRAFYASI

"Enerji Kaynakları ve Madenler, Sanayi, Ticaret, Ulaşım, Turizm"

A. Haritaları Dolduralım

Haritada işaretli kutucuklara bu alanlardaki enerji santrallerinde kullanılan önemli enerji kaynaklarını yazalım.

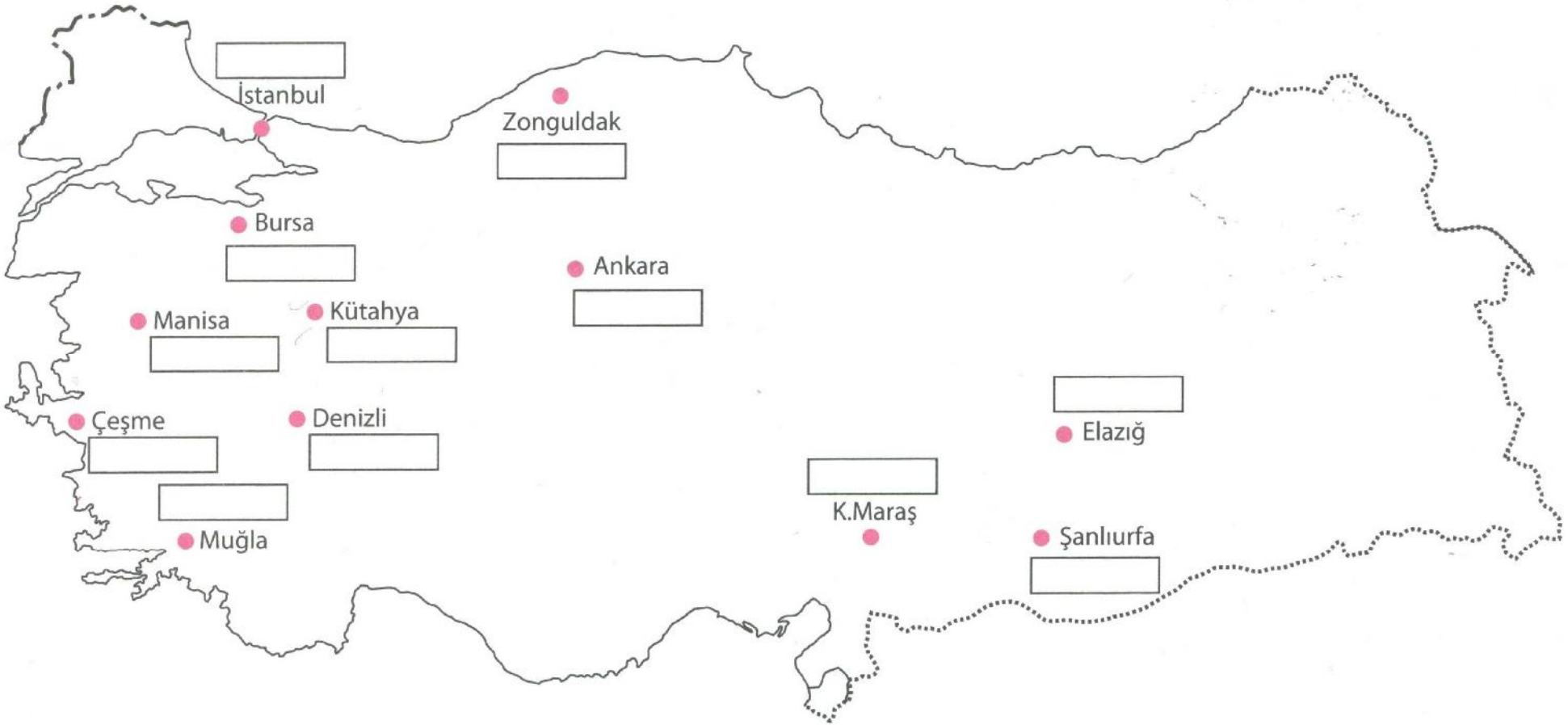

Haritalarda dağılış alanları gösterilen sanayi kollarını altlarında yazılı olan boşluklara yazarak, haritada numaralandırılarak işaretlenen kutucuklara işletmelerin kurulduğu kentleri yazınız.

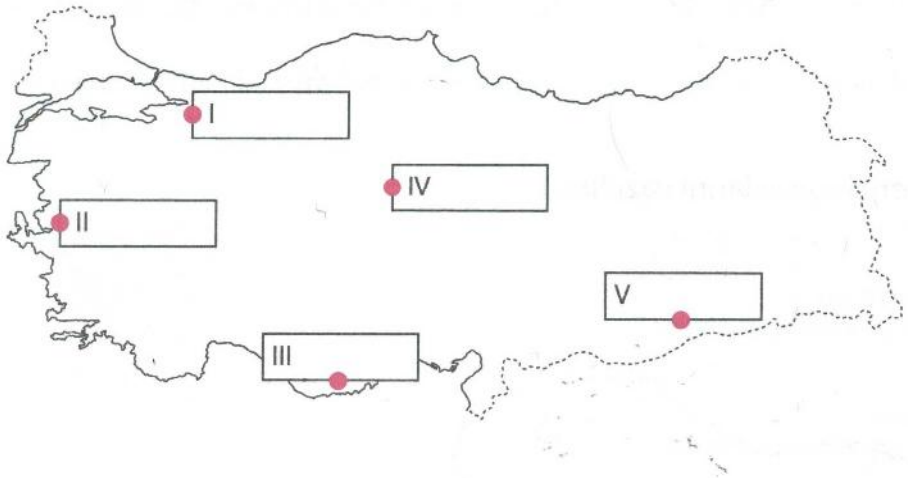

Türkiye'de ..... dağılışı

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....
5. .....

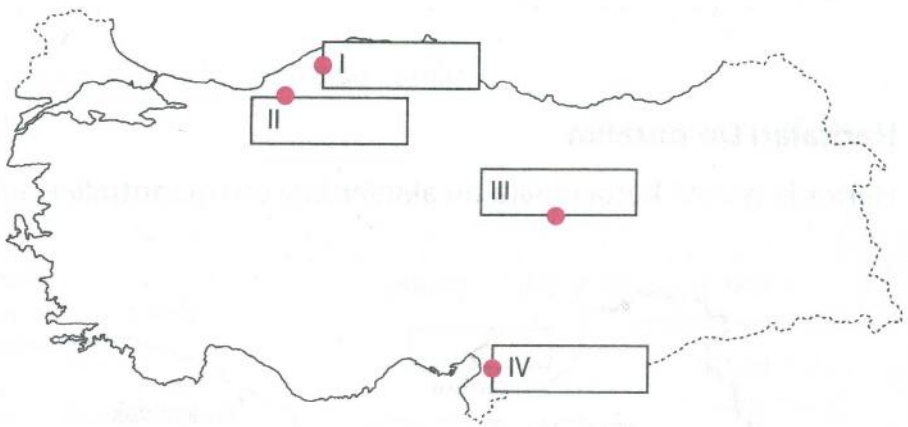

Türkiye'de ..... dağılışı

1. .....
2. .....
3. .....
4. .....

B. Tabloyu dolduralım.

Haritada numaralandırılarak gösterilen yeraltı kaynaklarına ait özellikleri kutucuklara doğru olarak yazınız.

Yeraltı kaynağı	Başlıca çıkarıldığı alanlar	İşlendiği yerler	Başlıca kullanım alanları
1. Demir	► Sivas (Divriği, Malatya (Hekimhan, Hasan Çelebi)		
2. Bakır			
3. Krom		► Elazığ, Antalya	
4. Boksit			
5. Bor mineralleri			
6. Linyit			► Termik santraller ► Konutların ısıtılması
7. Taş kömürü			
8. Doğalgaz			

C. Doğru-Yanlış işaretleyelim

1. Türkiye'de en yaygın ulaşım türü karayolu ulaşımıdır. ( )
2. Türkiye'deki bütün bölümlerde demir yolu bağlantısı bulunur. ( )
3. İran transit yolu başlangıcı Mersin limanıdır. ( )
4. Ege Bölgesi iç bölgelere ulaşımını Sertavul ve Belen geçitleriyle sağlar. ( )
5. Ülkemizin dış hatlara açık tek hava limanı Esenboğa'dır. ( )
6. Kıyı turizmi ülkemiz turizminin temelini oluşturur. ( )
7. Türkiye'de turizm gelirleri en yüksek olan bölge Marmaradır. ( )
8. Kapadokya yöresinin turizm potansiyelinde karstik şekiller etkili olmuştur. ( )
9. Ülkemizin önemli inanç turizm merkezlerinden St. Nicole Klisesi İzmir'dedir. ( )
10. Türkiye'de kaplıcalar yönünden en zengin bölge Güneydoğu Anadolu'dur. ( )
11. Bir limanın gelişiminde en önemli etken oluşumunun doğal olmasıdır. ( )
12. Ülkemiz dış ticaretinde en önde gelen ülke Almanya'dır. ( )
13. Bakü-Ceyhan boru hattı Orta Asya doğalgazını ülkemiz üzerinden Avrupa'ya taşır. ( )
14. Sarp sınır kapısı ülkemizi Yunanistan'a bağlar. ( )
15. İthalat giderlerinin, ihracat gelirlerinden fazla olmasıyla dış ticaret fazlası oluşur. ( )

CEVAP ANAHTARI

A. Haritaları Dolduralım

İstanbul (Doğalgaz)
Bursa (Doğalgaz)
Zonguldak (Taşkömürü)
Kütahya (Linyit)
Manisa (Linyit)
Denizli (Jeotermal)
Muğla (Linyit)
Çeşme (Rüzgar)
Ankara (Linyit)
Kahramanmaraş (Linyit)
Elazığ (Su gücü)
Şanlıurfa (Su gücü)

Petrol Rafinerileri

1. İzmit
2. İzmir
3. Mersin
4. Kırıkkale
5. Batman

Demir-Çelik fabrikaları

1. Karabük
2. Ereğli
3. Sivas (Divriği)
4. İskenderun

B. Nerede-Neden?

Yeraltı kaynağı	Başlıca çıkarıldığı alanlar	İşlendiği yerler	Başlıca kullanım alanları
1. Demir	► Sivas (Divriği, Malatya (Hekimhan, Hasan Çelebi)	► Karabük, Ereğli, Sivas (Divriği, İskenderun	► Demir-Çelik Sanayi, İnşaat, Otomotiv
2. Bakır	► Artvin (Murgul), Kastamonu (Küre), Elazığ (Maden)	► Samsun, Diyarbakır	► Elektrik, elektronik
3. Krom	► Muğla (Fethiye, Köyceğiz) ► Elazığ (Guleman)	► Elazığ, Antalya	► Kromaj kaplama ► Demir-çelik sanayi
4. Boksit	► Antalya (Akseki) ► Konya (Seydişehir)	► Konya (Seydişehir)	► Uçak, Gemi yapımı
5. Bor mineralleri	► Balıkesir, Bursa, Kütahya, Eskişehir	► Balıkesir (Bandırma) ► Eskişehir (Kırka)	► Kimya sanayi, uçak ve jet yakıtı, cam
6. Linyit	► Kütahya, Manisa, Muğla, Ankara, Maraş, Çanakkale	► Kütahya, Manisa, Muğla, Ankara, Maraş, Çanakkale	► Termik santraller ► Konutların ısıtılması
7. Taş kömürü	► Zonguldak havzası	► Karabük, Ereğli, Çatalağzı, Divriği	► Demir-çelik sanayi
8. Doğalgaz	► Kırklareli ► Mardin	► Kırklareli ► İstanbul ► Bursa	► Termik santraller ► Konutların ısıtılması

C. Doğru-Yanlış

1. (D)
2. (Y)
3. (Y)
4. (Y)
5. (Y)
6. (D)
7. (D)
8. (Y)
9. (Y)
10. (Y)
11. (Y)
12. (Y)
13. (Y)
14. (Y)
15. (Y)

ETKİNLİK
TÜRKİYE'NİN EKONOMİK COĞRAFYASI
"Çevre ve Toplum"

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss Dº k¿man Arkivi

A. Doğru-Yanlış işaretleyelim

1. Karadeniz Bölgesi'nde bitki örtüsünün gür olması nedeniyle heyelan olayları nadiren görülür. ( )
2. Ülkemizde can ve mal kayıplarına neden olan afetlerin başında depremler gelir. ( )
3. Ülkemizde çöküntü depremleri en fazla Karadeniz Bölgesi'nde görülür. ( )
4. Doğal afetlerin tamamı önceden tespit edilebilir. ( )
5. Ülkemizde çığ riskinin en yüksek olduğu alan Menteşe Yöresi'dir. ( )
6. Türkiye'de aktif volkanların tamamı İç Anadolu Bölgesi'ndedir. ( )
7. Türkiye'de deprem riskinin yüksek olmasının nedeni orta kuşakta yer almasıdır. ( )
8. Türkiye'de barajların yapılması amaçlarından biri de sel ve taşkınları önlemektir. ( )
9. Türkiye'de heyelan olaylarına en fazla ilk bahar mevsiminde rastlanılır. ( )
10. Ülkemizde orman yangınlarının en az yaşandığı bölge Ege'dir. ( )

CEVAP ANAHTARI

A. Doğru-Yanlış

1. (Y), 2. (D), 3. (Y), 4. (Y), 5. (Y), 6. (Y), 7. (Y), 8. (D), 9. (D), 10. (Y),

ETKİNLİK
Türkiye'nin Coğrafi Bölgeleri

A. Türkiye'nin coğrafi bölge ve bölümlerinni gösterildiği haritada bölümler üzerine isimlerini yazarak, bölgenin en gelişmiş bölümünü tarayarak gösteriniz

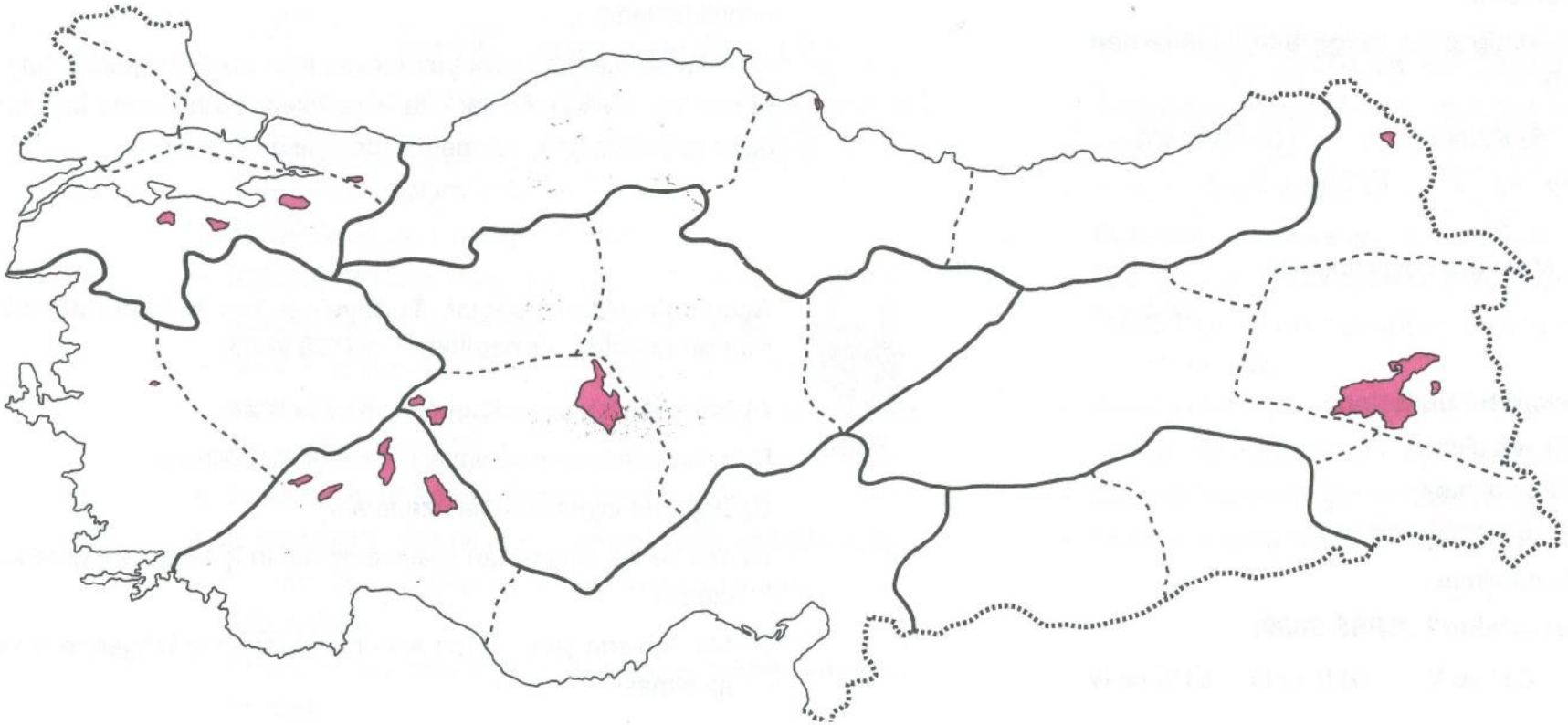

B. Bölgelerimizin "EN"leri

a) Karadeniz Bölgesi

1. Doğu batı yönlü genişliği en ..... bölgedir.
2. Sıcaklık farkları en ..... olan bölgedir.
3. Kırsal nüfus oranı en ..... olan bölgedir.
4. Orman alanı en ..... olan bölgedir.
5. Heyelan olaylarının en ..... yaşandığı bölgedir.

b) Marmara Bölgesi

1. Ekili-dikili arazi oranı en ..... olan bölgedir.
2. Hidroelektrik enerji potansiyeli en ..... bölgedir.
3. ..... ve ..... en fazla yetiştirildiği bölgedir.
4. Enerji tüketimi en ..... olan bölgedir.
5. Nüfus miktarı ve yoğunluğu en ..... olan bölgedir.
6. Enerji üretimi en ..... olan bölgedir.

c) Ege Bölgesi

1. Denizel etkinin iç kesimlere en ..... bölgedir.
2. Gerçek uzunluğu en ..... olan kıyılara sahip bölgemizdir.
3. Kaplıcalar açısından en ..... bölgemizdir.
4. Doğal koy, körfez ve liman sayısı en ..... olan bölgedir.
5. Kırıklı yer yapısının en ..... olduğu bölgemizdir.

d) Akdeniz Bölgesi

1. Gece-gündüz süre farklarının en ..... olduğu bölgedir.
2. Karstik şekillerin en ..... olduğu bölgedir.
3. Kıl keçisinin en ..... yetiştirildiği bölgemizdir.
4. Deniz turizm süresinin en ..... olduğu bölgedir.
5. Kış sıcaklıklarının en ..... olduğu bölgedir.

e) İç Anadolu

1. Yağış miktarının en ..... olduğu bölgedir.
2. Platoların en ..... bölgedir.
3. İklim çeşitliliği en ..... olan bölgedir.
4. Tahıl üretiminin en ..... yapıldığı bölgedir.
5. Kapalı havzaların en ..... olan kapladığı bölgedir.

f) Doğu Anadolu Bölgesi

1. Enlem farklarının en ..... olduğu bölgedir.
2. Yıllık sıcaklık ortalamaları en ..... yıllık sıcaklık farkları en ..... olan bölgedir.
3. Ülkemizde ..... tarımında en fazla paya sahip bölgemizdir.
4. Nüfus miktarı ve yoğunluğu en ..... olan bölgedir.
5. Yeraltı kaynakları rezervi ve çeşitliliğinin en ..... olduğu bölgedir.

g) Güneydoğu Anadolu Bölgesi

1. Bulutluluk süresi en ..... güneşlenme süresi en ..... bölgedir.
2. ..... ve ..... en fazla çıkarıldığı bölgedir.
3. Orman alanları en ..... olan bölgedir.
4. Yaz sıcaklık ortalamaları en ..... olan bölgedir.
5. Antep fıstığı, ... ve ..... üretiminin en ..... yapıldığı bölgedir.

facebook :
Kpss Kaynak Arkivi
Kpss Dº k¿man Arkivi

A. Bölümler

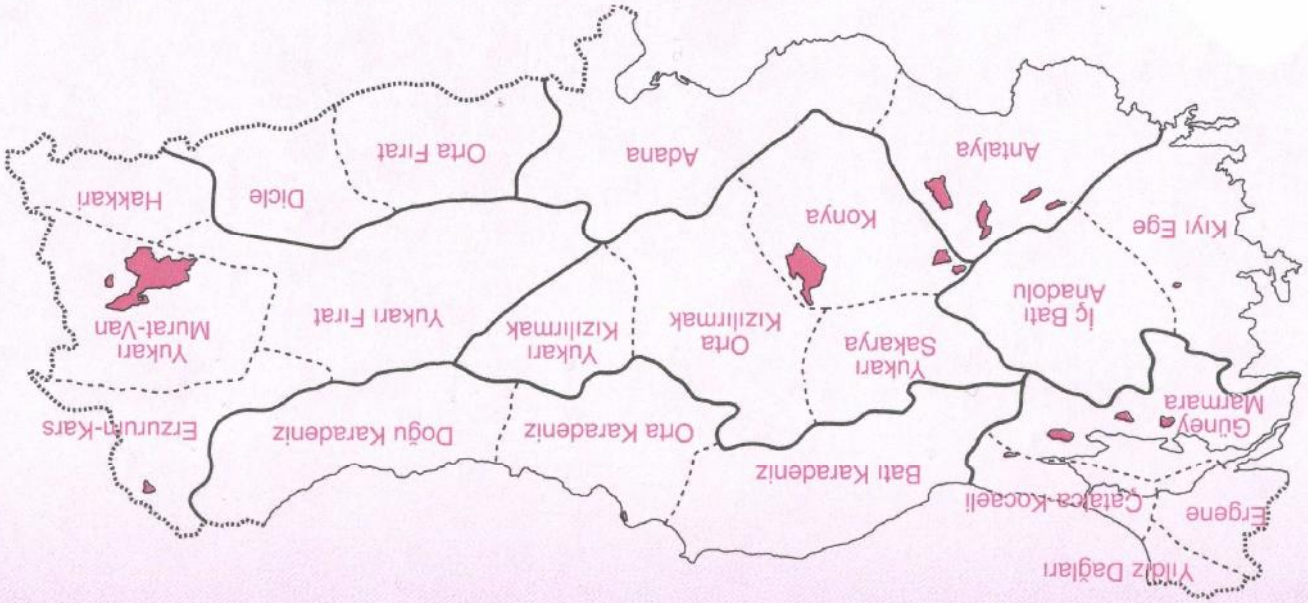

B. Bölgenin "EN"leri

a) Karadeniz	b) Marmara	c) Ege	d) Akdeniz	e) İç Anadolu	f) Doğu Anadolu	g) Güneydoğu Anadolu
1. fazla	1. fazla	1. fazla soğuk	1. az	1. az	1. fazla	1. az, fazla
2. az	2. az	2. fazla	2. fazla	2. fazla	2. az, fazla	2. Petrol, fosfat
3. fazla	3. Pirinç, Ayçiçeği	3. fazla	3. fazla	3. az	3. kayısı	3. az
4. fazla	4. fazla	4. fazla	4. fazla	4. fazla	4. az	4. fazla
5. fazla	5. fazla	5. fazla	5. fazla	5. fazla	5. fazla	5. Pamuk, Kırmızı mercimek, fazla
	6. fazla					